

บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตย
ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
The Actual Roles as Perceived and Expected Roles on Democratic Development
of Prince of Songkla University, Hatyai Campus

อรรถวิทย์ แซ่หยุ่น
Attawit Sae-Yoon

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Public Administration
Prince of Songkla University

2554

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์	บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนา ประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
ผู้เขียน	นายอรรถวิทย์ แซ่หยุ่น
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ 3) ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ประชากรที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 395 ตัวอย่าง รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test แบบ independent การทดสอบ One-way ANOVA และการทดสอบ t-test แบบ dependent ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและผู้นำนักศึกษาจำนวน 8 ตัวอย่าง รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า

1. บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน ได้แก่ บทบาทด้านการเรียนการสอน บทบาทด้านการให้บริการสังคม บทบาทด้านการบริหาร และบทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์ พบว่า บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผลจากสัมภาษณ์พบว่า มีการรับรู้บทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยในด้านต่างๆอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก ในขณะที่เดียวกันยังรับรู้ถึงปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการแสดงบทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยในทุกด้าน ส่วนบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า บทบาทที่คาดหวังทุกด้านอยู่ในระดับมาก ผลจากสัมภาษณ์ พบว่า มีความคาดหวังว่ามหาวิทยาลัยควรเพิ่มบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยให้มากขึ้นในทุกด้าน และมีการเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการแสดงบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยในทุกด้าน

2. การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ คณะ การเรียนวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตย และการใช้สิทธิการเมืองในมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการเรียนวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตย และการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ การกล่อมเกลாதงการเมือง ลักษณะนิสัยประจำชาติ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และกระแสโลกาภิวัตน์ มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการกล่อมเกลาทงการเมือง ลักษณะนิสัยประจำชาติ อุดมการณ์และวัฒนธรรมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และกระแสโลกาภิวัตน์มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวัง พบว่า บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้แตกต่างกับบทบาทที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยบทบาทที่คาดหวังมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้

Thesis Title	The Actual Roles as perceived and the Expected Roles on Democratic Development of Prince of Songkla University, Hatyai Campus
Author	Mr. Attawit Sae-Yoon
Major Program	Public Administration
Academic Year	2010

Abstract

The objectives of the study on the actual roles as perceived and the expected roles on democratic development of Prince of Songkla University, Hatyai Campus were: 1) to investigate the actual roles as perceived and the expected roles on democratic development of Prince of Songkla University, Hatyai Campus; 2) to determine the factors related to the actual roles as perceived and expected roles on democratic development of Prince of Songkla University, Hatyai Campus; and 3) to compare the actual roles as perceived and expected roles on democratic development of Prince of Songkla University, Hatyai Campus. The 395 subjects of the study were divided into five groups consisting of students, lecturers, and supporting personnel. From these subjects, the data were collected through a questionnaire and analyzed using percentage, mean, standard deviation, independent t-test, one-way ANOVA, and dependent t-test. In-dept interviews were conducted with another group of 8 subjects consisting of administrators and student leaders, and content analysis was carried out. The results of the study revealed that:

1. The overall actual roles as perceived on democratic development of Prince of Songkla University, Hatyai Campus was at the moderate level. When considered by item, the aspects consisting of the role in teaching and learning; community services; administration, and student activities, it was found that for lecturers, the actual roles as perceived was at the moderate level in all aspects. From the interviews, it was found that the role was perceived but not very much on democratic development of Prince of Songkla University while at the same time, they were aware of problems, obstacles, and limitations in playing the actual roles in all aspects. The overall level of the expected roles on democratic development of Prince of Songkla University was high in all aspects. When considered by item, it was found that all aspects of the expected role were high. From the interview, it was found that the university should increase its role in all aspects,

and should propose ways of solving the problems, obstacles, and limitations in playing the role on democratic development in all aspects.

2. The factors that had a statistically significant relationship to the actual roles as perceived were gender, faculty, studying courses related to democracy, and using the political right in university. Studying courses related to democracy and participating in political activities in university had a statistically significant relationship with the expected roles. Environmental factors, namely, political socialization, national characteristics, political participation, and globalization had a statistically significant relationship with the actual roles as perceived. Political socialization, national characteristics, political ideology and culture, political participation, and globalization had a statistically significant relationship with the expected roles.

3. The comparison between the actual roles as perceived and the expected role showed that the actual roles as perceived had statistically significant differences from the expected roles with the mean of the expected roles was higher than that of the actual roles as perceived.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
Abstract	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
รายการตาราง	(10)
รายการภาพประกอบ	(11)
บทที่	1
1 บทนำ	1
ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา	1
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	54
สมมุติฐานการวิจัย	54
ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	54
ขอบเขตของการวิจัย	55
กรอบแนวคิดการวิจัย	56
นิยามศัพท์เฉพาะ	57
2 วิธีการวิจัย	59
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	59
เครื่องมือในการวิจัย	63
การทดสอบเครื่องมือ	66
การวิเคราะห์ข้อมูล	66
3 ผลการวิจัย	68
4 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	111
สรุปผลการวิจัย	111
การอภิปรายผล	120
ข้อเสนอแนะ	125
บรรณานุกรม	127

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	135
1 แบบสอบถาม	136
2 แบบสัมภาษณ์	150
3 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ	153
4 รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	159
5 รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	161
6 ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	163
ประวัติผู้เขียน	171

รายการตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ	60
2	การจำแนกกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาจากการสุ่มแบบเชิงชั้นตามสัดส่วนโดยเปรียบเทียบจากจำนวนนักศึกษาในแต่ละคณะ	61
3	การจำแนกกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาจากการสุ่มแบบเชิงชั้นตามสัดส่วนโดยเปรียบเทียบจากจำนวนนักศึกษาในแต่ละชั้นปี	62
4	ค่าความถี่และค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	69
5	ค่าความถี่และค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยสภาพแวดล้อม	73
6	ระดับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และระดับบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่	75
7	เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	92
8	เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จำแนกตามปัจจัยสภาพแวดล้อม	102
9	เปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่	107
10	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทด้านการเรียนการสอน	108
11	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทด้านการให้บริการสังคม	108
12	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทด้านการบริหาร	109
13	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์	110
14	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มนักศึกษา	154
15	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มอาจารย์	156
16	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มบุคลากรสายสนับสนุน	158

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	โครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่	18
2	โครงสร้างการบริหารของกลุ่มกิจกรรมต่างๆในสังกัดองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่	20
3	รูปแบบและลำดับขั้นตอนของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	40
4	กรอบแนวคิดในการวิจัย	56

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 แต่หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง ประชาธิปไตยของไทยยังเป็นประชาธิปไตยเพียงรูปแบบ คือ มีสถาบันประชาธิปไตย มีรัฐธรรมนูญ มีพรรคการเมือง มีการเลือกตั้ง มีรัฐบาล มีนายกรัฐมนตรี แต่ก็มีรัฐธรรมนูญหลายครั้ง ซึ่งทำให้การเมืองไทยในช่วง พ.ศ. 2475-2516 เป็นการปกครองแบบอำมาตยาธิปไตย และเผด็จการคณะราษฎรโดยคณะทหารสลับกันไป ในช่วงนี้แม้จะมีการจัดตั้งสถาบันทางการเมือง และกระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย อาทิ การจัดให้มีการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น แต่สถาบันทางการเมือง และกระบวนการทางการเมือง เป็นสิ่งที่คณะผู้มิอำนาจพยายามจัดให้มีตามแบบประชาธิปไตย แต่ก็ไม่ได้เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง แต่เป็น “ประชาธิปไตยแบบจำแลงภายใต้เผด็จการคณะราษฎร” (สุจิต บุญบงการ, 2548 : 73-74)

ประชาธิปไตยแบบจำแลงภายใต้เผด็จการคณะราษฎรทำให้เกิดการต่อต้านจากประชาชน และนักศึกษา จนนำไปสู่เหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เป็นผลทำให้เกิดรัฐธรรมนูญปีพ.ศ. 2517 ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยที่สุด แต่ถูกใช้อยู่เพียงไม่นาน กลุ่มอำนาจเก่าก็กลับเข้ามาในเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ซึ่งมีการฆ่าผู้ชุมนุมอย่างทารุณ และทำรัฐประหารจนสำเร็จ หลังจากนั้นประชาธิปไตยของไทยก็เข้าสู่ยุค “ประชาธิปไตยครึ่งใบ” ซึ่งเป็นการผสมระหว่างการเลือกตั้งและการแต่งตั้ง คือ การแต่งตั้งวุฒิสมาชิก และเปิดโอกาสให้ข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งเป็นการประสานประโยชน์ระหว่างกลุ่มพลังเดิม คือ ทหาร และกลุ่มพลังใหม่ที่เกิดจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แต่ประชาธิปไตยครึ่งใบก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ เพราะกลุ่มพลังใหม่ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอำนาจทางการเงินได้ครองอำนาจตามกระแสของโลก ทำให้การเมืองไทยเปลี่ยนเป็น “ระบอบธนธิปไตย” คือ การปกครองโดยคนรวย ซึ่งจะเอื้อประโยชน์แก่คนรวย ส่วนประชาชนถูกอ้างเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความชอบธรรมทางการเมืองเท่านั้น ระบอบธนธิปไตยทำให้เกิดการต่อต้านจากประชาชน และนำไปสู่เหตุการณ์วันที่ 17-20 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 หรือที่เรียกว่าพฤษภาทมิฬ ซึ่งเป็นการต่อสู้ระหว่างพลังประชาธิปไตยกับอำมาตยาธิปไตยที่เป็นพันธมิตรกับธนธิปไตย (ลิขิต ธีรเวคิน, 2545 : 384-386)

หลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ มีแนวความคิดใหม่ทางการเมืองไทย นั่นคือการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปทางการเมืองอย่างจริงจัง ทำให้เกิดรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นครั้งแรกที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำรัฐธรรมนูญในทุกขั้นตอน ทั้งการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ และการจัดตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อรับฟังความคิดเห็นและทำประชาพิจารณ์จากประชาชนทั่วประเทศ ดังนั้นรัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ. 2540 จึงถูกเรียกว่า “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” (เดโช สวานานนท์, 2541 : 105-107)

รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบอำนาจรัฐเพิ่มขึ้น รวมไปถึงการปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ผลการใช้รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนกลับทำให้เกิด “ระบอบทักษิณ” เนื่องจากเจตนาารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนถูกแปลความหมายของ “เสถียรภาพและประสิทธิภาพ” ให้เป็นความมั่นคงยั่งยืนของอำนาจเบ็ดเสร็จโดยเสียงข้างมากด้วยนโยบายประชานิยม (เสนห์ จามริก, 2549 : 393) และการที่รัฐธรรมนูญเปิดช่องให้อำนาจความชอบธรรมตามกติกาในระบอบรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยว่าเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งทั่วไปโดยเสียงข้างมาก แต่สิทธิประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองกลับไปอยู่ในหมู่นักชนชั้นกลางนายทุน ดังนั้นระบอบทักษิณจึงเป็นระบอบของอำนาจและผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งการตรวจสอบก็ทำได้ยากเพราะอำนาจอยู่ในมือคนกลุ่มเดียวกัน (เสนห์ จามริก, 2549 : 383) “ระบอบทักษิณ” ทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ และต่อต้านรัฐบาลของ พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร ในช่วงนี้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความแตกแยกทางความคิดอย่างรุนแรง มีการแบ่งกลุ่มทางการเมืองออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาล กลุ่มต่อต้านรัฐบาล และกลุ่มที่เป็นกลาง จากการแตกแยกดังกล่าวทำให้เกิดการรัฐประหารรัฐบาลของพ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมีพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน เป็นผู้นำ

หลังจากการรัฐประหารได้มีการประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2540 และมีการแต่งตั้งรัฐบาลคณะรัฐประหาร ซึ่งนำโดย พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ หลังจากนั้นมีการจัดตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้เปิดโอกาสให้มีการลงมติรับร่างรัฐธรรมนูญโดยประชาชนทั่วประเทศ แต่การลงมติก็น่าสงสัยเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับนี้มากมาย ทั้งการชี้แจงให้มีการรับร่างก่อนแล้วค่อยแก้ไขภายหลัง หรือการกำหนดให้ใช้รัฐธรรมนูญฉบับใดฉบับหนึ่งมาใช้หากไม่รับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ซึ่งอาจจะนำเอาฉบับที่ไม่เป็นประชาธิปไตยมาใช้ เป็นต้น โดยก่อนการลงมติรับร่างมีทั้งผู้เห็นด้วยและผู้คัดค้านร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ แต่อย่างไรก็ตามร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ก็ผ่านการลงประชามติรับร่างด้วยคะแนนร้อยละ 57.81 และได้รับการประกาศใช้ซึ่งนำไปสู่การเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 แต่หลังจากการเลือกตั้งการดำเนินงานของรัฐบาล

กลับไม่มีเสถียรภาพ เนื่องจากเป็นรัฐบาลผสมหลายพรรค ประกอบกับมีความแตกแยกทางความคิดทางการเมืองในสังคมไทย คือ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยซึ่งต่อต้านกลุ่มอำนาจเก่าของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร และกลุ่มแนวร่วมประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ขับไล่เผด็จการที่สนับสนุนกลุ่มอำนาจเก่าของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีการเคลื่อนไหวกดดันรัฐบาล และกดดันซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังมีคตินิยมของนักการเมืองและพรรคการเมืองที่เป็นผลจากรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 และจากการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 จึงทำให้การเมืองไทยขาดเสถียรภาพ ประเทศไทยต้องมีการเปลี่ยนนายกรัฐมนตรีหลายครั้ง เริ่มจาก นายสมัคร สุนทรเวช ที่ดำรงตำแหน่งในช่วงเดือนมกราคม 2551 ถึงเดือนกันยายน 2551 นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ที่ดำรงตำแหน่งในช่วงเดือนกันยายน 2551 ถึงเดือนธันวาคม 2551 และการเปลี่ยนหัวหน้าอำนาจทางการเมืองมาเป็นนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะที่ดำรงตำแหน่งตั้งแต่เดือนธันวาคม 2551 จนถึงปัจจุบัน

จากประวัติศาสตร์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทยจะเห็น “วงจร”ทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วย การรัฐประหาร นำไปสู่รัฐบาลที่มาจากคณะรัฐประหาร นำไปสู่รัฐธรรมนูญชั่วคราว นำไปสู่รัฐธรรมนูญถาวร นำไปสู่การเลือกตั้ง นำไปสู่รัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้ง และนำไปสู่การรัฐประหาร เป็นวงจรเช่นนี้ตลอดมา โดยประเทศไทยมีการรัฐประหารสำเร็จ 17 ครั้ง มีรัฐธรรมนูญทั้งฉบับถาวรและชั่วคราวรวม 18 ฉบับ มีการเลือกตั้งทั่วไป 25 ครั้ง และยังมีเหตุการณ์รุนแรงทางการเมืองหลายครั้ง อาทิ เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ หรือเหตุการณ์ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2551 เป็นต้น

บทสรุปประวัติศาสตร์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย ทำให้เห็นว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยยังมีปัญหาอยู่หลายด้าน อาทิ ปัญหาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม ปัญหาการเข้าแทรกแซงของทหาร ปัญหาการคอร์รัปชัน ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง ปัญหาความขัดแย้งทางด้านความคิด ฯลฯ ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะเป็นอุปสรรคให้การเมืองไทยไม่สามารถก้าวไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงได้ ดังนั้นคนไทยต้องหาวิธีที่จะพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยให้สามารถก้าวไปสู่การเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันทางวิชาการชั้นสูง มีศักยภาพในทางวิชาการเกือบทุกด้าน ทั้งในด้านการเรียน การสอน การวิจัย และการผลิตบัณฑิต และยังเป็นแหล่งรวมของนักคตินักวิจารณ์ นักวิจัย และบุคคลซึ่งมีความสามารถสูงในสาขาวิชาต่างๆ (ชูชาติ อารีจิตรานุสรณ์, 2539 : 31) มหาวิทยาลัยจึงเป็นสถาบันที่มีศักยภาพ และมีส่วนช่วยในการพัฒนาประชาธิปไตย โดยเฉพาะในด้านการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตย การปลูกฝังวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตย ให้กับนิสิตนักศึกษาอันจะเป็นพลเมืองที่มีความสำคัญของชาติในอนาคต

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 40 ปี ในช่วงต้นเน้นให้การศึกษาในสายวิทยาศาสตร์ ภายหลังได้มีการจัดตั้งคณะทางสังคมศาสตร์เพิ่มขึ้น ในปัจจุบันมีการเปิดสอนเกือบครบทุกสาขาวิชา อีกทั้งมหาวิทยาลัยมีที่ตั้งอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ ซึ่งเป็นหัวเมืองสำคัญทางเศรษฐกิจของภาคใต้ ทำให้มีนักศึกษาเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็นจำนวนมาก โดยมีนักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยกว่า 18,000 คน ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตภาคใต้ จึงถือได้ว่ามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่เป็นมหาวิทยาลัยที่มีบทบาทสำคัญหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้

หากจะกล่าวถึงบทบาททางด้านการเมืองของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ นอกจากบทบาทในการให้การศึกษาแก่นักศึกษาซึ่งถือเป็นบทบาทโดยตรงแล้ว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ยังมีส่วนร่วมในเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองของไทยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเป็นศูนย์กลางในการชุมนุมแสดงออกทางการเมืองที่สำคัญในพื้นที่ภาคใต้ เช่น ในช่วงเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 มีการชุมนุมประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ มีการปิดโปสเตอร์โจมตีการกระทำของรัฐบาล มีการชุมนุมประท้วง ไฮปาร์ค และเดินขบวนไปยังหน้าสถานีรถไฟชุมทางหาดใหญ่ มีการรับบริจาคเงินและโลหิตเพื่อช่วยผู้บาดเจ็บจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร ซึ่งการชุมนุมได้รับการสนับสนุนจากประชาชนจำนวนมาก (องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2516, 2541 : 147) เช่นเดียวกับในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ จนกระทั่งในเหตุการณ์ทางการเมืองในช่วงที่มีการชุมนุมขับไล่ระบอบทักษิณ จนถึงการชุมนุมของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยซึ่งมีบุคลากรของมหาวิทยาลัยบางส่วน เช่น กลุ่มรักษมอ. เข้าร่วมในการจัดกิจกรรมทางการเมืองอย่างเข้มข้น โดยมีการเสนอชื่อเรียกร้องต่าง ๆ แก่รัฐบาล โดยอาศัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่เป็นสถานที่ในการแสดงออกทางการเมือง จึงอาจกล่าวได้ว่า มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางการชุมนุมแสดงออกทางการเมืองที่สำคัญแห่งหนึ่งในพื้นที่ภาคใต้

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ยังมีบทบาทในการรณรงค์ทางการเมือง เป็นสื่อกลางในการรับฟังความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน และให้ข้อเสนอแนะต่อเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ อาทิ ในช่วงพ.ศ. 2540 ที่มีการปฏิรูปทางการเมืองและรณรงค์เรื่องรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสมัชชาจังหวัดสงขลา เพื่อการปฏิรูปการเมือง มีการจัดกิจกรรม เช่น การเดินรณรงค์สนับสนุนรัฐธรรมนูญ การเชิญชวนประชาชนในจังหวัดสงขลามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์รัฐธรรมนูญโดยผ่านกระบวนการประชาพิจารณ์ เป็นต้น (วิชัย กาญจนสุวรรณ, 2543 : 93-94) และในเหตุการณ์ทางการเมือง

ช่วงที่การเมืองไทยมีความขัดแย้งและมีแนวโน้มที่จะเกิดความรุนแรงทางการเมือง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้มีการออกแถลงการณ์เพื่อให้ข้อเสนอแนะต่อสถานการณ์ทางการเมืองอยู่เป็นระยะ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย ยังไม่สามารถก้าวไปสู่การเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงได้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ในฐานะที่เป็นสถาบันการศึกษาที่สำคัญในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งมีบทบาทด้านการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทยอย่างต่อเนื่อง และเป็นสถาบันการศึกษาที่มีศักยภาพที่จะช่วยพัฒนาประชาธิปไตยของไทยโดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาเรื่องบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เพื่อใช้เป็นแนวทางให้มหาวิทยาลัยสามารถแสดงบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยด้านต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสม ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยพัฒนาประชาธิปไตยของไทยได้ในอนาคต

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่” ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดมหาวิทยาลัยกับการพัฒนาประชาธิปไตย
2. บทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
4. แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดมหาวิทยาลัยกับการพัฒนาประชาธิปไตย

1.1 ความสำคัญของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาประชาธิปไตย

การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาที่มีความสำคัญ ทั้งการสร้างผู้นำในวิชาชีพต่าง ๆ ผู้นำทางวิชาการด้านความคิด และผู้นำทางการเมือง ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยจึงมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมากในการสร้างเสถียรภาพทางสังคมให้แก่ประเทศ มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่รวมผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ จึงสามารถวิเคราะห์แนวโน้มของสังคมด้วยประสบการณ์ที่กว้างไกล ภายใต้ความมีเหตุผลและความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยเหตุนี้คนทั่วไปจึงยกย่องให้มหาวิทยาลัยมีเป็นสถาบันแนวหน้าที่มีบทบาทในการแก้ปัญหาสังคม ดังนั้นภารกิจของมหาวิทยาลัยจึงต้องสร้างคนให้มีปัญญา มีความรู้ มีความคิด และมีทักษะ โดยพัฒนาบุคคลให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา (สมศักดิ์ ชูโต, 2534 : 25-27 ; สรลักษณ์ เลี่ยมสุวรรณ, 2549 : 140)

มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย โดยเฉพาะการให้การศึกษาที่พึงประสงค์แก่สังคมไทย การทำให้คนที่มีคุณภาพเข้าสู่การเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้มากขึ้น การทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง การทำให้คนมีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย และการทำให้คนเป็นนักประชาธิปไตย หากจะมองย้อนไปถึงหลักการของการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง จะพบว่าประวัติในการก่อตั้งผูกพันกับการพัฒนาประชาธิปไตย เห็นได้จากจุดมุ่งหมายการก่อตั้งที่มุ่งจะกระจายความรู้ ความคิดไปสู่ภูมิภาค มหาวิทยาลัยจึงมีส่วนสำคัญที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยหลั่งไหลไปสู่สังคม และมวลชนมาโดยตลอด ทั้งวิธีการที่เป็นรูปธรรมจากการสอนของอาจารย์หรือกิจกรรมของนิสิตนักศึกษา (วิชญ์ เครื่องาม, 2534 : 6-8 ; สรลักษณ์ เลี่ยมสุวรรณ, 2549 : 140)

มหาวิทยาลัยยังมีบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย เช่น การยอมรับเสรีภาพทางความคิดของประชากรในมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะเสรีภาพทางวิชาการ การเป็นตัวอย่างที่ดีของความหลากหลายและนำความหลากหลายมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานตามบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตย การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยสู่สังคมเพื่อให้สังคมมีความรู้ความเข้าใจถึงประชาธิปไตยที่แท้จริง (สมศักดิ์ ชูโต, 2534 : 25-29)

ในอดีตมหาวิทยาลัยยังเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตยทางวิชาการน้อย อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยไม่อยากจะยุ่งเกี่ยวกับการเมืองหรือขาดความยอมรับจากรัฐบาล หรือขาดความร่วมมือจากประชาชน ซึ่งหากมหาวิทยาลัยต้องการเข้าร่วมพัฒนาประชาธิปไตยก็ควรสร้างความน่าเชื่อถือ โดยการวางตัวเป็นกลางทางการเมืองอย่างแท้จริง การดำเนินการวิจัย การศึกษา การเผยแพร่ข้อมูล และการดำเนินกิจกรรมทางวิชาการทุก ๆ ด้าน ควรเป็นเรื่องวิชาการที่บริสุทธิ์ ปราศจากอคติหรือความลำเอียง และมหาวิทยาลัยต้องสร้างแนวร่วม

ในการพัฒนาประชาธิปไตย ต้องมีการร่วมมือกันทำงานระหว่างมหาวิทยาลัย มีการร่วมมือกับ นักการเมือง รัฐบาล ข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา ประชาชน นักธุรกิจ และองค์กรพัฒนา เอกชน เพื่อให้การพัฒนาประชาธิปไตยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ชูชาติ อารีจิตรานุสรณ์, 2539 : 33)

1.2 บทบาทหลักโดยทั่วไปของมหาวิทยาลัย

บทบาทหลักของมหาวิทยาลัยโดยทั่วไปประกอบด้วยบทบาทสำคัญ 4 ประการ (ไพศาล สุกใส, 2544 : 116-117) ซึ่งประกอบด้วย

1.2.1 การจัดการเรียนการสอน หรือการพัฒนาคนให้เป็นคนมีความรู้ ความสามารถ มีจิตสำนึกที่ดี เป็นคนดีของสังคม รวมทั้งเป็นผู้นำทางปัญญาในการสร้างสังคม ที่อาศัยความรู้เป็นพื้นฐาน

1.2.2 การวิจัย คือ การสร้างองค์ความรู้ใหม่จากภาวะแวดล้อม ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพื่อที่จะได้นำองค์ความรู้ที่ค้นพบใหม่มาสนับสนุน การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้การพัฒนาคนให้เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ มีจิตสำนึกที่ดี สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เป็นอยู่และกำลังจะเปลี่ยนแปลงไป

1.2.3 การให้บริการวิชาการ คือ การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม นอกจากการให้บริการแก่นิสิต นักศึกษาของตน การให้บริการเป็นหน้าที่ที่สำคัญมากประการหนึ่ง เพื่อให้ความรู้ สร้างคนดี คนมีความสามารถให้เป็นผู้นำทางปัญญาในสังคมปัจจุบัน ก่อนที่จะให้ นิสิตนักศึกษาไปเป็นผู้รับผิดชอบต่อไปในอนาคต

1.2.4 การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ในสังคมหนึ่งย่อมมีการสั่งสมความรู้ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมมาแต่อดีต และถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบันเพื่อประโยชน์ทางด้านจิตใจ ของคนในสังคม ดังนั้นมหาวิทยาลัยก็ควรถือว่าหน้าที่ในการรักษาและเผยแพร่ความรู้เป็นหน้าที่ ที่สำคัญ

บทบาททั้ง 4 ประการข้างต้นถือเป็นบทบาทหลักที่มหาวิทยาลัยโดยทั่วไป ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ก็ยึดถือบทบาทหลักนี้เป็นแนวทาง ปฏิบัติเช่นกัน ซึ่งบทบาททั้ง 4 ประการล้วนเป็นบทบาทที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนา ประชาธิปไตย อาทิ บทบาทด้านการเรียนการสอนโดยให้ความรู้ ความเข้าใจและปลูกฝัง ประชาธิปไตยให้กับนักศึกษา บทบาทด้านการวิจัยโดยการวิจัยที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆเกี่ยวกับประชาธิปไตยและนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาประชาธิปไตย บทบาทด้านการบริการวิชาการโดยเผยแพร่ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยให้แก่สังคม และบทบาทด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมโดยการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง แบบประชาธิปไตยให้แก่นักศึกษา เป็นต้น

แต่หากใช้บทบาทหลักโดยทั่วไปในการศึกษาครั้งนี้อาจจะมีข้อจำกัดบางประการ เนื่องจากบทบาทหลักโดยทั่วไปของมหาวิทยาลัยบางด้าน อาทิ บทบาทด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยซึ่งมีการวิจัยทั้งด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งการดำเนินนโยบายด้านการวิจัยเป็นไปในภาพรวมมากกว่าที่จะมุ่งไปทางด้านใดด้านหนึ่ง และบทบาทด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมนั้นดูจะมีความเป็นนามธรรมและสัมพันธ์กับการพัฒนาประชาธิปไตยที่จับต้องได้น้อยกว่าบทบาทด้านอื่น ๆ ดังนั้นการรับรู้เกี่ยวกับบทบาททั้งสองนี้อาจต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในเชิงลึกเท่านั้นจึงจะสามารถรับรู้ถึงบทบาททั้งสองได้อย่างชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการรวบรวมบทบาทที่สามารถรับรู้ได้ในภาพรวมของประชากรทุกกลุ่มในการวิจัยซึ่งประกอบด้วย บทบาทด้านการเรียนการสอน บทบาทด้านการให้บริการสังคม บทบาทด้านการบริหาร และบทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์ โดยนำบทบาทหลักทั่วไปของมหาวิทยาลัยที่ได้กล่าวมาข้างต้นไปสอดแทรกไว้ในบทบาทที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมาใหม่ โดยนำบทบาทด้านการวิจัยไปสอดแทรกไว้เป็นส่วนหนึ่งของบทบาทด้านการให้บริการสังคม และบทบาทด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไปสอดแทรกไว้ทั้งบทบาทด้านการเรียนการสอน บทบาทด้านการบริหาร และบทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์

1.3 บทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมบทบาทของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาธิปไตยที่เสนอโดยนักวิชาการ โดยคำนึงถึงบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยที่สามารถรับรู้ได้ในภาพรวม ดังนี้

1.3.1 บทบาทด้านการเรียนการสอน

การเรียนการสอนเป็นภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยที่จะต้องสอนนิสิตนักศึกษาให้ “รู้” และ “มีความคิด” การทำให้คนมีความรู้ ความคิดไปในแนวทางใดก็ต้องจัดการเรียนการสอนไปในแนวทางนั้น ดังนั้นถ้ามีการพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยก็จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาประชาธิปไตยโดยตรง ซึ่งการเรียนการสอนนั้นอาจสอดแทรกประชาธิปไตยไว้ในวิชาที่สอนโดยตรง เช่น ในหลักสูตรวิชาการเมืองการปกครอง รวมไปถึงวิชาพื้นฐาน เช่น สังคมศึกษา หรืออาจสอดแทรกแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยอ้อมไว้ในรายวิชาอื่น ๆ โดยในการสอนนั้นอาจารย์ผู้สอนจะต้องเข้าใจว่าการสอนประชาธิปไตยมิได้หมายถึงการสอนเรื่องการเลือกตั้ง หรือเรื่องรัฐธรรมนูญ ซึ่งกล่าวถึงสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ สถาบันหลักของประเทศ การปกครองท้องถิ่น ฯลฯ เท่านั้น แต่ยังต้องรวมถึงหลักการของประชาธิปไตย อาทิ การเชื่อหรือฟังเสียงข้างมากซึ่งจะรับฟังเสียงข้างน้อยด้วยการยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง นอกจากนี้ยังรวมถึงการเสียสละ และการทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม ซึ่งถ้าเข้าใจความหมายของประชาธิปไตยเช่นนี้มหาวิทยาลัยก็จะสามารถพัฒนาประชาธิปไตยได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากการสอนประชาธิปไตยในรายวิชาโดยตรงแล้ว

วิธีการในการสอนก็มีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาประชาธิปไตย ทั้งวิธีการสอน การออกข้อสอบ และการวัดผลต่าง ๆ ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาให้ไปด้วยกันกับประชาธิปไตย ที่จะต้องยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และมีเหตุผล เช่น การออกข้อสอบแบบอัตนัย ที่สามารถให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น หรือการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งเป็นการฝึกฝนให้นักศึกษาได้มีความรู้ความสามารถในการใช้เหตุผล สติปัญญา รวมทั้งการยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างอันเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตย (วิชฌุ เครื่องาม, 2534 : 8-13 ; สรลักษ์ณ์ เลี่ยมสุวรรณ, 2549 : 140)

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังมีส่วนในการปลูกฝังวิถีดำเนินชีวิต ที่เป็นประชาธิปไตย อาทิ การนับถือปัจเจกบุคคล การยอมรับผู้อื่น และการไม่ใช้กำลังหรือความรุนแรง สิ่งเหล่านี้มหาวิทยาลัยควรจะนำมาใช้ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ จนกลายเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีปัญหาอุปสรรคจากการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้บ้างก็ควรจะแก้ไข จนกว่าจะได้รูปแบบของประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสถาบันและสังคมไทย และมหาวิทยาลัยถือเป็นแหล่งผลิตผู้นำของชาติ มหาวิทยาลัยได้ผลิตผู้นำของประเทศอย่างต่อเนื่องและมีจำนวนไม่น้อย ดังนั้นจึงควรจะถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังให้บัณฑิตเป็นผู้ที่มีอุดมคติ มีความคิด และค่านิยมเชิงประชาธิปไตย เพื่อจะให้บัณฑิตสามารถเป็นผู้นำที่ดีในระบอบประชาธิปไตยในอนาคต (สมศักดิ์ ชูโต, 2534 : 37-38)

1.3.2 บทบาทด้านการให้บริการสังคม

การให้บริการสังคมมหาวิทยาลัยจะมีบทบาทในการให้ความรู้ ตลอดจนข้อมูลด้านหลักการต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นต่อสังคมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยได้อย่างสมบูรณ์ ในการให้บริการสังคมเกี่ยวกับประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยนั้น สามารถทำได้หลากหลาย อาทิ การวิจัย มหาวิทยาลัยควรจะทำวิจัยที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาประชาธิปไตย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อสังคมได้ หรือนำไปปรับปรุงข้อมูล ความรู้ ในการสร้างตำราที่ใช้สอนประชาธิปไตย นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับประชาธิปไตยในแง่มุมต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งรัฐสามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานทางวิชาการ และสำหรับนักการเมืองการปกครอง เพื่อช่วยในการพิจารณากลับกรองหรือนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ผลการวิจัยที่ดีจะสามารถนำไปใช้ในการทำประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์ เป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ โดยเฉพาะการวิจัยในการสำรวจประชามติของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง อันถือเป็นบทบาทของมหาวิทยาลัยในการช่วยพัฒนาประชาธิปไตยโดยตรง เช่น การที่รัฐบาลได้มอบหมายให้มหาวิทยาลัยไปทำวิจัยในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เป็นต้น (วิชฌุ เครื่องาม, 2534 : 13-14 ; สรลักษ์ณ์ เลี่ยมสุวรรณ, 2549 : 140)

นอกจากการทำวิจัยแล้ว มหาวิทยาลัยยังให้บริการแก่สังคมเกี่ยวกับประชาธิปไตยได้ด้วยการเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้วยการปลูกปัญญา การเปลี่ยนแปลงความคิดคน นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังต้องมีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องเรียกร้อง ชี้แนะให้บ้านเมืองกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดในแนวทางประชาธิปไตย โดยแสดงให้เห็นถึงเจตนาที่ดี เพื่อให้สาธารณชนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียกร้องของมหาวิทยาลัยว่า มิใช่การกระทำที่ทำให้สังคมเกิดความวุ่นวายแต่อย่างใด แต่มหาวิทยาลัยต้องไม่นำเรื่องของการเรียกร้องไปปะปนกับงานวิชาการ การเคารพความไม่เห็นด้วยโดยสันติ การยอมรับความแตกต่างทางความคิด ความพยายามที่จะโน้มน้าวใจด้วยเหตุผล ไม่ควรคาดหวังว่าจะได้รับผลสำเร็จในทันที ควรจะพอใจว่าได้แสดงบทบาทต่อสังคมอย่างสมบูรณ์แล้ว และควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม เพื่อให้สังคมสามารถเรียนรู้ประชาธิปไตยโดยดูตัวอย่างจากมหาวิทยาลัย (สมศักดิ์ ชูโต, 2534 : 35-37)

1.3.3 บทบาทด้านการบริหาร

มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีอุดมการณ์ ปรัชญาหรือปณิธานที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยอยู่แล้ว จะพบว่าทุกมหาวิทยาลัยมีหลักการที่มุ่งให้มีความเสมอภาคและเสรีภาพในการเรียนรู้ โดยสภามหาวิทยาลัยจะกำหนดนโยบายการทำงานที่สอดคล้องกับปณิธานของการก่อตั้งมหาวิทยาลัย มอบให้ฝ่ายบริหารนำไปปฏิบัติโดยมีทิศทางที่มุ่งส่งเสริมประชาธิปไตยภายในสถาบัน ดังนั้นภาพของมหาวิทยาลัยจึงปรากฏให้เห็นว่าเป็นดินแดนที่ต้องการเสรีภาพ เป็นของเสรีชน และยิ่งจะพบได้อีกว่าในมหาวิทยาลัยจะมีการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ จนบางแห่งกลายเป็นปัญหาของการบริหารที่เกิดขึ้นอย่างไม่สิ้นสุดในแง่ที่ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครอง (สุรี บูรณธนิต, 2534 : 42-44)

บุคลากรในมหาวิทยาลัยควรจะต้องมีความเข้าใจตรงกันว่าประชาธิปไตยคืออะไร แม้ว่าการนิยามความหมายจะแตกต่างกันทั้งด้านแนวความคิดและจุดประสงค์ของการนำมาใช้ แต่ควรยึดหลักว่า ประชาธิปไตยเน้นรูปแบบของการบริหารสังคม ที่ให้การตัดสินใจในนามของสังคม และทำให้สังคมยอมรับและทำตามโดยมีมติซึ่งแนวความคิดต่างๆในการบริหารควรประกอบด้วย (1) แนวความคิดด้านองค์กร สถาบัน และโครงสร้างอำนาจ ซึ่งเป็นระบบที่ควรจะมีอำนาจและหน้าที่ในการตัดสินใจแทนสมาชิก (2) กระบวนการตัดสินใจ เป็นไปเพื่อตอบสนองความคิดของคนส่วนใหญ่ และสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของคนส่วนใหญ่ โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมเพื่อถ่วงดุลอำนาจขององค์กร รวมทั้งให้สิทธิในการตรวจสอบอำนาจ ให้สามารถต่อรองและแสดงความต้องการของตน (แม้จะขัดแย้งกับองค์กร) ซึ่งองค์กรจะยอมรับฟังเพื่อสร้างบรรยากาศของการประนีประนอมร่วมกัน (3) การมีสิทธิเสรีภาพ เป็นสิ่งที่ต้องมีในสังคมที่เปิดโอกาสให้แสดงออกโดยมีการรับฟังและให้ความคุ้มครองฝ่ายที่มีเสียงข้างน้อยซึ่งมีความคิดเห็นแตกต่างออกไป (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2534 : 55-57)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรจะจัดการด้านบริหารโดยอาศัยแนวคิดของประชาธิปไตย เช่น การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นรูปแบบการบริหารงานที่เน้นความสำคัญของสมาชิกในองค์การที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยแบบเต็มใบ เป็นการบริหารที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันอย่างแท้จริง ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีลักษณะเป็นแนวราบ ผู้นำอยู่ตรงกลางไม่ใช่เบื้องบน การบริหาร วินิจฉัย หรือสั่งการมาจากสมาชิกในกลุ่ม ผู้นำเป็นเพียงผู้ประสานงานและปฏิบัติงานตามความคิดเห็นหรือมติของกลุ่ม การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการมีบทบาทและความสำคัญควบคู่ไปกับการติดต่ออย่างเป็นทางการ หรือมีลายลักษณ์อักษร เมื่อพิจารณาคุณลักษณะที่กล่าวมา การบริหารแบบมีส่วนร่วม น่าจะเป็นการบริหารที่เหมาะสมในการบริหารงานของมหาวิทยาลัยไทยหลายแห่ง นอกจากนี้การดำรงตำแหน่งทางบริหาร การบริหารกิจกรรมของคณาจารย์ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา กล่าวคือ การแต่งตั้ง การปกครองบังคับบัญชา การสรรหาบุคคลมาดำรงตำแหน่งต่าง ๆ มหาวิทยาลัยสามารถเปิดโอกาสให้นักศึกษา และบุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ได้ การดำรงตำแหน่งทางบริหาร การบริหารกิจกรรมของคณาจารย์ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา กล่าวคือ การแต่งตั้ง การปกครองบังคับบัญชา การสรรหาบุคคลมาดำรงตำแหน่งต่าง ๆ มหาวิทยาลัยสามารถเปิดโอกาสให้นักศึกษา และบุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ได้ (วิชญ์ เครื่องาม, 2534 : 14 ; กิติพร โชประการ, 2544 : 20-23 ; สรลักษณ์ เลี่ยมสุวรรณ, 2549 : 140)

นอกจากนี้การปลูกฝังประชาธิปไตยในมหาวิทยาลัยยังขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือ ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา ซึ่งควรเน้นไปในแนวของประชาธิปไตย คือ มีเสรีภาพ มีความเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นมนุษย์ กฎระเบียบใดที่เป็นอุปสรรคต่อการประสานงานความสัมพันธ์ ก็ควรปรับเปลี่ยนแก้ไขให้เป็นกฎระเบียบที่ยกย่องให้เห็นคุณค่าของศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ มิใช่การเอากฎระเบียบมาบังการหรือครอบงำจนทำให้สังคมมหาวิทยาลัยไม่มีบรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตย การปลูกฝังประชาธิปไตยที่ดีคือ การเสริมสร้างการปฏิบัติตามแนวประชาธิปไตยจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ซึ่งบุคลากรในมหาวิทยาลัยจะต้องร่วมมือกันเสริมสร้างให้เกิดขึ้นในสถาบัน จนสามารถนำไปใช้ศึกษาและเรียนรู้ประชาธิปไตยในสังคมและสามารถเผยแพร่ความรู้ ความคิด และการปฏิบัติในแนวของประชาธิปไตยจากมหาวิทยาลัยไปสู่ครอบครัวและสังคม เพราะถึงแม้ว่ามหาวิทยาลัยจะเป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นกรม แต่ก็มิได้มีลักษณะการบริหารที่เป็นประชาธิปไตยกว่าส่วนราชการอื่น และเมื่อมหาวิทยาลัยกำลังออกจากระบบราชการมีฐานะไม่เป็นส่วนราชการ ก็ย่อมจะพิสูจน์ให้สังคมเห็นว่าบุคลากรในมหาวิทยาลัยจะอยู่ร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตย อันเป็นตัวอย่างขององค์กรที่ดีที่สุดแก่หน่วยงานอื่น ๆ ให้ประจักษ์ว่ามหาวิทยาลัยได้นำหลักการของประชาธิปไตยมาใช้ได้อย่างเป็นผลสำเร็จ (สมศักดิ์ ชูโต, 2534 : 37 ; สุรี บุรณนิต, 2534 : 44-45)

1.3.4 บทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์

นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เป็นวัยที่กำลังแสวงหาเอกลักษณ์และแนวคิด มีสติปัญญาโดยเฉลี่ยสูงกว่าบุคคลอื่นในวัยเดียวกัน มีความกระตือรือร้นและอุดมการณ์สูง นิสิตนักศึกษาเป็นบุคลากรที่มีจำนวนมากในมหาวิทยาลัยและเป็นกลุ่มคนที่มีความคิด มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ในอดีตตั้งแต่ปี 2516, 2518 และ 2535 นิสิตนักศึกษามีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างรุนแรง มีการประท้วง เดินขบวนต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ในปัจจุบันจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมด้านการเมืองซึ่งสัมพันธ์กับเรื่องวิถีไทยในการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่ไปให้ความสนใจกับวัตถุนิยม แฟชั่น และไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับประชาธิปไตยขึ้น ซึ่งในปัจจุบันมหาวิทยาลัยชั้นนำของไทยหลายแห่งมีระเบียบให้นักศึกษาต้องเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อที่จะส่งผลดีต่อนักศึกษาให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีพฤติกรรมประชาธิปไตย (ชูชีพ ประทุมเวียง, 2547 : 89-90)

ซึ่งมหาวิทยาลัยสามารถจะพัฒนาให้เป็นนักประชาธิปไตยได้ผ่านกิจกรรมชมรมทุกรูปแบบ โดยเน้นการจัดกิจกรรมที่ฝึกให้นิสิตนักศึกษารู้จักการแสดงความคิดเห็น รู้จักฟังเสียงข้างน้อย และยอมรับฟังเสียงข้างมาก รวมถึงการสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษามีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง อาทิ เสนอความคิดเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญ การสังเกตการณ์เลือกตั้ง การจัดตั้งกลุ่มชมรมและการร่วมกิจกรรมของนักศึกษา เพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ถือเป็น การช่วยให้บุคคลมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นคณะ แบ่งอำนาจหน้าที่กันทำตามความถนัด ทำให้มีการแสดงความคิดเห็นรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น มีความคิดริเริ่มและเสนอแนวทางต่าง ๆ ซึ่งถือเป็น การฝึกความเป็นประชาธิปไตยโดยตรง (วิชณู เครื่องงาม, 2534 : 15-21 ; สรลักษ์ณ์ เสียมสุวรรณ, 2549 : 140)

กิจกรรมขององค์การนักศึกษาก็มีความสำคัญที่ถือเป็นพื้นฐานในการให้นักศึกษาได้เรียนรู้ขณะศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยควรมีการประชาสัมพันธ์และจริงจังกับเรื่องนี้ ทั้งในการผลักดันนโยบาย งบประมาณ อาจารย์ พนักงานของสถาบันทุกระดับควรมีทัศนคติที่ให้ความสำคัญ สร้างบรรยากาศและจูงใจให้นักศึกษากลับมามีส่วนร่วมในกิจกรรมองค์การนักศึกษา โดยบูรณาการให้กิจกรรม การเรียนการสอนเชื่อมโยง เป็นการเรียนรู้กับกิจกรรมองค์การนักศึกษา เพราะการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นสามารถทำให้นักศึกษาเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งด้านปัญญาธรรม ด้านสามัคคี คารวธรรม ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมประชาธิปไตยที่เป็นความต้องการของสังคม และประเทศชาติในวิถีประชาธิปไตยของไทย ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงควรถือเป็นบทบาทโดยตรงที่จะส่งเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตยแก่นักศึกษา (ชูชีพ ประทุมเวียง, 2547 : 89-90)

อาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นผู้ใฝ่รู้และชวนชายศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาบริบทของสังคมไทยและลักษณะของสังคมไทยเพื่อพัฒนาให้เหมาะสมกับประชาธิปไตยแบบเฉพาะของไทย พัฒนาความรู้จากการศึกษาวิจัยให้เป็นองค์ความรู้ที่จะนำมาสอนและแนะนำนิสิตนักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจและนำไปปฏิบัติในสังคม อาจารย์มหาวิทยาลัยอาจจะสร้างสมประสบการณ์ทางการเมืองในลักษณะของการปฏิบัติในภาคสนาม อาทิ มีบทบาทในด้านต่างๆในคณะรัฐบาล ในพรรคการเมือง เพราะประสบการณ์ที่ได้รับจะมีประโยชน์โดยตรงในการปรับปรุงการสอน และการแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาประชาธิปไตย นอกจากนี้ อาจารย์มหาวิทยาลัยควรจะตื่นตัวติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมือง ศึกษาวิเคราะห์อุปสรรคของการพัฒนาประชาธิปไตย สะท้อนภาพให้สังคมรับรู้พร้อม ๆ กับการแสดงความคิดเห็นชี้้นำการแก้ไขและการพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทย โดยไม่ยึดติดกับทฤษฎีประชาธิปไตยแบบตะวันตก (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2534 : 67-68)

การทำกิจกรรมของอาจารย์จะมีบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยโดยตรง เช่น การแสดงบทบาทในฐานะเป็นที่ปรึกษากิจกรรมของนิสิตนักศึกษา เพราะการที่จะให้กิจกรรมนักศึกษามีส่วนเสริมและพัฒนาการทางด้านวิชาการ และสติปัญญาให้ดีขึ้นได้ ต้องมีอาจารย์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเป็นที่ปรึกษาของกลุ่มกิจกรรม เพื่อช่วยให้นักศึกษามีทัศนคติต่อกิจกรรมที่ถูกต้องว่ากิจกรรมต่าง ๆ นั้นพัฒนาให้นักศึกษาเจริญงอกงามทางสติปัญญา ความคิด ความรับผิดชอบ และความเป็นผู้นำ ตลอดจนนิเทศและกำกับให้งานกิจกรรมนักศึกษาอยู่ในกรอบนโยบาย ตลอดจนเป็นไปตามข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันอีกด้วย ทั้งนี้ในฐานะที่อาจารย์เป็นผู้ปลูกฝังประชาธิปไตยในมหาวิทยาลัย อาจารย์ควรมีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีความศรัทธา และแสดงบทบาทในการปลูกฝังประชาธิปไตยด้วยการสะท้อนความคิดเห็นด้วยการพูด การเขียน รวมทั้งมีพฤติกรรมร่วมกับสังคม ที่จะเป็นตัวอย่างของผู้มีประชาธิปไตย เป็นผู้มีความรู้ มีความกล้าหาญ และมีความซื่อสัตย์ต่อวิชาการ นอกจากนี้อาจารย์คือนักวิชาการในฐานะที่เป็นผู้ชี้แนะสังคม นอกจากการสอนการบรรยายในชั้นเรียนแล้ว การให้บริการสังคมในลักษณะของการเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ การเสนอแนะและเรียกร้องสิ่งต่างๆ ก็นับว่าเป็นการส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตย เช่น การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นต้น (วิชฌุ เครื่องาม, 2534 : 21-22 ; สรลักษ์ณ์ เลี่ยมสุวรรณ, 2549 : 140 ; บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2534 : 70-71)

2. บทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

จากแนวคิดมหาวิทยาลัยในการพัฒนาประชาธิปไตยของผู้วิจัยที่ได้รับรวบรวมมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นกรอบในการนำเสนอบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 บทบาทด้านการเรียนการสอน

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ได้มีการกำหนดระบบการเรียนการสอนโดยใช้ระบบหน่วยกิต และให้คะแนนเป็นระดับ โครงสร้างของหลักสูตรประกอบด้วยหมวดวิชาต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1.1 หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ครอบคลุมเนื้อหาสาระของกลุ่มวิชา สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษาและกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ พร้อมทั้งให้คำจำกัดความว่าหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึงวิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลมีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่นและสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อความหมายได้ดี เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต และดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

2.1.2 หมวดวิชาเฉพาะ หมายถึง วิชาแกน วิชาเฉพาะด้าน วิชาพื้นฐาน วิชาชีพและวิชาชีพ ที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติงาน

2.1.3 หมวดวิชาเลือกเสรี เปิดโอกาสให้แก่นักศึกษาเลือกเรียนรายวิชาต่างๆ ตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด

ซึ่งรายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประชาธิปไตยส่วนใหญ่จะเป็นรายวิชาที่เปิดสอนในคณะในสายสังคมศาสตร์ เช่น คณะศิลปศาสตร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ ในคณะวิทยาการจัดการ คณะเศรษฐศาสตร์ และคณะนิติศาสตร์ ซึ่งนักศึกษาที่ศึกษาในคณะทางสังคมศาสตร์ก็จะมีโอกาสลงเรียนในรายวิชาที่มีเนื้อเกี่ยวกับประชาธิปไตยทั้งในหมวดวิชาเฉพาะ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป และในหมวดวิชาเลือกเสรี แต่หากเป็นนักศึกษาในคณะสายวิทยาศาสตร์ในรายวิชาเฉพาะจะไม่มีรายวิชาที่มีเนื้อเกี่ยวกับประชาธิปไตยเลย แต่อาจจะได้เรียนวิชาที่มีเนื้อเกี่ยวกับประชาธิปไตยในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปตามที่กำหนดในแต่ละหลักสูตร หรือในหมวดวิชาเลือกเสรี

นอกจากนี้ในการเรียนการสอนในรายวิชาที่มีเนื้อเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยตรงแล้วมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ มีการสอดแทรกวิธีการสอนโดยใช้หลักประชาธิปไตย เช่น การส่งเสริมให้นักศึกษาคิดอย่างมีเหตุมีผล การให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น การออกข้อสอบแบบอัตนัยที่เปิดโอกาสและรับฟังเหตุผล

ของนักศึกษา เป็นต้น ซึ่งวิธีการสอนเหล่านี้ล้วนเป็นการปลูกฝังประชาธิปไตยให้แก่นักศึกษาอีกทางหนึ่ง

2.2 บทบาทด้านการให้บริการสังคม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีนโยบายในด้านการบริการวิชาการ โดยแบ่งลักษณะการบริการวิชาการออกเป็น 3 ประเภท ต่อไปนี้ (กองบริการการศึกษา, 2537 : 1)

2.2.1 ประเภทให้เปล่า แก่กลุ่มด้อยโอกาสยากไร้ที่จะต้องใช้งบประมาณการลงทุนทั้งหมด

2.2.2 ประเภทให้บริการโดยไม่มุ่งหวังกำไร สำหรับกลุ่มชนชั้นกลาง บุคลากรในหน่วยงานราชการที่มีกำลังซื้อไม่มากนัก มหาวิทยาลัยจะจัดสรรงบประมาณให้ส่วนหนึ่ง สนับสนุนในการจัดกิจกรรม โดยให้ผู้ให้บริการหรือผู้ร่วมกิจกรรมมีส่วนร่วมในการออกค่าใช้จ่ายด้วยส่วนหนึ่ง

2.2.3 ประเภทหารายได้เลี้ยงตัวเอง เป็นกิจกรรมที่มุ่งบริการสำหรับกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง มหาวิทยาลัยไม่มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมในลักษณะนี้ แต่เป็นกิจกรรมที่จะต้องหารายได้ เพื่อเลี้ยงตัวเองและเพื่อพัฒนาหน่วยงาน

แม้ว่ามหาวิทยาลัยทุกแห่งจะเน้นพัฒนาเพื่อไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ แต่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ก็ยังคงมีบทบาทในการเป็นที่พึ่งของสังคม หรือชั้นนำสังคม อาทิ การรณรงค์เรื่องของทรัพยากรสิ่งแวดล้อม การลดมลพิษในชุมชน การรณรงค์ลดอุบัติเหตุบนท้องถนน ฯลฯ การเปิดเวทีให้กับประชาชนในกรณีที่ประชาชนมีความเดือดร้อน เพื่อที่จะใช้เวทีเป็นที่อภิปรายสภาพปัญหา และตัดสินใจเลือกวิถีชีวิตของตนเอง โดยมีนักวิชาการของมหาวิทยาลัยคอยให้คำปรึกษาให้ข้อเท็จจริง เช่น กรณีสร้างเขื่อนกั้นน้ำเค็มที่ทะเลสาบสงขลา หรือการจัดมหกรรมประชาชนซึ่งเป็นโครงการเสริมสร้างความร่วมมือของประชาชนในทศวรรษที่ 21 เรื่อง การจัดการทรัพยากรกับกระบวนการประชาธิปไตย ฯลฯ หรือการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย โดยได้รับมอบหมายให้เป็นศูนย์ประสานงานคณะกรรมการองค์การกลางการเลือกตั้งภาค 8 และ 9 รับผิดชอบ 14 จังหวัดภาคใต้ เพื่อทำหน้าที่ดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม และมีนักวิชาการในมหาวิทยาลัยเข้าไปมีบทบาทเป็นแกนนำในการรณรงค์ให้ประชาชนได้รับรู้ถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของตนเอง และมีส่วนร่วมในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวไม่ได้ทำเฉพาะช่วงที่มีการเลือกตั้งเท่านั้น มหาวิทยาลัยและนักวิชาการก็ยังคงมีการดำเนินการรณรงค์ และเสริมสร้างประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งการดำเนินงานบริการวิชาการทั้ง 3 ประเภทนั้น ทุกคณะทุกหน่วยงาน/ ภาควิชาในมหาวิทยาลัย ถือเป็นภารกิจหลักสำคัญด้านหนึ่งที่ต้องดำเนินการ ซึ่งในการดำเนินการนั้น

ก็ขึ้นอยู่กับศักยภาพของแต่ละคณะและประเภทวิชาที่เปิดทำการสอน และความเชี่ยวชาญเฉพาะที่ไม่เหมือนกัน สำหรับหน่วยงานภายนอกที่ต้องการขอใช้บริการทางวิชาการในด้านใด สามารถติดต่อขอใช้บริการได้โดยตรงกับคณะ/หน่วยงานหรือภาควิชาในด้านนั้นได้โดยตรง หรืออาจจะติดต่อขอใช้บริการผ่านหน่วยงานกลางของมหาวิทยาลัย

ซึ่งลักษณะงานบริการในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์สามารถแบ่งเป็น 6 ประเภท ดังนี้ (เบญจนาฎ ดวงจิโน และคณะ, 2548 : 28)

- 1) งานบริการวิชาการด้านการจัดประชุม ฝึกอบรม สัมมนา
- 2) งานบริการวิชาการด้านการให้คำปรึกษา แนะนำ จัดนิทรรศการ และอื่น ๆ
- 3) งานบริการวิชาการด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ
- 4) งานบริการวิชาการด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและอุตสาหกรรม (การวิเคราะห์ การทดสอบ ตรวจสอบ ตรวจสอบ การวางระบบ การออกแบบ สร้าง ประดิษฐ์ และผลิต)
- 5) งานบริการวิชาการด้านการศึกษา วิจัย สํารวจ การวางแผน การจัดการ การศึกษาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโครงการ ศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ พัฒนาต่าง ๆ

6) งานบริการวิชาการด้านข้อมูล ข่าวสารและอื่น ๆ

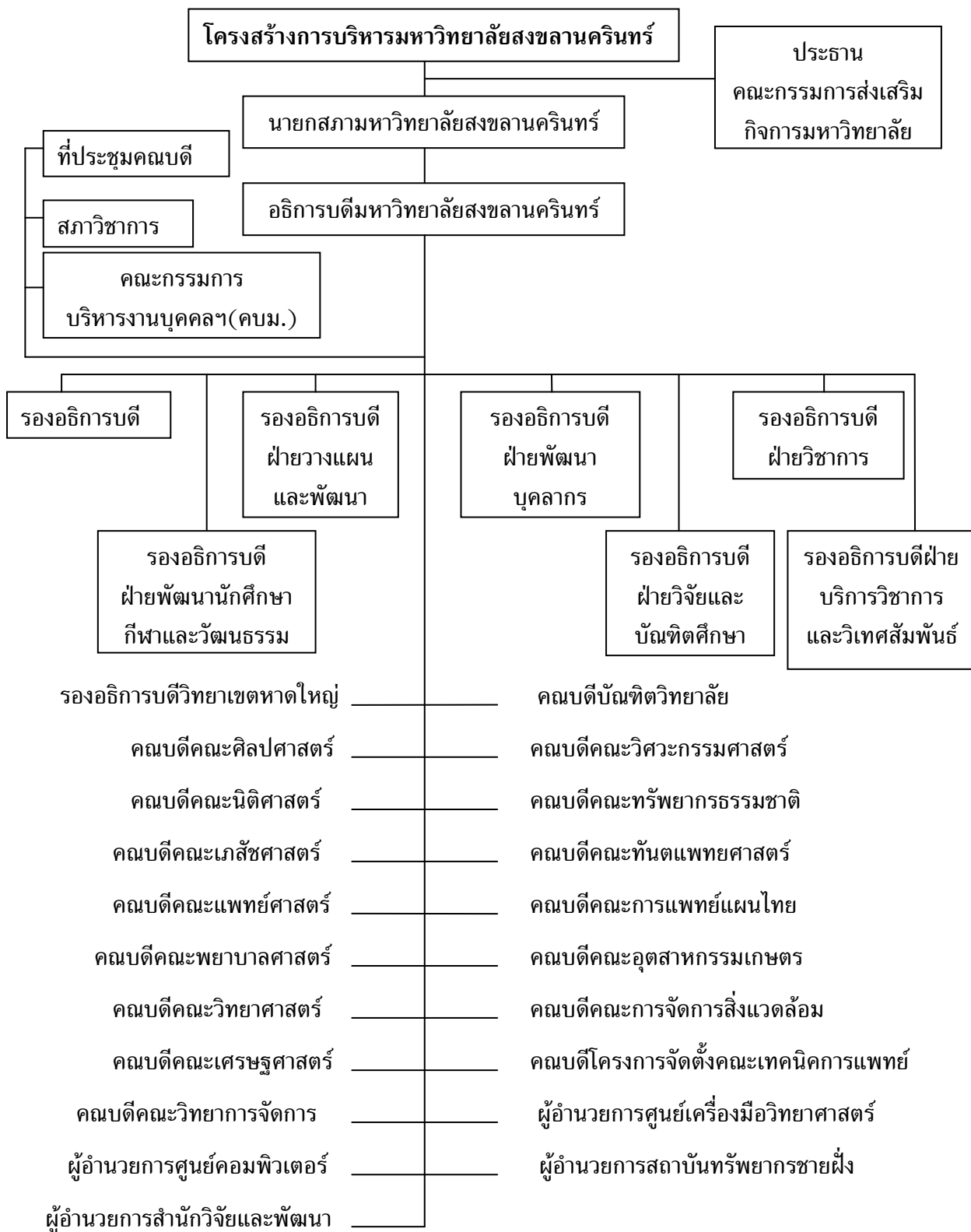
นอกจากการบริการวิชาการที่ได้กล่าวมาแล้ว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ยังถือเป็นศูนย์กลางในการชุมนุมแสดงออกทางการเมืองที่สำคัญในพื้นที่ภาคใต้ เห็นได้จากเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญของประเทศ อาทิ 14 ตุลาคม, 6 ตุลาคม, พฤษภาทมิฬ และสถานการณ์การเมืองช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ได้ถูกใช้เป็นที่ในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ยังมีส่วนร่วมในการรณรงค์ทางการเมือง เป็นสื่อกลางในการรับฟังความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน และให้ข้อเสนอแนะต่อเหตุการณ์ทางการเมืองโดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ อาทิ การเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสมัชชาจังหวัดสงขลาเพื่อการปฏิรูปการเมือง ซึ่งได้จัดกิจกรรม เช่น การเดินรณรงค์ สนับสนุนรัฐธรรมนูญ การเชิญชวนประชาชนในจังหวัดสงขลามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์รัฐธรรมนูญ โดยผ่านกระบวนการประชาพิจารณ์ หรือการออกแถลงการณ์เสนอแนะข้อคิดเห็นต่อสถานการณ์การเมืองในช่วงต่าง ๆ เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวถึงเรื่องของการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมในการบริการวิชาการที่สามารถพัฒนาประชาธิปไตยได้ เช่น การประชุมอบรมสัมมนาในเรื่องประชาธิปไตย, การให้ข้อมูล ศึกษา วิจัย ในเรื่องเกี่ยวกับประชาธิปไตย หรือการให้คำปรึกษาแก่องค์กรที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย

เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ยังแสดงบทบาทในการเป็นศูนย์กลางในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การรณรงค์และให้ข้อเสนอแนะทางด้านการเมืองแก่สังคมโดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้

2.3 บทบาทด้านกิจกรรมการบริหาร

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกในภาคใต้ของประเทศไทย มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล มีฐานะเป็นกรม ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2522 โดยมีสภามหาวิทยาลัยซึ่งมีอำนาจหน้าที่ควบคุม ดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย และมีคณะกรรมการส่งเสริมกิจการของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่สภามหาวิทยาลัย รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินกิจการของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ ยังมีที่ประชุมคณบดีซึ่งมีอำนาจหน้าที่พิจารณาถ้อยแถลงเรื่องต่าง ๆ ก่อนนำเสนอ สภามหาวิทยาลัย ตลอดจนให้คำปรึกษา เสนอความเห็นต่ออธิการบดีและปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่สภามหาวิทยาลัยมอบหมายตามระเบียบมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ว่าด้วยที่ประชุมคณบดี พ.ศ. 2526 ในด้านวิชาการมีคณะกรรมการวิชาการมีหน้าที่วางแผนและควบคุมคุณภาพงานวิชาการของมหาวิทยาลัย กำหนดทิศทางการพัฒนางานวิชาการ รวมถึงงานวิชาการในด้านอื่น ๆ ตามที่สภามหาวิทยาลัยมอบหมาย รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาของอธิการบดีอีกด้วย ส่วนการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยมีอนุกรรมการสามัญประจำมหาวิทยาลัย หรือ อ.ก.ม. มหาวิทยาลัย มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ฉบับที่ 2 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มหาวิทยาลัยมีการแบ่งส่วนราชการเป็นคณะ/วิทยาลัย/วิทยาลัยชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย ศูนย์/สำนัก/สถาบัน และสำนักงาน โดยกำหนดให้หน่วยงานแต่ละประเภทมีหน้าที่ต่างกัน กล่าวคือ คณะ/วิทยาลัย/วิทยาลัยชุมชนเป็นหน่วยงานดำเนินงานด้านวิชาการ ทำหน้าที่ในการผลิตบัณฑิต และดำเนินการวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าประสานงานและควบคุมมาตรฐานทางวิชาการระดับบัณฑิตศึกษา ศูนย์/สำนัก/สถาบัน เป็นหน่วยงานส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานวิจัยหรือบริการวิชาการ สำนักงาน เป็นหน่วยงานส่งเสริม ส่วนกลาง/วิทยาเขตของมหาวิทยาลัย ทำหน้าที่บริหารทั่วไป ควบคุมดูแล/กิจกรรมของมหาวิทยาลัย (ภาคย์ ขวัญทองเย็น, 2548 : 26-27) โดยโครงสร้างการบริหารงานของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ นั้น จะมีอธิการบดีเป็นผู้บริหารสูงสุด มีรองอธิการบดี คณบดี ผู้ช่วยอธิการบดี ผู้อำนวยการศูนย์/สำนัก/สถาบันร่วมบริหารงานมหาวิทยาลัย ดังภาพประกอบ 1 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ที่มา : ปรับปรุงจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2552 : ออนไลน์

จากการศึกษาโครงสร้างการบริหารงานของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จะเห็นว่ามหาวิทยาลัยมีโครงสร้างการบริหารแบบอิงระบบราชการ แต่ระบบการบริหารของมหาวิทยาลัยก็มีการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารงานในระดับต่าง ๆ เช่น การมีที่ประชุมคณบดี, สภาวิชาการ และ คณะกรรมการบริหารงานบุคคลฯ คอยให้คำปรึกษาและแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย แก่อธิการบดี และเปิดโอกาสบุคลากรและนักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นในการบริหารงาน โดยผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สภาอาจารย์ องค์กรนักศึกษา เป็นต้น

จากที่กล่าวถึงบทบาทด้านกิจกรรมการบริหารของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สรุปได้ว่า แม้มหาวิทยาลัยจะมีโครงสร้างแบบระบบราชการ แต่มหาวิทยาลัยก็มีการนำหลักการประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหาร ซึ่งถือว่าเป็นการช่วยปลูกฝังประชาธิปไตยให้แก่บุคลากรและนักศึกษา อีกทั้งมหาวิทยาลัยยังสามารถเป็นองค์กรตัวอย่างในการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารงานแก่สังคมได้อีกด้วย

2.4 บทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์

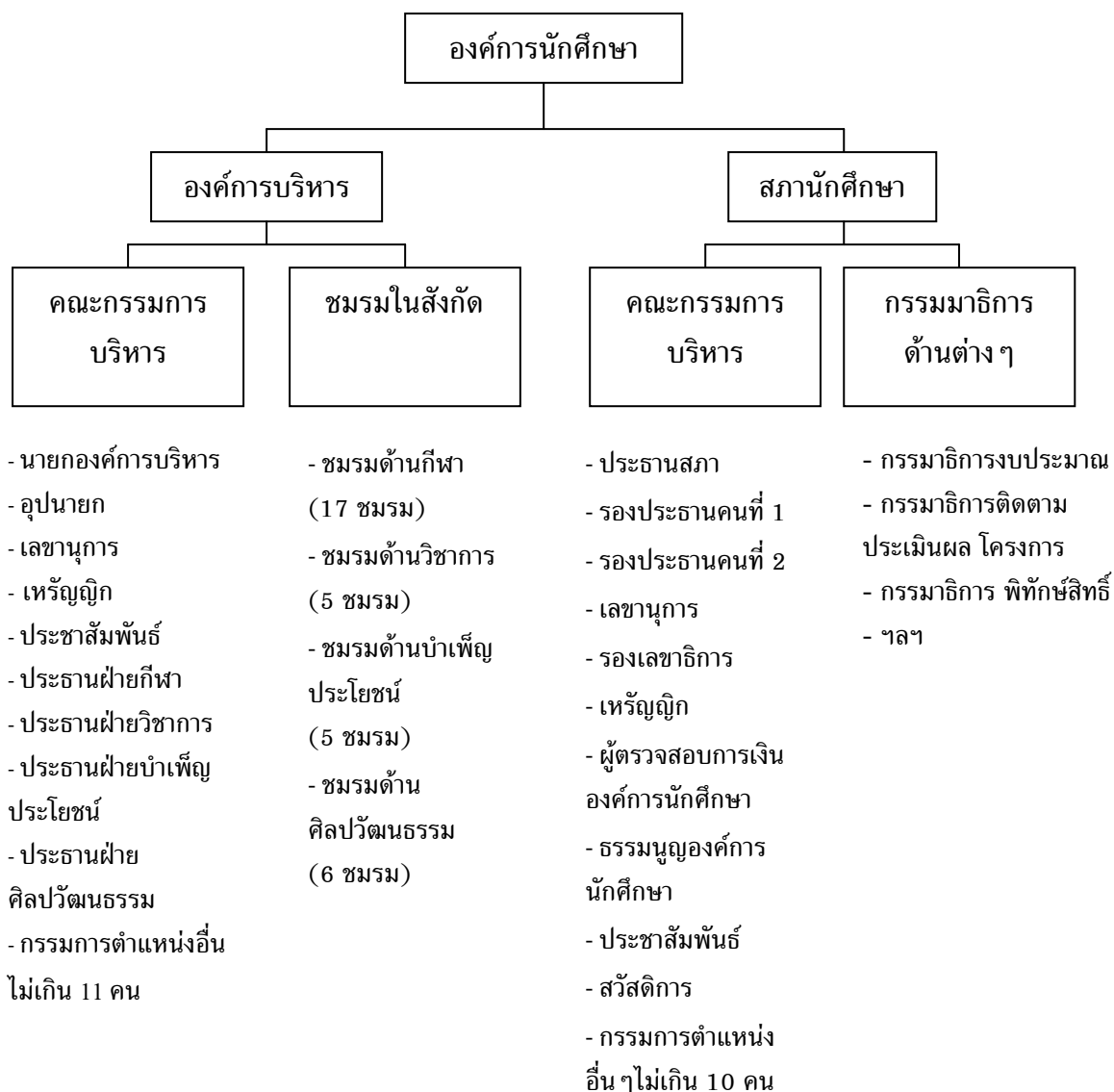
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้ให้ความสำคัญกับกิจกรรมนักศึกษา เพราะกิจกรรมนักศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาด้านบุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นในตัวนักศึกษานอกเหนือจากการศึกษาด้านวิชาการ ซึ่งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้กำหนดระเบียบมหาวิทยาลัยว่าด้วยองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2523 เพื่อบังคับใช้โดยรวมของมหาวิทยาลัย และให้วิทยาเขต/เขตการศึกษากำหนดข้อบังคับว่าด้วยธรรมนูญขององค์การนักศึกษาของแต่ละวิทยาเขต/เขตการศึกษา เพื่อกำหนดบทบาทและหน้าที่ขององค์การบริหาร องค์กรนักศึกษา (ด้านบริหาร) สภานักศึกษา องค์กรนักศึกษา (ด้านนิติบัญญัติ) และชมรมต่างๆ ในสังกัดการบริหารองค์กรนักศึกษา ซึ่งในส่วนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ได้กำหนดบทบาทแนวนโยบายการให้การสนับสนุนกิจกรรมนักศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาด้านต่างๆ (สุกรี เมฆทัศน์, 2549 : 15-23) ดังต่อไปนี้

- 1) กิจกรรมที่เสริมสร้างจิตสำนึกต่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
- 2) กิจกรรมที่ให้ความสำคัญต่อการปกครองตนเองของนักศึกษา
- 3) กิจกรรมเพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำของนักศึกษา
- 4) กิจกรรมที่เสริมสร้างนักศึกษาให้มีโลกทัศน์สากล
- 5) กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีความซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรม และมีส่วนร่วมในการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี
- 6) กิจกรรมกีฬาที่ส่งเสริมสุขภาพ พร้อมพัฒนาระดับมาตรฐานสู่การแข่งขัน

- 7) กิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกด้านวิชาการของนักศึกษา
- 8) กิจกรรมที่เสริมสร้างความคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์และทำงานเป็นทีม
- 9) กิจกรรมที่เสริมสร้างความสามัคคีความมีวินัยและเรียนรู้ตามระบอบ

ประชาธิปไตย

- 10) กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีความพร้อมที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่มีโครงสร้างการบริหารกลุ่มต่าง ๆ ตามภาพประกอบ 2 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างการบริหารของกลุ่มกิจกรรมต่างๆในสังกัดองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ที่มา : สุกรี เมฆทันต์, 2549 : 16

ซึ่งในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ นั้นมหาวิทยาลัยได้มีการกำกับดูแล และให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาดังต่อไปนี้

1) ระดับหน่วยงาน มีหน่วยงานซึ่งคอยกำกับดูแลและประสานงาน การจัดกิจกรรมของนักศึกษา ดังนี้

(1) งานกิจกรรมนักศึกษา กองกิจการนักศึกษาเป็นหน่วยงานรองรับ การกำกับดูแลและประสานงานการจัดกิจกรรมขององค์กรกิจกรรมส่วนกลาง ได้แก่ องค์กร บริหาร สภานักศึกษา พรรค ชมรม และกลุ่มอิสระในสังกัดองค์การบริหาร องค์กรนักศึกษา

(2) หน่วยกิจการนักศึกษาแต่ละคณะ เป็นหน่วยงานคอยกำกับดูแล และประสานงานการจัดกิจกรรมของสโมสรนักศึกษาคณะและชุมนุมในสังกัด

2) อาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มกิจกรรมนักศึกษา ได้แก่ อาจารย์หรือข้าราชการ ประจำของมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและความเหมาะสม เป็นที่ยอมรับนับถือ ของนักศึกษาของแต่ละกลุ่มและได้รับเชิญมาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ทั้งนี้ด้วยความเห็นชอบ ของมหาวิทยาลัย อาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มกิจกรรมนักศึกษามีอำนาจหน้าที่โดยสรุป คือ ให้คำปรึกษา แนะนำกิจกรรม, ควบคุมดูแลกิจกรรม, รับรู้ในการประชุมและการดำเนินกิจกรรมของชมรม, ระบุแผนงานกิจกรรมที่ไม่เหมาะสมและรายงานให้มหาวิทยาลัยทราบ, พิจารณาความเห็น ในข้อเสนหรือขออนุญาตในเรื่องต่างๆของกลุ่มกิจกรรมต่อมหาวิทยาลัย และการปฏิบัติหน้าที่ ของอาจารย์ที่ปรึกษานั้นถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้อาจารย์ ที่ปรึกษายังมีหน้าที่ในการยืมเงินทตรงจ่ายโครงการให้กับกลุ่มกิจกรรมในกรณีที่วงเงิน ค่อนข้างสูงและจำเป็นต้องยืมเงินทตรงจ่ายจากกองคลัง

3) คณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา ประกอบด้วยรองอธิการบดี ฝ่ายที่รับผิดชอบงานกิจการนักศึกษาเป็นประธาน ผู้ช่วยอธิการบดี รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา ทุกคณะ ประธานสภานักศึกษาและนายกองกิจการบริหารนักศึกษาเป็นกรรมการโดยมีผู้อำนวยการ กองกิจการนักศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยคณะกรรมการชุดนี้มีบทบาทหน้าที่กำกับ ดูแลดำเนินนโยบายกิจการนักศึกษาและให้การปรึกษาอธิการบดีในเรื่องกิจกรรมพัฒนานักศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ มีการสนับสนุนส่งเสริม กิจกรรมนักศึกษา นอกเหนือจากการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อจัดทำโครงการ และอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ แล้ว มหาวิทยาลัยยังได้มีการเสริมแรงกระตุ้นให้นักศึกษาทั่วไป เห็นความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาให้มากขึ้น ได้แก่ การบันทึกประวัติ การทำกิจกรรมให้นักศึกษาทุกคนและการออกไปประมวลผลกิจกรรมให้แก่ นักศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษา การออกประกาศนียบัตรผ่านโครงการคัดเลือกนักกิจกรรมตัวอย่าง และโครงการดีเด่นประจำปี การจัดพิธีกรรมมอบเกียรติบัตรอันเป็นการเชิดชูเกียรติผู้นำกิจกรรม การให้สิทธิพิเศษในการอยู่หอพักนักศึกษาของกรรมการกลุ่มกิจกรรมนักศึกษาบางตำแหน่ง เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สรุปได้ว่า ในเรื่องของการจัดกิจกรรมของมหาวิทยาลัยมีบทบาทในการพัฒนา ประชาธิปไตยในหลายเรื่อง หากพิจารณาจากนโยบายกิจกรรมจะเห็นได้ว่ามีหลายนโยบาย ที่มีส่วนในการพัฒนาประชาธิปไตย เช่น กิจกรรมที่พัฒนาผู้นำ กิจกรรมที่ให้ความสำคัญ ในการปกครองตนเองของนักศึกษา กิจกรรมที่เน้นการทำงานเป็นทีม หรือกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีความมีระเบียบวินัยและเรียนรู้ตามระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น นอกจากนี้ ในส่วนของการจัดการศึกษา สถานศึกษา สโมสรนักศึกษาในแต่ละคณะล้วนมีที่มาจาก การเลือกตั้งของนักศึกษา และมีทั้งฝ่ายบริหาร และตรวจสอบ ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดกิจกรรม โดยมหาวิทยาลัยเป็นผู้กำกับดูแลเท่านั้น ซึ่งนับว่าเป็นการฝึกฝนประชาธิปไตยอีกทางหนึ่งด้วย

ส่วนกิจกรรมอาจารย์นอกจากการสอดแทรกหลักประชาธิปไตยในห้องเรียน การแสดงออกในฐานะเป็นที่ปรึกษากิจกรรม ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มกิจกรรมนักศึกษา ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ คือ อาจารย์หรือข้าราชการประจำของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและความเหมาะสม เป็นที่ยอมรับนับถือของนักศึกษาแต่ละกลุ่ม และได้รับเชิญมาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ทั้งนี้ด้วยความเห็นชอบของมหาวิทยาลัย อาจารย์ที่ปรึกษากลุ่มกิจกรรมนักศึกษามีอำนาจหน้าที่โดยสรุป คือ ให้คำปรึกษาแนะนำกิจกรรม, ควบคุมดูแล กิจกรรม, รับรู้ในการประชุมและการดำเนินกิจกรรมของชมรม, ระบุแผนงานกิจกรรม ที่ไม่เหมาะสมและรายงานให้มหาวิทยาลัยทราบ, พิจารณาความเห็นในข้อเสนอหรือขออนุญาต ในเรื่องต่างๆ ของกลุ่มกิจกรรมต่อมหาวิทยาลัย ซึ่งในการเป็นที่ปรึกษากิจกรรมหากอาจารย์ ที่ปรึกษานำหลักประชาธิปไตยมาให้อยู่มีส่วนร่วมช่วยในการพัฒนาประชาธิปไตยได้

นอกจากนี้กิจกรรมอาจารย์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต หาดใหญ่ยังแสดงออกโดยผ่านสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ซึ่งสภาอาจารย์เป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นตามระเบียบสภามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ว่าด้วยสภา อาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2522 โดยมีหน้าที่หลัก (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2552 : ออนไลน์) คือ

1) ให้คำปรึกษาและเสนอความคิดเห็นต่อมหาวิทยาลัย และสภามหาวิทยาลัยในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- (1) ด้านวิชาการและการบริหาร
- (2) หลักเกณฑ์การแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งทางบริหาร และวิชาการ
- (3) การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการของอาจารย์
- (4) การเรียน การสอน และการวิจัย
- (5) การทะนุบำรุงและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
- (6) การบริการชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ

- (7) นโยบายของมหาวิทยาลัยในด้านกิจการนักศึกษา
- (8) เรื่องอื่นๆที่สภาอาจารย์หรือสภาอาจารย์วิทยาเขตเห็นว่าจะทำให้กิจการของมหาวิทยาลัยให้เจริญยิ่งขึ้น
- (9) เรื่องต่างๆที่มหาวิทยาลัยมอบหมาย
- 2) รักษาสิทธิผลประโยชน์ในมหาวิทยาลัยของบุคลากรประเภทต่างๆ
 - 3) รักษามาตรฐานและจรรยาบรรณในวิชาชีพของอาจารย์
 - 4) ออกระเบียบต่างๆของสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยและ/หรือสภาอาจารย์ซึ่งสภาอาจารย์นั้นมีที่มาจาก การเลือกตั้งจากอาจารย์แต่ละคณะ และอาจารย์จากทั้งวิทยาเขต โดยสภาอาจารย์วิทยาเขตขนาดใหญ่ นั้นมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นและให้คำปรึกษาแก่สภามหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัย โดยถือเป็นช่องทางในการแสดงความคิดเห็นของบุคลากรและนักศึกษาตามหลักประชาธิปไตย นอกจากนี้สภาอาจารย์มีที่มาจาก การเลือกตั้งก็ถือว่าเป็นที่มาตามวิธีทางประชาธิปไตย นอกจากนี้กิจกรรมของอาจารย์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ยังรวมไปถึงการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทางการเมืองตามหลักวิชาการของอาจารย์ในคณะที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

3.1 ความหมายของบทบาท

นักวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาได้ให้ความหมายของคำว่า “บทบาท” ไว้อย่างหลากหลายโดยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมมานำเสนอดังต่อไปนี้

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2516 : 29-30) ได้อธิบายว่า โดยทั่วไปอาจพิจารณาความหมายของคำว่าบทบาทได้ 2 นัย คือ นัยแรกพิจารณาในด้านโครงสร้างสังคม บทบาทหมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่างๆซึ่งแสดงลักษณะโดยคุณสมบัติ และกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น นัยที่สอง พิจารณาในด้านการแสดงบทบาทหรือการปะทะสังสรรค์ทางสังคม บทบาท หมายถึง ผลเนื่องที่มีแบบแผนของการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์แห่งการปะทะสังสรรค์นั้น

พิศวง ธรรมพันทา (2523 : 62) ได้อธิบายว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่หรือการแสดงออกตามความคาดคิดหรือคาดหวังเมื่อเขาอยู่ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง โดยถือเอาฐานะหรือหน้าที่ทางสังคมของเขาเป็นมูลฐาน

อุทัย หิรัญโต (2526 : 197) ได้อธิบายว่า บทบาท หมายถึง หน้าที่หรือพฤติกรรมอันพึงคาดหมายของบุคคลแต่ละคนในกลุ่มหรือในสังคมหนึ่งๆ หน้าที่หรือพฤติกรรมดังกล่าวโดยปกติเป็นสิ่งที่กลุ่มหรือสังคม หรือวัฒนธรรมของกลุ่มหรือสังคมนั้นกำหนดขึ้น

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 50) ได้อธิบายว่า บทบาท หมายถึง การประพฤติปฏิบัติของบุคคลตามตำแหน่งและสถานภาพในสังคมนั้น ๆ เช่น ครูมีหน้าที่สอนหนังสือ ตามตำแหน่ง แต่ครูใหญ่มีสถานภาพที่สูงกว่าครูประจำชั้น ต้องรับผิดชอบมากกว่า เป็นต้น

ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์ (2535 : 91) ได้อธิบายว่า บทบาทเป็นการเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับองค์การ แสดงถึงพฤติกรรมของคนในองค์การที่คาดว่าจะแสดงออก บทบาทเกิดจากผลของการเกี่ยวข้องกันขององค์การที่เป็นทางการ เทคนิควิทยาการ องค์การที่ไม่เป็นทางการ และความคาดหวังของบุคคลในงานที่ทำ ระบบของบทบาทจึงเป็นเสมือนสนามที่กำหนดขึ้นให้แสดงออกถึงความคาดหวังและพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติ หรือบรรดาสมาชิกภายในองค์การ การแสดงออกมาในลักษณะของการติดต่อสื่อสารที่เป็นถ้อยคำ และที่ไม่เป็นถ้อยคำ การแสดงออกถึงอารมณ์ การแสดงออกถึงการตัดสินใจ ระบบของบทบาทจะเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา การที่จะอธิบายระบบของบทบาทจึงเป็นเรื่องยาก จะอธิบายได้เพียงชั่วขณะหนึ่งที่ระบบของบทบาทแสดงอยู่เท่านั้น เมื่อเวลาผ่านไปบทบาทจะแตกต่างออกไป

งามพิศ สัตย์สงวน (2543 : 91-92) ได้อธิบายว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่าง ๆว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร (Role Expectation) เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม เพื่อให้ผู้สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถพยากรณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้ เช่น ผู้มีตำแหน่งเป็นพ่อจะได้รับการคาดหวังจากสังคมให้แสดงบทบาท หรือหน้าที่ต่าง ๆของพ่อ เช่น เลี้ยงดูลูก ส่งเสียให้เล่าเรียน อบรมสั่งสอน ให้ความรักความเอ็นดูและอื่น ๆอีก เป็นต้น ตำแหน่งอื่น ๆก็เช่นเดียวกัน เช่น ครู อาจารย์ เสมียน ภารโรง ต่างก็มีบทบาทที่คาดหวังจะต้องทำในฐานะที่ครองตำแหน่งต่าง ๆเหล่านั้นอยู่

สุพัตรา สุภาพ (2546 : 30) ได้อธิบายว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติ ตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อ บทบาทคือเลี้ยงลูก เป็นครูบทบาทคือสั่งสอนอบรมนักเรียนที่ดี เป็นคนใช้บทบาทคือปฏิบัติตามหมอสั่ง

ซึ่งจากการที่ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า “บทบาท” พอจะสรุปได้ว่า “บทบาท” หมายถึงพฤติกรรมหรือการปฏิบัติของบุคคลหรือองค์กร ซึ่งอยู่ในสถานภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสถานภาพเหล่านั้นมีการกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบควบคู่กันไปด้วย โดยนอกจากหน้าที่ความรับผิดชอบที่กำหนดไว้เป็นสายลักษณะอักษรตามสถานภาพต่าง ๆแล้ว ยังรวมไปถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบที่สังคมคาดหวังว่าจะได้เห็นการปฏิบัติจากสถานภาพนั้น ๆ อีกด้วย

3.2 แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท

เพื่อที่จะให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทชัดเจนมากขึ้น ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทตามทรรศนะต่าง ๆดังต่อไปนี้

เบอร์โล (Berlo, 1960 : 153) ได้อธิบายเกี่ยวกับบทบาทไว้ดังนี้

1) บทบาทที่ถูกกำหนดไว้ (Role Prescription) คือ บทบาทที่กำหนดไว้ เป็นระเบียบอย่างชัดเจนว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นจะต้องทำอะไร

2) บทบาทที่กระทำจริง (Role Description) คือ บทบาทที่บุคคล ได้กระทำจริงเมื่ออยู่ในบทบาทนั้น ๆ

3) บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Role Expectation) คือ บทบาทที่ถูกคาดหวัง โดยผู้อื่นว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้น ๆ ควรกระทำอย่างไร

บรูม และเซลส์นิก (Broom and Selznick, 1968 : 18-19) ได้อธิบาย เกี่ยวกับบทบาทไว้ดังนี้

1) บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทตามอุดมคติ เป็นบทบาทที่กำหนด สิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งทางสังคมไว้

2) บทบาทที่ควรกระทำ เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรกระทำ หน้าที่ตามตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งอาจไม่ตรงตามบทบาทที่กำหนดไว้ ไม่ตรงตามอุดมคติทุกประการ และอาจแตกต่างกันในแต่ละบุคคลก็ได้

3) บทบาทที่กระทำจริง เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้กระทำไปจริงตาม ความเชื่อ ความคาดหวัง ตลอดจนความกดดันและโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคม ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

โรบบินส์ (Robbins, 1996 : 305-306) กล่าวว่า สามารถพิจารณา บทบาทต่าง ๆ ของบุคคลที่มีอยู่ในกลุ่มสังคม จะสามารถจำแนกบทบาทออกได้เป็นลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1) บทบาทเฉพาะสถานะ (Role Identity) เป็นทัศนคติที่ชัดเจนและการแสดง พฤติกรรมที่คงเส้นคงวาของบุคคลในบทบาทใดบทบาทหนึ่ง บุคคลทั่วไปสามารถเปลี่ยนบทบาท ได้อย่างทันทีทันใดเมื่อรับรู้ว่าการณณ์และความต้องการขณะนั้นเปลี่ยนแปลงไป

2) บทบาทที่รับรู้ (Role Perception) เป็นทัศนะของบุคคลที่เชื่อ หรือเข้าใจว่าควรทำอะไร แคไหนและอย่างไรในสถานการณ์นั้น บทบาทที่รับรู้ขึ้นอยู่กับการตีความ (Interpretation) ตามความเชื่อและความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมและประเภท ของพฤติกรรม

3) บทบาทที่คาดหวัง (Role Expectation) เป็นความเชื่อของบุคคลอื่น ที่เชื่อว่าผู้ดำรงตำแหน่งหรือสถานภาพนั้นควรจะทำอะไร แคไหนและอย่างไร ภายใต้สถานการณ์นั้น พฤติกรรมที่คาดหวังจะถูกกำหนดขึ้นโดยการประเมินจากบริบท ของบทบาทที่บุคคลดำรงอยู่ บทบาทที่คาดหวังเป็นผลรวมของความเชื่อของบุคคลในสังคม จนกลายเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปของสังคม

4) บทบาทที่ขัดแย้ง (Role Conflict) เป็นสถานการณ์ที่บุคคลเผชิญกับบทบาทที่คาดหวังที่หลากหลายในเวลาเดียวกัน และเป็นการปฏิบัติบทบาทหนึ่งนี้อาจขัดแย้งกับอีกบทบาทหนึ่งได้ เช่น แม่ที่เป็นครู ถ้าให้ลูกสอบตกก็จะหาว่าแม่ไม่รักลูกและเสียบทบาทความเป็นแม่ แต่หากยอมให้ลูกสอบได้ก็จะเสียบทบาทความเป็นครู

สงวนศรี วิรัชชัย (2527 : 23-24) กล่าวว่าบทบาทมีอยู่ 5 ลักษณะ คือ

1) บทบาทตามที่กำหนด คือ รูปแบบของพฤติกรรมที่สังคม กลุ่มหรือองค์การ กำหนดว่าเป็นรูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่งต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคม กลุ่มหรือองค์การนั้น ๆ

2) บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง คือ รูปแบบพฤติกรรมที่ผู้เกี่ยวข้องคาดหวังว่าผู้อยู่ในตำแหน่งจะถือปฏิบัติ

3) บทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง คือ รูปแบบของพฤติกรรมที่บุคคลผู้อยู่ในตำแหน่ง คิดและเชื่อว่าเป็นบทบาทในตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่

4) บทบาทที่ปฏิบัติจริง คือ รูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งได้ปฏิบัติหรือแสดงออกให้เห็น มักเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง

5) บทบาทที่ผู้อื่นรับรู้ คือ รูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อื่นได้รับทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทของผู้อยู่ในตำแหน่ง ซึ่งมักจะมีการเลือกรับรู้และรับรู้ผิดไปจากความเป็นจริงได้

วุฒิเลิศ เทวกุล (2538 : 75) กล่าวว่า บทบาทหรือบทบาททางสังคมเป็นแบบแผนพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคม ซึ่งสามารถแบ่งบทบาทได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1) บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) เป็นบทบาทที่ควรจะเป็นไปตามสิทธิและหน้าที่ของบุคคลในฐานะที่อยู่ในตำแหน่งทางสังคม

2) บทบาทที่บุคคลเข้าใจ (Perceived Role) เป็นบทบาทตามที่บุคคลคิดว่าตนควรกระทำ

3) บทบาทที่บุคคลได้กระทำจริง (Performed Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้แสดงออกมา เป็นเรื่องที่บุคคลได้กระทำจริงๆ

จำนง อติวัฒนสิทธิ์ (2540 : 37-38) ได้ให้เหตุผลของคนที่มีสถานภาพเหมือนกันแต่บางครั้งแสดงบทบาทต่างกัน ซึ่งพิจารณาโดยแยกลักษณะของบทบาทเป็น 3 ด้าน ต่อไปนี้

1) บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) ได้แก่ บทบาทที่กำหนดไว้เป็นกฎหมายหรือตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคม เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพหนึ่ง ๆ ควรกระทำ แต่อาจไม่มีใครทำตามนั้น

2) บทบาทตามที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้นจะคาดคิดว่าตัวเองควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ย่อมเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ค่านิยม หรือบุคลิกภาพและประสบการณ์ของบุคคลแต่ละคน

3) บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual/Enacted Role) ได้แก่ การกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้าขณะนั้นด้วย สถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาทหนึ่ง ๆ อาจเป็นสภาพแวดล้อมธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น การกอดตัวของกลุ่มต่าง ๆ เป็นต้น

ซึ่งจากการรวบรวมความหมาย แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเน้นศึกษาบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยทั้งที่มหาวิทยาลัยได้ปฏิบัติจริงตามการรับรู้ของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ รวมไปถึงบทบาทที่คาดหวังที่บุคลากรของมหาวิทยาลัยต้องการให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ควรมีบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยในอนาคต เพื่อที่จะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการแสดงบทบาทที่เหมาะสมในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในอนาคต

4. แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

4.1 ความหมายของประชาธิปไตย

คำว่า “ประชาธิปไตย” มีต้นกำเนิดมาจากภาษากรีกเมื่อประมาณ 2,000 กว่าปีมาแล้วว่าหมายถึง การปกครองโดยหมู่ชนหรือประชาชน การปกครองแบบนี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Democracy ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำว่า Demos ซึ่งแปลว่า ประชาชน

สำหรับภาษาไทย คำว่าประชาธิปไตยมาจากคำ 2 คำ คือ “ประชา” ซึ่งหมายถึง ประชาชน และ “อธิปไตย” ซึ่งหมายถึง อำนาจอสูงสุด ดังนั้นคำว่า “ประชาธิปไตย” จึงหมายถึง ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอสูงสุด (ศิริ พรหมดี, 2539 : 45)

ความหมายต่าง ๆ ของประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นภายหลัง อาจแบ่งได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือความหมายที่แคบและความหมายที่กว้าง ในความหมายที่แคบถือว่า “ประชาธิปไตย” เป็นแต่เพียงรูปแบบการปกครองแบบหนึ่งเท่านั้น แต่มีลักษณะพิเศษคือ ประชาชนของแต่ละประเทศมีสิทธิ อำนาจและโอกาสที่จะเข้าควบคุมกิจการทางการเมืองของชาติ หรือพูดให้เข้าใจง่าย คือ ประชาชนมีอำนาจอปกครองตนเอง ส่วนในความหมายที่กว้าง “ประชาธิปไตย” ไม่ควรจะมีความหมายเพียงเท่าที่กล่าวมาข้างต้นเท่านั้น แต่น่าจะหมายถึง ปรัชญาของสังคมมนุษย์หรือวิถีชีวิตที่ยึดอุดมคติและหลักการบางประการซึ่งกำหนดแบบแผนและพฤติกรรมระหว่างมนุษย์ในกิจการทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยมีคำที่ได้รับการกล่าวอ้างอย่างกว้างขวางว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น หมายถึง

การปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน (ประหยัด หงษ์ทองคำ, 2538 : 5-9)

จากความหมายที่ได้นำเสนอมาข้างต้นพอจะสรุปได้ว่าประชาธิปไตย คือ รูปแบบการปกครองรูปแบบหนึ่ง ที่ประชาชนมีอำนาจในการปกครองตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งประชาธิปไตยไม่ใช่เพียงแค่รูปแบบการปกครองหนึ่งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิต และแบบแผนการดำเนินชีวิตในสังคมด้วย

หากจะพูดถึงคำว่า “ประชาธิปไตย” การจะกล่าวถึงความหมายเพียงอย่างเดียว อาจอธิบายคำ ๆ นี้ให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งไม่ได้ เนื่องจากคำว่า “ประชาธิปไตย” นั้นเป็นทั้งรูปแบบและวิถีชีวิต อีกทั้งยังมีหลักการต่างๆที่พึงยึดถือในระบบการปกครองนี้

4.2 รูปแบบของประชาธิปไตย

รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยสามารถแบ่งได้ 3 รูปแบบ ดังนี้ (ประจักษ์ พันธุ์ชูเพชร, 2542 : 75-79)

4.2.1 รูปแบบรัฐสภา (Parliamentary Democracy) หรือแบบคณะรัฐมนตรี (Cabinet System)

ประมุขของรัฐเป็นเพียงผู้ปกครองในนาม เพราะการใช้อำนาจปกครองที่แท้จริงเป็นของรัฐบาล ประมุขของรัฐอาจเป็นกษัตริย์หรือพระราชินี เช่น ในประเทศอังกฤษ หรือพระมหากษัตริย์พรตติ เช่นในประเทศญี่ปุ่น จึงอาจเรียกได้ว่า ประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข หรือประชาธิปไตยที่พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ และในบางประเทศอาจมีประธานาธิบดีที่มาจาก การเลือกสรรตามรัฐธรรมนูญของประเทศเป็นประมุข เช่น ประเทศอินเดีย และประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น การจัดตั้งรัฐบาลใช้ระบบเสียงข้างมากของฝ่ายนิติบัญญัติ คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประชาชนเลือกมาโดยตรง แล้วมีมติสนับสนุนบุคคลหนึ่งบุคคลใดขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้าฝ่ายบริหาร แล้วนายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้คัดเลือกบุคคลขึ้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เป็นคณะรัฐบาล เพื่อทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร โดยการรับรองและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ลักษณะของคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลจะต้องอยู่บนหลักการ “การรับผิดชอบร่วมกัน” คือ คณะรัฐมนตรีจะต้องรับผิดชอบต่อการบริหารของรัฐบาลทุกคนที่ร่วมคณะรัฐบาล และจากการที่นายกรัฐมนตรีเป็นผู้เลือกสรรและแต่งตั้งรัฐมนตรีร่วมคณะ เพราะฉะนั้นหากนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดอำนาจลงด้วยเหตุผลใดก็ตามย่อมส่งผลให้รัฐมนตรีทั้งคณะต้องสิ้นสุดสภาพลงด้วยเช่นกัน

ฝ่ายนิติบัญญัติอาจประกอบด้วยสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร หรือสองสภา คือ สภาผู้แทนราษฎรหรือสภาล่าง กับวุฒิสภาหรือสภานบน หน้าทีของฝ่ายนิติบัญญัติ คือ การออกกฎหมายและควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามกฎหมาย

และนโยบายที่คณะรัฐบาลได้แถลงไว้กับรัฐสภาก่อนเข้ารับตำแหน่ง แต่ในขณะเดียวกันฝ่ายบริหารก็สามารถควบคุมฝ่ายนิติบัญญัติได้โดยการยุบสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ เป็นการคืนอำนาจให้กับประชาชนตัดสินว่าฝ่ายบริหารหรือฝ่ายขออภิปรายเป็นผู้ทำตามเจตนารมณ์ของประชาชน การปกครองในรูปแบบนี้จึงเป็นการปกครองที่อำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหารมีความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด

ฝ่ายตุลาการจะมีลักษณะค่อนข้างจะอิสระจากอำนาจอื่นใด เป็นการประกันถึงความยุติธรรมในการตัดสินคดีความต่าง ๆ

4.2.2 แบบประธานาธิบดี (Presidential Democracy)

ประมุขของรัฐ คือ ประธานาธิบดี เพราะฉะนั้นประธานาธิบดีจึงเป็นทั้งประมุขของรัฐ และหัวหน้าฝ่ายบริหารหรือหัวหน้ารัฐบาลในขณะเดียวกัน การที่ประธานาธิบดีได้รับเลือกตั้งมาจากประชาชนทำให้การปกครองบทบาทของรัฐสภามีน้อยกว่าในการปกครองรูปแบบรัฐสภา

การดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีไม่ได้ขึ้นอยู่กับเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร แต่ขึ้นอยู่กับคะแนนนิยมของประชาชนทั่วประเทศที่มีต่อตัวประธานาธิบดี เพราะการขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงหรือทางอ้อม ซึ่งประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งคณะผู้เลือกตั้งประธานาธิบดี ไม่ใช่การขึ้นมาโดยเสียงสนับสนุนจากสภาผู้แทนราษฎร เพราะฉะนั้นบางครั้งประธานาธิบดีอาจสังกัดพรรคการเมืองที่มีคะแนนเสียงข้างน้อยในสภาผู้แทนราษฎรก็ได้ คณะรัฐบาล ประกอบด้วย คณะรัฐมนตรี อันเป็นบุคคลที่ประธานาธิบดีเลือกสรรและแต่งตั้งโดยความเห็นชอบจากรัฐสภา ทำหน้าที่บริหารและกำหนดนโยบายตามกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติตราขึ้น แต่สมาชิกรัฐสภาอันเป็นฝ่ายนิติบัญญัติจะมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี อันเป็นฝ่ายบริหารในขณะเดียวกันไม่ได้ ซึ่งแตกต่างไปจากระบบรัฐสภา

ฝ่ายนิติบัญญัติอาจเป็นระบบสภาเดียว หรือสองสภาก็ได้ แล้วแต่รัฐธรรมนูญของประเทศนั้นกำหนดไว้ อำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ คือ การออกกฎหมาย ส่วนการควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารจะมีขอบเขตอำนาจน้อยกว่าในระบบรัฐสภา วาระการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมักจะอยู่ครบวาระที่กำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญ เพราะประธานาธิบดีไม่มีสิทธิยุบสภา และสภานิติบัญญัติก็ไม่มีสิทธิเปิดอภิปรายคณะรัฐบาลเช่นกัน จากการแบ่งอำนาจการปกครองอย่างเด็ดขาดทำให้วาระของฝ่ายบริหารไม่ได้ขึ้นกับวาระของฝ่ายนิติบัญญัติแต่ประการใด

ฝ่ายตุลาการจะมีอิสระจากการครอบงำของฝ่ายอื่นเช่นเดียวกับระบบรัฐสภา ทั้งนี้เพื่อเป็นสถาบันในการธำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมอย่างแท้จริง

ลักษณะของการปกครองรูปแบบประธานาธิบดีจะเป็นการแบ่งอำนาจออกไปโดยค่อนข้างชัดเจนกว่าการปกครองในรูปแบบรัฐสภา อำนาจทั้งสามจึงมีลักษณะการประสานงานและการตรวจสอบซึ่งกันและกัน (Checks and Balances)

4.2.3 แบบกึ่งรัฐสภา-กึ่งประธานาธิบดี (Semi-Parliamentary or Semi-Presidential Democracy)

เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศฝรั่งเศสตั้งแต่ปี ค.ศ. 1958 โดยกำหนดให้ตำแหน่งประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง ทำให้ประธานาธิบดีมีอำนาจเสมือนหนึ่งเป็นหัวหน้ารัฐบาลด้วย คือ มีลักษณะคล้ายรูปแบบประธานาธิบดี และในขณะเดียวกันมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารคล้ายรูปแบบรัฐสภา แต่นายกรัฐมนตรีมาจากการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีโดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร ส่วนการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีเป็นอำนาจของประธานาธิบดีตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี เพราะฉะนั้นในทางปฏิบัติแล้วนายกรัฐมนตรีจึงคล้ายกับรองประธานาธิบดีมากกว่าที่จะอยู่ในบทบาทของหัวหน้าฝ่ายบริหาร

ส่วนฝ่ายนิติบัญญัติ คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งจากประชาชน ทำหน้าที่ในการออกกฎหมาย และควบคุมการบริหารงานของคณะรัฐมนตรี โดยการตั้งกระทู้ถาม เปิดอภิปรายทั่วไป หรือเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ แต่สภาผู้แทนราษฎรไม่มีสิทธิที่จะทำเช่นนี้กับประธานาธิบดีได้ ประธานาธิบดีมีอำนาจในการยุบสภาผู้แทนราษฎรให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้โดยความเห็นชอบจากนายกรัฐมนตรี ประธานสภาสูง และประธานสภาล่าง ยกเว้นในกรณีพิเศษที่ให้อำนาจกับประธานาธิบดีที่จะยุบสภาได้แม้ไม่ได้รับความเห็นชอบจากบุคคลข้างต้น ซึ่งถือเป็นกรณีพิเศษ แต่สภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถลงมติไม่ไว้วางใจประธานาธิบดีได้

ฝ่ายตุลาการจะมีสภาตุลาการชั้นสูง เป็นองค์กรสูงสุด มีประธานาธิบดีเป็นประธานและสมาชิกของสภาที่มาจากการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีทำหน้าที่ควบคุมดูแลเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งการแต่งตั้งผู้พิพากษาระดับสูง

4.3 วิธีชีวิตแบบประชาธิปไตย

มีผู้เสนอแนวทางปฏิบัติตนให้มีวิธีชีวิตแบบประชาธิปไตยโดยมีหลักอยู่ 3 ประการ คือ (สาโรช บัวศรี, อ้างถึงใน สุนีย์ ธีรบุรุษ, 2547 : 42-44)

4.3.1 คารวธรรม คือ ทุกคนต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทั้งกาย วาจา และความคิด ทุกคนเคารพในความคิดของผู้อื่น ทุกคนยอมแสดงความคิดออกมาได้ โดยไม่ล่วงเกินความคิดของผู้อื่น ย่อมทำให้มีการให้โอกาสและความเคารพแก่ความคิดเห็นของคนทุกคน

คารวธรรม มีพฤติกรรมที่แสดงออกได้ดังนี้ มีความเคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งแสดงออกโดยการให้ความร่วมมือกับสถาบันที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม เช่น เข้าร่วมในกิจกรรม

วันสำคัญของชาติตามบทบาทหน้าที่ของตน ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ฯลฯ

มีความเคารพซึ่งกันและกันทางกาย แสดงออกด้วยการทักทาย ให้เกียรติแก่ผู้อื่น เคารพผู้อาวุโสกว่า การให้การต้อนรับ การแสดงความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน

มีความเคารพกันทางวาจา พูดจาให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ใช้คำพูดที่เหมาะสมตามฐานะของตนและบุคคล พูดจาสุภาพไม่ก้าวร้าว ไม่ส่อเสียด ไม่พูดสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน รู้จักรักษาความลับ ไม่นินทาไม่โกหก หลอกลวง

มีความเคารพในสิทธิของผู้อื่น คือไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา รู้จักเคารพในสิทธิของคนที่มาก่อน หลัง รู้จักขออนุญาตและขอบคุณ เมื่อจำเป็นต้องล่วงล้ำสิทธิผู้อื่น

มีความเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพในกฎ ระเบียบ วัฒนธรรมประเพณี กฎเกณฑ์ของสังคม และกฎหมายของประเทศ

4.3.2 สามัคคีธรรม คือ ผู้ใดมีความสามารถในทางใดก็อาสารับแบ่งงานไปทำ ไม่บ้ายเบี่ยงหลีกเลี่ยง ร่วมมือกันทำงานตามอัตราและประสานงานกันหมด โดยทำตามที่ได้ตกลงกันตามแผนซึ่งได้ร่วมกันวางไว้แล้วไม่มีใครตื้อตึง กลั่นแกล้งเนื่องจากเห็นแก่ตัว

สามัคคีธรรม มีพฤติกรรมที่แสดงออกดังนี้ การรู้จักประสานประโยชน์โดยถือเอาประโยชน์ส่วนรวม เริ่มตั้งแต่ในครอบครัว ชุมชน และชาติเป็นสำคัญ รู้จักทำงานอย่างสันติวิธี รู้จักการประนีประนอมโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับส่วนรวมเป็นใหญ่ มีการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อหมู่คณะ

มีการร่วมมือในการทำงานโดยทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันตั้งแต่บุคคล 2 คนขึ้นไป ในการร่วมกันทำงานใช้กระบวนการกลุ่มทำงาน มีการกำหนดบทบาทสมาชิกกลุ่ม วางแผนการทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน ทำร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกัน โดยยึดถือประโยชน์ส่วนรวม มีความสามัคคีรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตนตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย ทั้งในบ้าน ชุมชน รวมทั้งสถาบัน องค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง

4.3.3 ปัญญาธรรม คือ อาศัยปัญญาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว และชี้ทางเป็นทางเสื่อ บุคคลจะเป็นพลเมืองดีได้ก็ต่อเมื่อมีปัญหาและมีศีลธรรม ดังนั้นคนในสังคมประชาธิปไตยต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการศึกษาดีพอสมควรเพื่อจะได้เป็นผู้มีปัญญาธรรม

ปัญญาธรรม ก่อให้เกิดความรักชาติ มีความรู้ความเข้าใจ ความศรัทธาและความเชื่อมั่นในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย เป็นผู้ใช้สติปัญญาและใช้เหตุผล ความถูกต้องในการตัดสินใจปัญหาทั้งปวง ซึ่งหมายถึง การเป็นผู้คิดเป็น

พฤติกรรมปัญญาธรรมมีความสำคัญมาก เพราะยุคปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร การรู้จักวิเคราะห์ข่าวสารต่างๆ การติดตามข่าวความเคลื่อนไหว การปกครองระบอบประชาธิปไตยแล้วนำมาใคร่ครวญให้ถี่ถ้วน ต้องฟังข้อมูลจากแหล่งข่าว

หลายๆแห่ง ทั้งในประเทศ ต่างประเทศ อย่ารับและเชื่อข่าวจากแหล่งเดียวกันในทันทีทันใด ให้ใช้ข้อมูลหลายๆทาง และทำให้เป็นกลางก่อนตกลงใจเชื่อจึงจะเป็นพฤติกรรมของผู้รู้จักคิด โดยใช้ข้อมูลหลายๆด้าน คือ ข้อมูลของตนเอง ข้อมูลของสังคม สิ่งแวดล้อมและข้อมูลวิชาการ

ข้อมูลของตนเอง คือ ความถนัด ความสนใจ ทักษะต่างๆ ของตนเอง วัย เพศ สุขภาพอนามัย ฯลฯ

ข้อมูลของสังคมสิ่งแวดล้อม คือ ครอบครัว เพื่อน ชุมชน ค่านิยม ความเชื่อต่างๆของคนในสังคม ฯลฯ

ข้อมูลวิชาการ เป็นข้อมูลที่พัฒนาความรู้มากขึ้นเรื่อยๆ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่ต้องรู้คือ ความรู้ข่าวสารทางวิชาการ ข่าวสารของบ้านเมือง องค์กร และชุมชนที่เกี่ยวข้อง

การใช้ข้อมูลหลายๆด้านมาไตร่ตรองใคร่ครวญจะทำให้เป็นผู้ไม่ยึดถือความคิดเห็นของตนเป็นใหญ่ เป็นผู้มีพฤติกรรมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และตัดสินใจปัญหาโดยไม่ใช้เสียงข้างมาก แต่เป็นพฤติกรรมใช้ปัญญาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ยอมเสียสละประโยชน์ของตนเองและกลุ่มผลประโยชน์ของตนเอง เพื่อรักษาประโยชน์ของส่วนรวม

4.4 หลักการของประชาธิปไตย

ระบอบประชาธิปไตยประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้ (สมบัติ อารังค์ญวงค์, 2543 : 247-249)

4.4.1 หลักอธิปไตยของปวงชน ประชาชนจะต้องเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เพื่อให้การปกครองเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง และประชาชนแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของประชาธิปไตย โดยใช้อำนาจกำหนดตัวผู้ปกครองโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง อำนาจในการกำหนดตัวผู้ปกครองหมายถึงทั้งการเลือกตั้งและการถอดถอน การกำหนดตัวผู้ปกครอง คือ สัญลักษณ์ของการปกครองโดยประชาชน

4.4.2 หลักเสรีภาพ ในระบอบประชาธิปไตยจะต้องเคารพในเสรีภาพของประชาชน หลักเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยจะต้องมีขอบเขตที่ชัดเจน คือ การไม่ละเมิดซึ่งกันและกันเพื่อประกันความเสมอภาคในการใช้เสรีภาพของประชาชน หลักเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยประกอบด้วยเสรีภาพทางการเมือง เช่น เสรีภาพในการใช้สิทธิเลือกตั้งและถอดถอนผู้ปกครอง เสรีภาพการในการคิด การพูด การเขียน การวิพากษ์วิจารณ์ เสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารการดำเนินงานต่างๆของรัฐบาล หรือเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ เป็นต้น โดยนอกจากเสรีภาพทางการเมืองแล้ว ยังต้องมีเสรีภาพในด้านอื่นๆด้วย เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการประกอบอาชีพ เสรีภาพในการถือครองทรัพย์สิน เป็นต้น

4.4.3 หลักความเสมอภาค ระบอบประชาธิปไตยยอมรับในความแตกต่างของมนุษย์ในเรื่องของความสามารถ เพราะความสามารถของมนุษย์ขึ้นอยู่กับพันธุกรรม ซึ่งเป็นธรรมชาติเหนือการควบคุม แต่ระบอบประชาธิปไตยเชื่อว่าถ้ามนุษย์มีความเสมอภาค แม้ว่าจะมีความสามารถที่ต่างกัน มนุษย์ก็จะสามารถดำรงชีวิตที่ตีร่วมกันได้ ความเสมอภาคในโอกาสนั้น หมายถึง การที่ประชาชนมีโอกาสทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะความเสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความสามารถของแต่ละบุคคลได้

4.4.4 หลักกฎหมาย ระบอบประชาธิปไตยถือว่าชนชั้นใดกำหนดกฎหมายก็ยอมเพื่อประโยชน์ของชนชั้นนั้น ดังนั้นระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นการปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชน ก็ต่อเมื่ออำนาจในการกำหนดกฎหมายเป็นของประชาชนนั่นเอง เพราะประชาชนยอมไม่บัญญัติกฎหมายทำลายผลประโยชน์ของตน ดังนั้นหลักกฎหมายในระบอบประชาธิปไตยต้องมีที่มาจากอำนาจอธิปไตยของปวงชน และกฎหมายนั้นต้องบังคับใช้อย่างเสมอภาคเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ

4.4.5 หลักเสียงข้างมาก ในการตัดสินใจต่างๆ การที่จะได้เสียงเอกฉันท์คงเป็นไปได้ยาก แต่เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการตัดสินใจนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ จึงได้มีการกำหนดให้ใช้เสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ แต่ในการใช้หลักเสียงข้างมากนั้น เสียงข้างมากจะต้องให้ความเคารพต่อเสียงข้างน้อยด้วย เพราะเสียงข้างน้อยจะทำหน้าที่ควบคุม กำกับ ตรวจสอบการตัดสินใจของเสียงข้างมากว่าทำไปเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่หรือไม่ หากเสียงข้างมากลงมติขัดต่อประโยชน์ของประชาชนแบบพวกมากลากไป ประชาชนก็มีสิทธิที่จะปฏิเสธมตินั้นได้ หากรัฐบาลไม่มีการเปลี่ยนแปลงประชาชนก็ย่อมจะมีสิทธิถอดถอนรัฐบาลได้ เพราะรัฐบาลไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชน

4.5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาประชาธิปไตย

ผู้วิจัยได้รวบรวมปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาประชาธิปไตยไทย ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

4.5.1 ปัจจัยการกล่อมเกลາทางการเมือง

การกล่อมเกลາทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก ความสำนึก และค่านิยมเกี่ยวกับการเมือง ระบบการเมือง และส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง

การกล่อมเกลาทางการเมืองได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญ เพราะเป็นที่ยอมรับกันว่า สิ่งที่เกิดขึ้นในทางการเมืองแท้ที่จริงแล้วถูกกำหนดโดยพฤติกรรมของบุคคลมากกว่าตัวองค์กรหรือสถาบัน และพฤติกรรมของบุคคลโดยเฉพาะพฤติกรรม

ทางการเมืองจะสนับสนุนการเมือง ระบบการเมืองในรูปของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่ ส่วนสำคัญนั้นต้องขึ้นอยู่กับการกล่อมเกลາทางการเมือง

โดยทั่วไปการกล่อมเกลาทางการเมืองมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการแรกก็คือทำให้ประชาชนมีทัศนคติ ความคิดความเข้าใจ และมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของระบบการเมือง ประการที่สองคือทำให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่ดี มีความจงรักภักดี มีความผูกพันต่อชาติของตน

ซึ่งวิธีการกล่อมเกลาทางการเมืองนั้นมีทั้งทางตรงและทางอ้อม วิธีการทางตรง ได้แก่ การเลียนแบบ การเรียนรู้จากความสำเร็จ การให้การศึกษาทางการเมือง และการมีประสบการณ์ทางการเมือง วิธีการทางอ้อม ได้แก่ การถ่ายโยงระดับบุคคล การฝึกปฏิบัติ และการสร้างข้อสรุปทั่วไป โดยมีสถาบันในการให้การกล่อมเกลาทางการเมืองที่สำคัญได้แก่ ครอบครัว สถาบันการศึกษา อันได้แก่ โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ สื่อมวลชน และสถาบันทางการเมือง (จุมพล หนิมพานิช, 2548 : 106-111)

ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองก็ควรจะสอดคล้อง และเป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย เพื่อที่จะทำใ้บุคคลมีพฤติกรรมที่สนับสนุนระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการกล่อมเกลาทางการเมืองเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาประชาธิปไตยของไทยได้

4.5.2 ปัจจัยด้านลักษณะนิสัยประจำชาติ

ลักษณะนิสัยประจำชาติ หมายถึง ลักษณะนิสัยบางอย่างที่บุคคลที่อยู่ภายในบริเวณใกล้เคียงกันได้เติบโตขึ้นมาในสังคมเดียวกัน ได้รับการอบรมลักษณะเดียวกัน และมีประสบการณ์อย่างเดียวกัน ทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดและประพฤติปฏิบัติอย่างเดียวกัน

ลักษณะนิสัยประจำชาติในสังคมแต่ละสังคมย่อมจะมีความแตกต่างกัน เพราะแต่ละสังคมมีลักษณะเฉพาะของตน เช่น ความแตกต่างด้านประวัติศาสตร์ สภาพแวดล้อม ศาสนา และปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม ที่สังคมนั้นได้เผชิญมา และเมื่อได้มีการปฏิบัติสืบทอดกันมากก็จะได้รับความนิยมและกลายมาเป็นแบบการดำเนินชีวิตของคนทั่วไปในสังคม และต่อมาได้พัฒนาขึ้นมาเป็นลักษณะนิสัยประจำชาติ

ในสังคมไทยลักษณะนิสัยประจำชาติที่ได้มีศึกษามีประมวลกันไว้มีดังนี้

ลักษณะนิสัยประจำชาติที่ดี ได้แก่ รักอิสระปราศจากวิหิงสา รู้จักประสานประโยชน์ สุภาพ อ่อนโยน มีความเกรงใจ ยิ้มแย้มแจ่มใส ใฝ่สันโดษ ใฝ่สันติ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ประณีประนอม ผ่อนสั้นผ่อนยาว ไม่ผูกพยาบาท รักถิ่นที่อยู่ และเป็นชาตินักรบ

ลักษณะนิสัยประจำชาติที่ไม่ดี ได้แก่ การหย่อนระเบียบวินัย การเคารพเชื่อฟังผู้มีอำนาจมาก การขาดความมานะอดทน การขาดความสามารถในการทำงาน

เป็นคณะ ความอ่อนแอเมื่อขาดผู้นำ การชอบเสียงโศกการพ่น การชอบสนุกทุกโอกาส การขาดความสามารถในการค้าธุรกิจ และการเชื่อไสยศาสตร์โหราศาสตร์ เป็นต้น

จากลักษณะนิสัยที่กล่าวมา ลักษณะประจำชาติที่เกื้อกูลต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เช่น การรักอิสระ การรู้จักประสานประโยชน์ การรู้จักประนีประนอม ผ่อนสั้นผ่อนยาว แต่ก็มีลักษณะประจำชาติหลายลักษณะนิสัยที่ไม่เกื้อกูลต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เช่น การหย่อนในระเบียบวินัย การเคารพเชื่อฟังผู้มีอำนาจมาก ความอ่อนแอเมื่อขาดผู้นำ การขาดความมานะอดทน เป็นต้น

ลักษณะนิสัยนั้นไม่ใช่สิ่งตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้สอดคล้องกับสังคม หรือระบอบการเมืองการปกครองได้ ดังนั้นจึงควรสร้างหรือเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยประจำชาติให้เกื้อกูลต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และส่งเสริมรักษาลักษณะนิสัยที่ดีที่เอื้อต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไว้ต่อไป

อย่างไรก็ตามการแก้ไขลักษณะนิสัยประจำชาติส่วนที่ไม่ดี ก็ไม่ใช่สิ่งที่ทำได้ง่ายและใช้เวลาอันรวดเร็ว เพราะลักษณะนิสัยในบางเรื่องการแก้ไขหรือการสร้างอาจใช้เวลายาวนาน ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือเป็นอุปสรรคอยู่หลายปัจจัย

ลักษณะนิสัยประจำชาติที่ไม่ดีที่ควรจะมีการแก้ไขหรือควรจะมีการสร้างใหม่ให้เกื้อกูลหรือสนับสนุนต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย ได้แก่ การหย่อนหรือการขาดกฎระเบียบวินัย การเคารพเชื่อฟังผู้มีอำนาจ ความอ่อนแอเมื่อขาดผู้นำ การขาดความมานะอดทน เป็นต้น

การหย่อนหรือการขาดระเบียบวินัย ในบรรดาลักษณะนิสัยประจำชาติ ลักษณะนิสัยนี้ถือว่าเป็นจุดบกพร่องกันมาก ที่เป็นเช่นนี้น่าจะสืบเนื่องมาจากการอบรมขัดเกลาทางสังคมหรือครอบครัวที่มักจะไม่ค่อยเข้มงวดกวดขัน เมื่อเปรียบเทียบกับครอบครัวในประเทศอื่น ๆ จึงทำให้คนไทยชอบทำอะไรตามใจตนเอง ถือเอาความสะดวกสบายเป็นที่ตั้ง ดังนั้นคนไทยจึงเป็นคนขาดระเบียบวินัย ทั้ง ๆ ที่การมีวินัยนั้นถือเป็นสิ่งจำเป็นในระบอบประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยที่ขาดวินัยจะทำให้เกิดความผันผวนและบางครั้งไม่แตกต่างจากอนาธิปไตย

การเคารพเชื่อฟังผู้มีอำนาจมาก โดยเฉพาะการเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ความจริงแล้วน่าจะเป็นลักษณะนิสัยที่ดีที่ทำให้การเมืองการปกครองมีเสถียรภาพ แต่ในการปกครองแบบประชาธิปไตยที่เน้นเรื่องเหตุผล เรื่องของสิทธิเสรีภาพ เรื่องของปัจเจกชน เรื่องคุณค่าของความเป็นคนและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ลักษณะนิสัยดังกล่าวจึงไม่เกื้อกูลในการปกครองแบบประชาธิปไตย และควรจะได้มีการแก้ไข เพราะการเคารพเชื่อฟังผู้มีอำนาจของคนไทยนั้นไม่ค่อยมีการใช้เหตุผลทำให้ผู้มีอำนาจเข้าใจผิดในอำนาจหน้าที่หรือความคิดของตน หลายครั้งก็ก่อให้เกิดปัญหาตามมา การเคารพเชื่อฟังนั้นควรเป็นการเคารพเชื่อฟังที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล ขณะเดียวกันก็ควรจะได้มีการเคารพให้เกียรติระหว่างกัน

โดยเฉพาะระหว่างผู้ใหญ่กับผู้ย่อย ถ้าเป็นไปตามที่กล่าวได้ น่าจะทำให้งานของประเทศไทยมีประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

ความอ่อนแอเมื่อขาดผู้นำ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนส่วนใหญ่ ไม่ใช่เรื่องของชนชั้นนำหรือเป็นเรื่องของคนกลุ่มน้อย การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นขึ้นอยู่กับประชาชนส่วนใหญ่ จึงควรสร้างลักษณะนิสัยประจำชาติใหม่ คือ ให้มีความเข้มแข็งแม้ขาดผู้นำเพราะการปกครองแบบประชาธิปไตย นอกจากจะเป็นเรื่องของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่แล้วยังเป็นเรื่องของการปกครองตนเอง ดังนั้นแม้ผู้นำจะอ่อนแอ แต่ถ้าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและปกครองตนเองได้ ประชาธิปไตยก็สามารถดำเนินต่อไปได้

การขาดความมานะอดทน การที่ประชาธิปไตยจะฝังรากลึกกลงไปในสังคมได้นั้นต้องใช้เวลา ประชาชนจะต้องมีความอดทน เพราะประเทศที่นำระบอบการปกครองนี้มาใช้จนประสบความสำเร็จและมีเสถียรภาพนั้นล้วนต้องใช้เวลาพอสมควร ประชาชนในประเทศเหล่านั้นมีความอดทน ดังนั้นจึงถือว่าความอดทนเป็นลักษณะนิสัยประจำชาติที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ควรจะได้สร้างหรือพัฒนาให้กับคนไทย เพื่อให้ประชาธิปไตยสามารถฝังรากลึกลงในสังคมไทยได้

ลักษณะนิสัยประจำชาติของไทยมีทั้งที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่หากจะให้ประชาธิปไตยสามารถนำมาใช้ในประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน ต้องมีการปรับหรือแก้ไขลักษณะประจำชาติที่ไม่ดีไม่เอื้อต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย และดำรงรักษาลักษณะประจำชาติที่ดีที่เอื้อต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยเอาไว้ (จุมพล หนิมพานิช, 2548 : 112-114)

4.5.3 ปัจจัยอุดมการณ์และวัฒนธรรมทางการเมือง

อุดมการณ์ทางการเมือง เป็นระบบความเชื่อหรือระบบความคิดที่อธิบายถึงบทบาทของคนในสังคม อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม คนกับรัฐ และอธิบายสภาพความเป็นไปทางสังคม ดังนั้นอุดมการณ์จึงมีข้อเรียกร้องที่จะให้คนยอมรับเชื่อมั่น ศรัทธาเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในกลุ่มชนที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังที่มุ่งไว้

มีนักวิชาการได้พยายามศึกษาและกำหนดลักษณะอุดมการณ์ทางการเมืองที่พึงปรารถนาของสังคมการเมืองไทยได้ข้อสรุปว่าอุดมการณ์ทางการเมืองของไทยต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง ต้องเป็นอุดมการณ์ที่ยึดถือสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นแกนหลักเพราะสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์กลางของความสามานฉันทน์และความชอบธรรมของระบบการเมือง

ประการที่สอง ต้องเป็นอุดมการณ์ที่ส่งเสริมความเป็นธรรมในสังคมเพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังต้องโอกาสและคุณภาพชีวิตที่ยังเสียเปรียบ

ประการสุดท้าย อุดมการณ์ทางการเมืองควรเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เพราะอุดมการณ์ทางการเมืองนี้ ในการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ต้องยอมรับความคิดเห็นจากคนส่วนใหญ่เสียก่อน (จุมพล หนิมพานิช, 2548 : 115-117)

การเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นเรื่องของคนหมู่มากที่มาร่วมกันทำกิจกรรม เพื่อความสำเร็จร่วมกัน แต่การทำงานร่วมกันของคนหมู่มาก ซึ่งแตกต่างกันในเรื่องของความคิด ผลประโยชน์ ภูมิหลัง ฯลฯ จะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อมีสิ่งที่จะมาเชื่อมความคิดที่แตกต่างเหล่านั้น ให้เป็นความคิดเดียวกันได้ สิ่งที่จะเชื่อมความคิดของคนให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันได้มีหลายระดับ เช่น ความรู้สึกชาตินิยม ลัทธิทางการเมือง และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ อุดมการณ์ทางการเมือง ดังนั้นอุดมการณ์ทางการเมือง จึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการที่จะกระตุ้น หล่อหลอมคติความเชื่อของคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อันจะเป็นพลังที่มีความสำคัญทางการเมือง ในการสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองให้บรรลุเป้าหมาย จะต้องกำหนดนโยบายทางการเมืองที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของประเทศชาติและความต้องการของประชาชน รวมทั้งการจัดส่วนทางองค์การทางการเมืองให้เข้มแข็งเพื่อที่จะทำให้อุดมการณ์ทางการเมืองบรรลุตามเป้าหมาย โดยองค์การทางการเมืองอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ หนึ่งองค์การทางการเมืองระดับชาติซึ่งได้แก่ องค์การนิติบัญญัติ องค์การบริหาร และองค์การตุลาการ และสององค์การทางการเมืองด้านประชาชนที่ถูกจัดขึ้น ซึ่งองค์การทางการเมืองด้านประชาชนนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งทางการเมือง โดยอาจเกิดจากการรวมตัวกันเป็นกลุ่มต่างตามลักษณะผลประโยชน์ อาชีพ การศึกษา ฐานะทางสังคม เช่น พรรคการเมือง สหภาพแรงงาน กลุ่มชานา ฯลฯ โดยกลุ่มเหล่านี้นอกจากจะเป็นศูนย์กลางของสมาชิกที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองคล้ายกันมาทำงานร่วมกันแล้ว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์แล้วยังเป็นองค์การทางการเมืองด้านประชาชนที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และเป็นองค์การที่จะรวบรวมความคิดเห็นที่กระจัดกระจายให้เป็นกลุ่มก้อน เพื่อสร้างเป็นประชามติอันตรงพลัง และมีค่าต่อรัฐบาลในอันที่จะพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของกลุ่มหรือประโยชน์ส่วนรวม (ประหยัด หงษ์ทองคำ, 2538 : 29-31)

การพัฒนาอุดมการณ์ประชาธิปไตย จะทำให้ประชาชนในชาติมีความรู้ความเข้าใจยึดมั่น และศรัทธาในหลักการอุดมการณ์ที่เป็นแก่นแท้ของประชาธิปไตย ซึ่งได้แก่ ความเชื่อมั่นในคุณค่า และความมีเหตุผลของมนุษย์ที่จะเป็นพลังสำคัญผลักดันสังคมให้ก้าวหน้า และมีสันติสุข หลักแห่งเสรีภาพ ความเสมอภาค ภราดรภาพ และการยอมรับว่าอำนาจอธิปไตยที่แท้จริงย่อมมาจากปวงชน (จารุวรรณ ดวงวิชัย, 2549 : 123)

วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึงแบบแผนของทัศนคติความเชื่อ ค่านิยม และความรู้สึกที่ประชาชนมีต่อระบบการเมือง โดยทั่วไปวัฒนธรรมทางการเมืองมี 3 ประเภท

ประเภทแรก เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มคน หรือประชาชนที่ไม่เข้าใจบทบาทของรัฐบาลที่มีต่อความเป็นอยู่ของตนเอง ไม่รับรู้การปฏิบัติงาน ขององค์การทางการเมือง ไม่คิดว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นวัฒนธรรมทางการเมือง ที่เรียกว่า Parochial Political Culture หรือวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ

ประเภทที่สอง เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่เรียกว่า Subject Political Culture หรือวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า ที่กลุ่มคนหรือประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของรัฐบาล การเมือง ระบบการเมืองแต่ไม่สนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ทางการเมือง

ประเภทที่สาม เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่เรียกว่า Participant Political Culture หรือวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม คือ เป็นวัฒนธรรมทางการเมือง ที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง มีจิตสำนึกทางการเมือง และมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

วัฒนธรรมทางการเมืองทั้งสามประเภท วัฒนธรรมทางการเมือง ประเภทที่สามเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งเสริมเกื้อกูลต่อการเมืองการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย ดังปรากฏในกรณีของการเมืองการปกครองของอังกฤษและสหรัฐอเมริกา

ซึ่งหากจะทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยเอื้อ ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ต้องทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย เป็นแบบ Participant Political Culture หรือ Democratic Political Culture ซึ่งเป็นวัฒนธรรม ทางการเมืองที่ประชาชนมีความสนใจ ต้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง และเห็นว่าการเมือง เป็นเรื่องของทุกคน เชื่อว่าประชาชนมีสิทธิกำหนดตัวผู้ปกครอง และนโยบายของรัฐต้องดำเนิน ตามความต้องการของประชาชน

อย่างไรก็ตาม คงไม่ง่ายที่จะให้วัฒนธรรมทางการเมือง แบบดังกล่าวเกิดขึ้นกับประชาชนคนไทยโดยรวม คงต้องอาศัยเวลา แต่ถ้าสามารถทำให้ วัฒนธรรมทางการเมืองไทยเป็นแบบมีส่วนร่วมหรือแบบ Participant Political Culture หรือ Democratic Political Culture ก็จะมีผลต่อการเมืองและพัฒนาการเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยของไทยซึ่งเป็นการทำให้ระบอบการเมืองมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น (จุมพล หนิมพานิช, 2548 : 117-118)

ประชาธิปไตยนั้นมิใช่เป็นเพียงแต่แนวความคิดในเรื่องการเมือง การปกครองเท่านั้น หากแต่ยังมีความหมายครอบคลุมไปถึงแนวของการดำเนินชีวิตหรือวิถี แห่งการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมอีกด้วย ถ้าจะอธิบายให้ง่ายต่อความเข้าใจก็ต้องพูดว่า

ประชาธิปไตยนั้นเป็นบรรทัดฐานที่มนุษย์ยึดถือเป็นแนวทางของการประพฤติปฏิบัติตัวในสังคมระดับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการประพฤติปฏิบัติในครอบครัว โรงเรียน หน่วยงาน หรือแม้แต่สังคมในระดับสูงขึ้นไปก็ตาม ประชาธิปไตยเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์เห็นถึงคุณค่าของประชาธิปไตย และได้ประพฤติปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ของประชาธิปไตยในชีวิตประจำวัน วัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่มีขอบเขตกว้างขวางต่อความสำเร็จของระบอบประชาธิปไตย การสร้างวัฒนธรรมเพื่ออำนวยความสะดวกต่อระบอบประชาธิปไตยก็เป็นเรื่องยุ่งยากสลับซับซ้อนที่ต้องอาศัยเวลา ความอดทน และความตั้งใจจริงจึงจะเป็นผล แต่ก็ได้ผลคุ้มค่า (ประหยัด หงษ์ทองคำ, 2538 : 28)

การที่ประชาชนจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยจะต้องเสริมสร้างกระบวนการหล่อหลอมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าของประชาธิปไตย เมื่อประชาชนมีความรู้ความเข้าใจจนเกิดความรู้สึกที่ดีมีศรัทธา เชื่อมมั่น และนำไปสู่การตัดสินใจที่จะยอมรับและปฏิบัติตามหลักการประชาธิปไตย จึงจะเรียกว่าประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (สมบัติ อารงธัญวงศ์, 2539 : 8)

4.5.4 ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นตัวชี้วัดของการพัฒนาทางการเมืองตัวหนึ่ง ซึ่งในระบอบการเมืองการปกครองประชาธิปไตยในหลักการถือว่าการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะมีมากน้อยเพียงใดส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมทางการเมืองว่าเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใด ถ้าเป็น “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม” ที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ ตลอดจน มีค่านิยม และทัศนคติทางการเมืองที่ดี การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองก็จะสูง จึงอาจกล่าวได้ว่าการที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมทางการเมืองว่าเป็นแบบใด

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในกรณีของประเทศไทยในระยะแรก การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีน้อย เพราะประชาชนเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของชนชั้นนำ ประกอบกับชนชั้นนำก็ไม่ต้องการให้การมีส่วนร่วมของประชาชนขยายตัวเร็วเกินไป แต่ในระยะหลังเหตุการณ์ทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2516 - 2519 ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างกว้างขวาง เช่นเดียวกับในช่วงเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 จนในปัจจุบันมีการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาทางการเมืองของไทยได้มีการพัฒนาก้าวหน้าขึ้นอีกระดับหนึ่ง (จุมพล หนิมพานิช, 2548 : 128-134)

โดยรูปแบบและลำดับขั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีผู้ทำการศึกษา และสามารถอธิบายได้โดยภาพประกอบ 3 ดังต่อไปนี้

	14.ร่วมดำเนินกิจกรรมสาธารณะ และดูแลกิจกรรมของพรรคการเมือง	สนใจและ มีส่วนร่วมมาก
	13.เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมือง	
	12.ดำเนินกิจการหาเงินเข้าพรรคการเมือง	
	11.ร่วมกิจกรรมของพรรคการเมืองเช่นเข้าร่วมประชุม	
	10.สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	สนใจและ มีส่วนร่วมปานกลาง
	9.ช่วยรณรงค์หาเสียง	
	8.ร่วมการประชุม ฟังการหาเสียง แนะนำตัว หรือชุมนุมทางการเมือง	
	7.บริจาคเงิน/สิ่งของช่วยเหลือพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง	
	6.ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้นำทางการเมือง	
	5.ร่วมประชาสัมพันธ์เช่นการสวมเสื้อหรือติดสติ๊กเกอร์ที่รถยนต์	
	4.พยายามพูดเชิญชวนให้ผู้อื่นไปเลือกผู้ที่ตนสนับสนุน	สนใจและ มีส่วนร่วม
	3.เป็นผู้เปิดประเด็นพูดคุยเรื่องการเลือกตั้ง ให้ความรู้ผู้อื่น	
	2.ไปเลือกตั้ง	
	1.แสดงตนเป็นผู้สนใจทางการเมืองเช่นร่วมพูดคุยทางการเมือง	
0.ไม่สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมใดเลย	ไม่มีส่วนร่วม	

ภาพประกอบ 3 รูปแบบและลำดับชั้นของการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ที่มา : ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, 2547 : 65

จากภาพประกอบ 4 จะเห็นว่าผู้ที่เข้าร่วมลำดับที่ 1-5 จัดเป็นผู้สนใจและมีส่วนร่วม ลำดับที่ 6-8 เป็นผู้สนใจและมีส่วนร่วมปานกลาง และลำดับที่ 9-14 สนใจและมีส่วนร่วมมาก แต่ผู้ที่ร่วมทำกิจกรรมลำดับบนๆมักจะร่วมกิจกรรมในลำดับล่างๆด้วย (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, 2547 : 65)

4.5.5 ปัจจัยกระแสโลกาภิวัตน์

กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) เกิดขึ้นนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 และกระแสโลกาภิวัตน์ยังคงเป็นกระแสหลักของการเปลี่ยนแปลงในต้นศตวรรษที่ 21 โดยจะมีทิศทางดังนี้

กระแสโลกาภิวัตน์จะขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยจะเปลี่ยนแปลงเป็นกระแสภูมิภาคหรือการร่วมมือระดับภูมิภาคมากขึ้น โดยจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ ทางสังคมโลกแบบใหม่มากขึ้นที่เปลี่ยนแปลงจากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศระหว่างรัฐ มาเป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐ บริษัทต่อบริษัท และรัฐต่อบริษัท

คำว่า “โลกาภิวัตน์” มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย โดยในที่นี้ขอใช้ความหมายที่ว่า “โลกาภิวัตน์” หมายถึง การเชื่อมโยงด้านการค้า การลงทุน การเงิน ตลอดจนการบริการด้านต่างๆ ระหว่างประเทศทั่วโลก ซึ่งการเชื่อมโยงดังกล่าวกำลังขยายตัวด้วยอัตราเร่งและความถี่สูงขึ้นตลอดเวลา โดยมีปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงของระบบโลกเป็นเครื่องกระตุ้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร การคมนาคม และสารสนเทศ ซึ่งนับเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้โลกาภิวัตน์มีผลเป็นรูปธรรม

เมื่อโลกาภิวัตน์มีความหมายดังที่กล่าวมาข้างต้น กระแสโลกาภิวัตน์จึงหมายถึง กระแสของการเชื่อมโยงด้านการค้า การลงทุน การเงิน รวมไปถึงการบริการต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งกระแสโลกาภิวัตน์ไม่ได้จำกัดเฉพาะสิ่งที่จับต้องได้ (Tangible) เช่น เงิน การลงทุน เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการเชื่อมโยงในสิ่งที่จับต้องไม่ได้ด้วย (Intangible) เช่น แนวคิด ค่านิยม หรือวัฒนธรรม เป็นต้น โดยกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นนั้นจะนำไปสู่

ประการที่หนึ่ง ระบอบประชาธิปไตยที่รุ่งโรจน์

ประการที่สอง ก่อให้เกิดอารยธรรมโลกใหม่ ซึ่งก็คือสังคมข่าวสารหรือสังคมความรู้ (Information Society หรือ Knowledge Society)

ประการที่สาม ตลาดเสรี คือ ยุทธศาสตร์โลกที่จะนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่ระบบโลกและสังคมทุกแห่ง

ในด้านการเมืองจะเห็นว่ากระแสโลกาภิวัตน์ดังกล่าวเป็นที่มาของแนวคิด “Good Governance” หรือ “ธรรมรัฐ” โดยรัฐจะต้องปรับเปลี่ยนให้สัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจทุนนิยมไร้พรมแดนมากขึ้น โดยการไม่ใช่เป็นผู้ปกครองเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป แต่จะต้องเป็นกลไกด้านการบริหารจัดการตามแนวคิดของ “ธรรมรัฐ” อีกด้วยโดย “ธรรมรัฐ” มีองค์ประกอบต่อไปนี้ คือ หลักเหตุผล (Accountability) หลักโปร่งใส (Transparency) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักความสามารถคาดการณ์ได้ (Predictability) และการมีความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบทั้งสิ้น (Interrelate)

กระแสโลกาภิวัตน์ยังได้ส่งผลต่อการเมืองของแต่ละประเทศอย่างกว้างขวาง และส่งผลกระทบต่อประเทศไทยด้วย โดยผลักดันให้การเมืองไทยมีแนวโน้มการปรับตัวสู่ความเป็นประชาธิปไตย (Democratization) เพิ่มขึ้น เพราะในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าอุดมการณ์ประชาธิปไตยและเศรษฐกิจเสรีนิยมสามารถชนะอุดมการณ์อื่นๆไม่ว่าจะเป็นสังคมนิยม หรือลัทธิเผด็จการได้ ประเทศไทยก็เช่นกันระบบเผด็จการได้สูญเสียความชอบธรรมทั้งในหมู่คนไทยและประชาคมโลก เพราะการเมืองไทยได้มีการพัฒนาและผ่านการต่อสู้ของประชาชนมาอย่างยาวนาน จนมีพลังสะสมสามารถต้านการกุมอำนาจเด็ดขาดของเผด็จการได้ หากประเทศไทยไม่สามารถปรับตัวสู่ความเป็นประชาธิปไตยตามกระแสโลกาภิวัตน์ โดยยังมีการปกครองลักษณะเผด็จการและยังอยู่ในวงจรอุบาทว์ การเมืองที่มีลักษณะดังกล่าวของประเทศไทยจะเป็นตัวจุดรั้งความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า กระแสโลกาภิวัตน์ได้ทำให้สังคมการเมืองไทยปรับตัวสู่ความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ซึ่งการที่สังคมไทยปรับตัวเข้าหาประชาธิปไตย ก็ถือเป็นการพัฒนาทางการเมืองในความหมายของการสร้างหรือพัฒนาประชาธิปไตย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า กระแสโลกาภิวัตน์มีผลต่อการพัฒนาทางการเมืองไทย (จุมพล หนิมพานิช, 2548 : 136-139)

เห็นได้ว่าการพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้นั้น ย่อมต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยในการพัฒนาประชาธิปไตย ผู้วิจัยได้รวบรวมปัจจัยต่างๆซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยการกล่อมเกล้าทางการเมือง, ปัจจัยลักษณะนิสัยประจำชาติ, ปัจจัยอุดมการณ์ และวัฒนธรรมทางการเมือง, ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง และปัจจัยกระแสโลกาภิวัตน์

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการพัฒนาประชาธิปไตย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของมหาวิทยาลัย ดังต่อไปนี้

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการพัฒนาประชาธิปไตย

พิมพอร์ สดเอี่ยม (2537 : 22-59) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาอุดมการณ์ประชาธิปไตยของนักศึกษาสถาบันราชภัฏเลย” โดยศึกษาจากนักศึกษาภาคปกติของสถาบันราชภัฏเลย จำนวน 435 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า F-test ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมนักศึกษาสถาบันราชภัฏเลยมีอุดมการณ์ประชาธิปไตยในระดับค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีอุดมการณ์ประชาธิปไตยด้านบุคลิกภาพประชาธิปไตยสูงสุด รองลงไปได้แก่ ด้านวิถีการดำเนินชีวิต และด้านกฎเกณฑ์และกติกาศึกษา

ในการปกครองตามลำดับ นักศึกษาที่มีเพศ คณะวิชาที่สังกัด อาชีพของบิดามารดา เงินที่ได้รับเป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน และการไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงในสถาบันต่างกัน มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยในทุกด้านและภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยยะสำคัญทางสถิติ นักศึกษาที่มีชั้นปีแตกต่างกันมีอุดมการณ์ประชาธิปไตยด้านวิถีการดำเนินชีวิต ด้านกฎเกณฑ์ และกติกาในการปกครองและในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยยะสำคัญทางสถิติ ส่วนนักศึกษาที่มีชั้นปีแตกต่างกันมีอุดมการณ์ประชาธิปไตยด้านบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาที่บิดามารดามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยด้านวิถีการดำเนินชีวิต ด้านบุคลิกภาพประชาธิปไตย และภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยยะสำคัญทางสถิติ ส่วนนักศึกษาที่บิดามารดามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยด้านกฎเกณฑ์และกติกาในการปกครองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักศึกษาที่ติดตามข่าวสารด้านการปกครองต่างกัน มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยด้านบุคลิกภาพประชาธิปไตยอย่างไม่มีนัยยะสำคัญทางสถิติ ส่วนนักศึกษาที่ติดตามข่าวสารด้านการเมืองการปกครองต่างกัน มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยด้านวิถีการดำเนินชีวิต ด้านกฎเกณฑ์และกติกาในการปกครองและในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กฤษฎางค์ จิตตรีพล (2539 : 42-79) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “อุดมการณ์ประชาธิปไตยของนักเรียนนายร้อยตำรวจ” โดยศึกษาจากนักเรียนนายร้อยตำรวจ จำนวน 392 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ F-test ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจมีอุดมการณ์ประชาธิปไตยในระดับมาก โดยปัจจัยส่วนตัวของนักเรียนนายร้อยตำรวจได้แก่ ชั้นปี ภูมิภาคเพิ่มเติม ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา อาชีพของบิดาและมารดา รายได้ของครอบครัว และผลกระทบของการศึกษาในโรงเรียนนายร้อยตำรวจที่มีต่ออุดมการณ์ทางประชาธิปไตยนั้น ไม่มีผลต่ออุดมการณ์ประชาธิปไตยของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

ดุษณี สุทธิปริยาศรี และวรรณ ปุณฺโชนิต (2540 : 36-116) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “กระบวนการปลูกฝังค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตยในสถาบันอุดมศึกษา” โดยศึกษาจากนิสิตนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 2,876 คน อาจารย์สอนระดับปริญญาตรี 579 คน ผู้บริหารฝ่ายวิชาการและฝ่ายกิจการนักศึกษา 63 คน และอดีตผู้นำนักศึกษา 11 คน จากสถาบันอุดมศึกษา 22 แห่ง ใน 4 ภูมิภาค และกรุงเทพฯ ผลการศึกษาพบว่า นิสิตนักศึกษามีค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตยในระดับมาก แต่ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาอยู่ในระดับน้อย โดยอดีตผู้นำนักศึกษาและอาจารย์เห็นว่านักศึกษาควรมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมากและระดับปานกลางตามลำดับ

ส่วนระดับค่านิยมและวิถีประชาธิปไตยซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ คารวธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรมของนิสิตนักศึกษาในสถาบันการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยอดีตผู้นำนักศึกษาและอาจารย์เห็นว่านักศึกษาควรมีระดับค่านิยมและวิถีประชาธิปไตยในระดับมากที่สุดและมากตามลำดับ ส่วนความเหมาะสมของรูปแบบและวิธีการปลูกฝังค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตยให้กับนิสิตนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่ม คือ นักศึกษา ผู้นำนักศึกษา และอาจารย์เห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมาก ส่วนการปลูกฝังค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตยให้กับนิสิตนักศึกษาในสถาบันการศึกษา นักศึกษาเห็นว่าตนเองได้รับการปลูกฝังในระดับปานกลาง ผู้บริหารและอาจารย์เห็นว่าได้ทำการปลูกฝังในระดับปานกลาง อดีตผู้นำนักศึกษาเห็นว่าควรมีการปลูกฝังในระดับมาก ซึ่งผลการเปรียบเทียบระหว่างนักศึกษาที่เรียนและไม่เรียนสาขาวิชาที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย นิสิตนักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับหลักการประชาธิปไตยมีความเห็นเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตยทุกเรื่องสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 โดยแหล่งการปลูกฝังค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตยที่นิสิตนักศึกษาได้รับการปลูกฝังเปรียบเทียบระหว่าง บ้าน โรงเรียน สถาบันอุดมศึกษา และสื่อมวลชนปรากฏว่า นิสิตนักศึกษาได้รับการปลูกฝังจากบ้านและสถาบันอุดมศึกษาในระดับปานกลาง และได้รับการปลูกฝังจากโรงเรียน (ประถมและมัธยมศึกษา) และสื่อมวลชนในระดับมาก

ยรรยงค์ สุริยะมณี (2540 : 52-75) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ผลของการอบรมกลุ่มেলাในมหาวิทยาลัยต่อทัศนคติทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่” โดยศึกษาจากนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2-4 จากคณะต่างๆ โดยแยกเป็นสายวิทยาศาสตร์และสายสังคมศาสตร์ โดยสุ่มจากในคณะต่างๆ จำนวน 8 คณะ ซึ่งในแต่ละคณะได้มีการแบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม และนักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม รวมตัวอย่างทั้งสิ้น 480 คน และได้แบบสอบถามกลับมาจำนวน 386 คน คิดเป็นร้อยละ 80.41 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยและวิเคราะห์สถิติโดยค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิตและการทดสอบไค-สแควร์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอบรมกลุ่มেলাทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มากที่สุด ได้แก่ สื่อมวลชน รองลงมา ได้แก่ หลักสูตรสาขาวิชา การเข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มเพื่อน และครอบครัว ตามลำดับ ผลของการอบรมกลุ่มেলাทางการเมืองทำให้นักศึกษามีทัศนคติทางการเมืองเป็นไปในรูปแบบประชาธิปไตยมากกว่ารูปแบบอำนาจนิยม ทัศนคติทางการเมืองของนักศึกษาศายวิทยาศาสตร์และสายสังคมศาสตร์ไม่มีความแตกต่างกัน รวมทั้งนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมกับนักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมจะมีทัศนคติทางการเมืองที่เหมือนกัน โดยลักษณะนี้แสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะที่เหมาะสม เป็นผู้รู้เหตุรู้ผล ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็น

ของผู้อื่น ทศนคติทางการเมืองของนักศึกษาจึงเป็นไปในรูปแบบประชาธิปไตยมากกว่ารูปแบบอำนาจนิยม

กฤษกร พบศิริ (2544 : 49-90) ได้ศึกษาเรื่อง “การเรียนรู้ทางการเมืองของนักศึกษาสายสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทางอินเทอร์เน็ต” ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการเรียนรู้ทางการเมืองของนักศึกษาสายสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยการศึกษาเปรียบเทียบนักศึกษาผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตระหว่างกลุ่มที่เปิดดูข่าวสารทางการเมือง กับกลุ่มที่ไม่ได้เปิดดูข่าวสารทางการเมือง เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปิดรับสื่อทางอินเทอร์เน็ตของนักศึกษา และเพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการเรียนรู้ทางการเมืองจากทั้งผู้รับสาร (นักศึกษา) และผู้ส่งสาร (ผู้ให้บริการข้อมูลเว็บไซต์) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มนักศึกษาที่เข้ามาใช้งานอินเทอร์เน็ตโดยเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับระดับการเรียนรู้ทางการเมือง แสดงให้เห็นว่า การใช้เว็บไซต์การเมืองมีความสัมพันธ์กับระดับการเรียนรู้ทางการเมือง

ดวงเดือน ศาสตราภักดิ์ และคณะ (2547 : 96-98) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาจิตสำนึกประชาธิปไตยในเยาวชนไทย” โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างระยะสำรวจคือนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครฯ 1,399 คน และกลุ่มตัวอย่างระยะทดลองคือนิสิตนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 82 คน โดยมีการแบ่งกลุ่มตัวอย่างระยะทดลองเป็น 3 ห้อง คือ ห้องทดลองที่จะได้รับโปรแกรมการฝึกเพื่อพัฒนาจิตสำนึกประชาธิปไตย, ห้องควบคุม1ที่จะได้รับการฝึกพูดในที่สาธารณะ และห้องควบคุม2 ที่ไม่ได้รับการฝึก โดยใช้แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตย, ถามทัศนคติต่อประชาธิปไตย, ถามศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตย, ถามจิตสำนึกประชาธิปไตย, โปรแกรมการพัฒนาจิตสำนึกประชาธิปไตย และโปรแกรมการพูดในที่สาธารณะ โดยผลการวิจัยพบว่า การสำรวจนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในกรุงเทพมหานคร มีระดับความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ และจิตสำนึกประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง และ ศรัทธาต่อประชาธิปไตยอยู่ในระดับน้อย โดยนิสิตนักศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยมาก มีจิตสำนึกประชาธิปไตยไม่แตกต่างจากนักศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยน้อย นิสิตนักศึกษาที่มีทัศนคติเชิงบวก มีจิตสำนึกประชาธิปไตยสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีทัศนคติเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นิสิตนักศึกษาที่มีศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตยมาก มีจิตสำนึกประชาธิปไตยสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตยน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตย และทัศนคติต่อประชาธิปไตย ร่วมกันทำนายจิตสำนึกประชาธิปไตยได้ร้อยละ 35

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 18.57 และค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.60 ส่วนผลจากการทดลองนิสิตนักศึกษากลุ่มทดลอง มีการพัฒนาจิตสำนึกประชาธิปไตยสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม1 เมื่อถึงระยะเวลา 1 เดือน นิสิตนักศึกษากลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม1 มีการพัฒนาจิตสำนึกประชาธิปไตยสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยผลการฝึกกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย พบว่า นิสิตนักศึกษาในกลุ่มทดลองได้คะแนนจิตสำนึกประชาธิปไตย (ทดสอบหลัง) สูงกว่าก่อนการฝึก (ทดสอบก่อน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และคงที่เมื่อระยะเวลาผ่านไป 1 เดือน กลุ่มควบคุม1 ได้คะแนนหลังจากการฝึกไม่แตกต่าง และผลยังคงเหมือนเดิมเมื่อทิ้งไว้ 1 เดือน ส่วนกลุ่มทดลอง2 มีคะแนนจิตสำนึกประชาธิปไตยทั้งระยะทดสอบก่อน และระยะทดสอบหลัง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อเวลาผ่านไป 1 เดือนคะแนนกลับลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สรุปได้ว่ากิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยนั้น สามารถเพิ่มจิตสำนึกประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะทำให้จิตสำนึกประชาธิปไตย มีความคงที่แม้เมื่อเวลาจะผ่านไปแล้ว 1 เดือน

บรรจง กลิ่นสงวน (2547 : 88-90) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การกล่อมเกลາทางการเมืองและทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์” โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตปริญญาตรี จำนวน 297 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Regression) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมนิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีพฤติกรรมเกี่ยวกับการกล่อมเกลາทางการเมือง อยู่ในระดับสูง โดยได้รับการอบรมกล่อมเกลາทางการเมืองผ่านสถาบันครอบครัว สถานศึกษา รวมทั้งการรับรู้ข่าวสารการเมืองผ่านสื่อมวลชน นิสิตมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับสูง ตัวแปรจำแนกความแตกต่างของทัศนคติประชาธิปไตย ได้แก่ ภาควิชาที่สังกัด ระดับชั้นปี ภูมิลำเนา อาชีพมารดา และการกล่อมเกลາทางการเมือง ส่วนตัวแปรที่ไม่มีผลต่อการจำแนกความแตกต่างของทัศนคติประชาธิปไตย ได้แก่ เพศ และอาชีพบิดา

มลินี สมภพเจริญ (2547 : 118-213) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “อินเทอร์เน็ตและสื่อสารมวลชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาในกรุงเทพมหานครจำนวน 400 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบ Multistage Sampling โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ตที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และเพื่อศึกษาปัจจัยที่จำแนกบุคคลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองสูงและผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ เพื่อศึกษาหาเครื่องมือที่ดีที่สุดในการโน้มน้าวให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการเปิดรับข่าวสารการเมืองผ่านสื่อต่างๆ กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น การเปิดรับข่าวสารผ่านโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสารการเมือง และอินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ตัวแปรที่ส่งผลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ อายุ การติดตามข่าวสารการเมืองทางอินเทอร์เน็ต ความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมือง คุณลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบได้ไปมาทันที ของอินเทอร์เน็ต ส่วนตัวแปรที่ส่งผลทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ จำนวนวิชา รัฐศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียน การพูดคุยเรื่องการเมืองกับอาจารย์ การติดตามข่าวสารการเมืองทางหนังสือพิมพ์ และตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมในการอธิบายเชิงสาเหตุกับการมีส่วนร่วม กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด ได้แก่ การติดตามข่าวสารการเมืองทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งผลการวิจัยนี้ยืนยันว่าการคาดทำนายว่าอินเทอร์เน็ต ส่งผลต่อการเกิดกระบวนการ ประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น

นัฐกานต์ สุวรรณโสภณ (2548 : 46-72) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตรัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์” การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตรัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และศึกษาความแตกต่างของระดับบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยตามปัจจัยต่างๆ โดยใช้นิสิตภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 209 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test การวิเคราะห์ ความแปรปรวน (One-way ANOVA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Pearson โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า นิสิตรัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง โดยนิสิต ที่มีอายุและรายได้ของครอบครัวแตกต่างกันมีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน ส่วนนิสิตที่มีเพศ ภูมิลำเนา และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยแตกต่างกัน มีบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน

ภูวน อุ่นจันทร์ (2548 : 47-173) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา : ศึกษาเปรียบเทียบ นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง” โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนิสิตเกษตรศาสตร์จำนวน 390 คน และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ One-way ANOVA โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า ทั้งนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ตัวแปรสถาบันการศึกษา สายวิชา ที่ศึกษา อายุ รายได้ต่อเดือน ความรู้เรื่องการเมืองไทย เป็นปัจจัยที่จำแนกความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ส่วน เพศ และภูมิฐานะ ไม่พบว่าเป็นปัจจัยที่จำแนกความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

วิฑูรย์ ภูษ (2548 : 34-54) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง” โดยศึกษาจากบุคลากรในสายงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงจำนวน 400 ตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ทศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยรวมมีทัศนคติเห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 51.25 และไม่เห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 48.75 จากการศึกษาถึงลักษณะและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายในของบุคลากรในมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่าลักษณะและระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูงสำหรับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายใน ได้แก่ ตำแหน่งงาน ทัศนคติ ส่วนตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายใน ได้แก่ เพศ อายุ

เอกภพ ลิ้มปิบูล (2548 : 58-60) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์” โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนิสิตคณะสังคมศาสตร์จำนวน 298 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และค่า F-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการศึกษาพบว่า นิสิตมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ ชั้นปีการศึกษา ภาควิชา และการกล่อมเกล่าทางการเมืองของนิสิตที่ต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนอายุ รายได้ของครอบครัว และอาชีพของผู้ปกครอง ที่ต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่แตกต่างกัน ในเรื่องการกล่อมเกล่าทางการเมือง นิสิตมีการกล่อมเกล่าทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายด้านพบว่าระดับการกล่อมเกล่าทางการเมืองทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่

การกล่อมเกลามาจากครอบครัว การกล่อมเกลามาจากสถาบันการศึกษา และการกล่อมเกลามาจากกลุ่มเพื่อน

จวนอรุณ อักษรเสื่อ (2549 : 40-83) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม” การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และการกล่อมเกลามาทางการเมือง โดยใช้นิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามจำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า One-way ANOVA และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า นิสิตมีภาพรวมของการกล่อมเกลามาทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง โดยระดับการกล่อมเกลามาทางการเมืองทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การกล่อมเกลามาจากครอบครัว การกล่อมเกลามาจากกลุ่มเพื่อน และการกล่อมเกลามาจากสถาบันการศึกษา อยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด โดยนิสิตมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยระดับการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งระดับการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และระดับการมีส่วนร่วมด้านการรณรงค์ให้ความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการชุมนุมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ โดยชั้นปีที่กำลังศึกษาที่ต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง การกล่อมเกลามาทางการเมืองของนิสิตมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ คณะที่กำลังศึกษา ภูมิลำเนา อาชีพ และรายได้ของผู้ปกครองต่างก็มีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

ณัฐธิดา ทองแผ่น (2549 : 36-60) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จำนวน 272 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า F-test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันที่กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีการยอมรับการกล่อมเกลามาทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย และมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา คือ เพศ รายได้ต่อเดือนของครอบครัว และชั้นปีการศึกษา ส่วนปัจจัยด้านภูมิลำเนาไม่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา

และการอบรมกล่อมเกลாதองการเมืองมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

นันทชพร ปานะรัตน์ (2549 : 60-103) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สื่อสารมวลชนกับพฤติกรรมทางการเมืองของนักศึกษา : ศึกษากรณีมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร” โดยศึกษาจากนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครจำนวน 389 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านวิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต ตามลำดับ ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน กับพฤติกรรมทางการเมือง พบว่า สื่อมวลชนทุกรูปแบบ (หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองทั้งภายในมหาวิทยาลัย และภายนอกมหาวิทยาลัยของนักศึกษา

เยาวเรศ แดงจวง (2549 : 43-67) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์” โดยศึกษาจากนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์จำนวน 365 คน โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่สะสม ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าไค-สแควร์ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับมาก ปัจจัยด้านเพศ สาขาวิชา ลักษณะการอยู่อาศัยกับครอบครัว และลักษณะการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ส่วนปัจจัยด้านภูมิลาเนาที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อบกพร่องปัจจัยในการพัฒนาประชาธิปไตยที่ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมไว้ ซึ่งประกอบด้วย การกล่อมเกลาทองการเมือง, ลักษณะนิสัยประจำชาติ, อุตุผลการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมือง, การมีส่วนร่วมทางการเมือง และกระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีความเกี่ยวข้องกับบุคลากรในมหาวิทยาลัย ซึ่งเห็นได้ว่า ได้มีผู้สนใจทำการศึกษาในเรื่องต่างๆข้างต้นในหลายมหาวิทยาลัย ที่เป็นเช่นนี้เพราะปัจจัยต่างๆดังกล่าวนี้มีความสำคัญและเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาประชาธิปไตยภายในมหาวิทยาลัยของไทย ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัย ดังนั้นหากบุคลากรในมหาวิทยาลัยเป็นผู้ได้รับการกล่อมเกลาทองการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย มีลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมากกว่าลักษณะนิสัยที่ขัดกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีอุดมการณ์

และวัฒนธรรมทางการเมืองที่เหมาะสมกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในรูปแบบต่างๆ รวมไปถึงมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับประชาธิปไตยตามกระแสโลกาภิวัตน์อันเป็นกระแสหลักของโลกในปัจจุบัน ก็ยอมส่งผลให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยสามารถรับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตย และคาดหวังบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำปัจจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้น มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของมหาวิทยาลัย

คณะอนุกรรมการฝ่ายวิชาการและวิจัย สภาข้าราชการและลูกจ้าง มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2540 : 134-135) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทของมหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อการขยายโอกาสทางการศึกษาสู่ภูมิภาค : ศึกษาเฉพาะกรณีสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง” โดยศึกษาจากนักศึกษา เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ 6 แห่ง และประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ในพื้นที่สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ 6 แห่ง รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 1,200 คน โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์จากสถานะที่เป็นจริง ผลการศึกษาพบว่า ในส่วนภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า มหาวิทยาลัยมีระบบการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ มีคณาจารย์ที่ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่างๆ มีชื่อเสียงในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถเท่าเทียมกับมหาวิทยาลัยอื่นๆของรัฐ รวมทั้งสามารถผลิตบัณฑิตได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน สามารถรับใช้สังคมและประเทศชาติได้อย่างดี ในด้านการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย มหาวิทยาลัยมีชื่อเสียงในระดับปานกลางค่อนข้างดี ส่วนในด้านการให้บริการวิชาการแก่สังคมมหาวิทยาลัยมีชื่อเสียงอยู่ในเกณฑ์ดี สำหรับกิจกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงอยู่ในเกณฑ์ปานกลางค่อนข้างดี โดยกลุ่มตัวอย่างมีความศรัทธาและยอมรับในภาพรวมของบทบาทโดยทั่วไปของมหาวิทยาลัยรามคำแหงอย่างมาก

ประพิศ โบราณมูล (2547 : 57-58) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ที่มีต่อวิถีชีวิตของชุมชน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทที่คาดหวังของการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ที่มีต่อวิถีชีวิตชุมชน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกมาจากประชาชนที่มารับบริการของมหาวิทยาลัย และนักศึกษาของมหาวิทยาลัย จำนวน 262 คน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่คาดหวังของมหาวิทยาลัยที่มีต่อวิถีชีวิตของชุมชนโดยรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง การให้บริการวิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยด้านการฝึกอบรมกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง การให้บริการวิชาการ

แก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยด้านการออกปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมกับชุมชนกลุ่มตัวอย่าง มีความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง การให้บริการวิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัย ด้านการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก

บรรเจิด พุทธิกิตติ (2549 : 21-22) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของชาวสงขลาเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมืองและบทบาทของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ต่อสังคม” พบว่า บทบาทของมหาวิทยาลัยต่อการปฏิรูปการเมืองนั้น ชาวสงขลาเห็นว่ามหาวิทยาลัยควรเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง อยากให้มหาวิทยาลัยทำเอกสารด้านการเมืองเผยแพร่จัดเวทีให้ความรู้ด้านการเมืองแก่ประชาชน และเผยแพร่ผ่านวิทยุโม. และประชาชนชาวสงขลาต้องการให้มหาวิทยาลัยเป็นชุมชนวิชาการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน ข่าวสารที่ประชาชนต้องการ เช่น ด้านการเมือง ด้านสาธารณสุข และด้านการประกอบอาชีพ และเมื่อสังคมประสบปัญหาประชาชนชาวสงขลาคาดหวังให้มหาวิทยาลัยชั้นนำสังคม

วราภรณ์ ชวพงษ์ (2549 : 20-52) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตามการรับรู้ของชุมชนท้องถิ่นขนาดใหญ่” โดยศึกษาจากนักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหารท้องถิ่น นักธุรกิจ สื่อมวลชน และกลุ่มประชาชนทั่วไป ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลอำเภอหาดใหญ่ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่า ภาพลักษณ์ทุกด้านของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์อยู่ในระดับดี โดยด้านตัวองค์กรมีคะแนนสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านบริการวิชาการ และด้านการวิจัย ส่วนด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมมีคะแนนต่ำสุด

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และอ้อมใจ วงษ์มณฑา (2549 : 65-88) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทสถาบันอุดมศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมและค่านิยมของเยาวชนในจังหวัดชายแดนใต้” โดยศึกษาจากอาจารย์และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ใน 18 สถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสจำนวน 900 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จัดสนทนากลุ่มย่อย และแบบสอบถามจากอาจารย์และนักศึกษาผลการวิจัยพบว่า บทบาทสถาบันอุดมศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมและค่านิยมของเยาวชนในจังหวัดชายแดนใต้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า บทบาทด้านการจัดหลักสูตรและการสอนอยู่ในระดับมาก มีการจัดกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและส่งเสริมค่านิยมที่ดี มีการส่งเสริมการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ของคนไทยโดยผ่านการเรียนการสอน บทบาทด้านการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง มีการสนับสนุนทุนวิจัยหรือทุนศึกษาทางด้านวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาค่านิยมแก่นักศึกษา พัฒนาองค์ความรู้

ด้านการสร้างค่านิยมพื้นฐานแก่เยาวชน บทบาทด้านการบริการวิชาการแก่ชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง มีการจัดนิทรรศการให้ความรู้ทางวัฒนธรรม มีการจัดประชุมสัมมนาภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อระดมความคิดเห็นในการส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรม และบทบาทด้านการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง มีการจัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมประเพณีและวันสำคัญต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีไทย รวมทั้งร่วมมือกับองค์กรอื่น หรือชุมชนจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม

โสภา สิวศ์พันธ์ (2550 : 41-73) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของบุคลากรต่อบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547” โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง อาจารย์ 85 คน ข้าราชการพลเรือน 17 คน ลูกจ้างประจำ 16 คน พนักงานอาจารย์ 54 คน และลูกจ้างชั่วคราว 53 คน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม รวม 225 คน โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการวิจัย และใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเซพเพ ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีความเห็นต่อบทบาทที่เป็นจริงในระดับปานกลาง มีความเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นต่อบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของมหาวิทยาลัยของบุคลากรมหาวิทยาลัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

จากการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยนั้นมีบทบาท ในด้านต่าง ๆ มากมาย ซึ่งในการศึกษาส่วนใหญ่จะใช้บทบาทหลักโดยทั่วไปของมหาวิทยาลัย เป็นแนวทางในการศึกษา แม้ว่าการศึกษาค้างนี้จะไม่ได้ใช้บทบาทหลักโดยทั่วไปของมหาวิทยาลัย แต่ผู้วิจัยได้ประยุกต์บทบาทหลักโดยทั่วไปของมหาวิทยาลัยให้มีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้ บทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้เห็นถึงความคาดหวัง ในบทบาทด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำบทบาทที่คาดหวังมาเป็นส่วนหนึ่ง ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาถึงแนวทางที่จะพัฒนาบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตย ของมหาวิทยาลัยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

สมมุติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
2. ปัจจัยสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
3. บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่มีความแตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
2. ทำให้ทราบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
3. ทำให้ทราบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
4. เพื่อให้นำเสนอแนวทางในการพัฒนาบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยให้เหมาะสมมากขึ้นในอนาคต

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ศึกษาเฉพาะพื้นที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาประชากร 5 กลุ่ม ประกอบด้วยนักศึกษา อาจารย์ พนักงานสายสนับสนุน ผู้บริหาร และผู้นำนักศึกษาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยบทบาทด้านการเรียนการสอน, บทบาทด้านการให้บริการสังคม, บทบาทด้านการบริหาร และบทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ปัจจัยสถานภาพส่วนบุคคล

1. นักศึกษา

เพศ, ภูมิลำเนา, ชั้นปี, สายคณะ, การเรียนรายวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตย, การเป็นสมาชิกชมรมในมหาวิทยาลัย, การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัย, การใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัย

2. อาจารย์

เพศ, อายุ, ภูมิลำเนา, สายคณะ, ระยะเวลาการทำงานในมหาวิทยาลัย, การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับเมืองในมหาวิทยาลัย, การใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัย

3. บุคลากรสายสนับสนุน

เพศ, อายุ, ภูมิลำเนา, สายคณะ, ระยะเวลาการทำงานในมหาวิทยาลัย, การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับเมืองในมหาวิทยาลัย

ปัจจัยสภาพแวดล้อม

1. ปัจจัยการกล่อมเกลาทางการเมือง
2. ปัจจัยลักษณะนิสัยประจำชาติ
3. ปัจจัยอุดมการณ์และวัฒนธรรมทางการเมือง
4. ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง
5. ปัจจัยกระแสโลกาภิวัตน์

บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัย

1. บทบาทด้านการเรียนการสอน
2. บทบาทด้านการให้บริการสังคม
3. บทบาทด้านการบริหาร
4. บทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์

ภาพประกอบ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

มหาวิทยาลัย หมายถึง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

การพัฒนาประชาธิปไตย หมายถึง การกระทำกิจกรรมต่างๆทั้งทางตรงและทางอ้อมของมหาวิทยาลัยที่ส่งผลให้สังคมภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยมีพฤติกรรมที่สอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย หรือทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาประชาธิปไตย หมายถึง ทักษะของบุคลากรของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ที่เชื่อหรือเข้าใจว่ามหาวิทยาลัยได้ปฏิบัติจริงตามบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วย บทบาทด้านการเรียนการสอน, บทบาทด้านการให้บริการสังคม, บทบาทด้านการบริหาร และบทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์

บทบาทที่คาดหวังของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาประชาธิปไตย หมายถึง ทักษะของบุคลากรของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ที่เชื่อหรือเข้าใจว่ามหาวิทยาลัยควรจะปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยซึ่งประกอบด้วย บทบาทด้านการเรียนการสอน, บทบาทด้านการให้บริการสังคม, บทบาทด้านการบริหาร และบทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์

การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับเมืองในมหาวิทยาลัย หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่หน่วยงานต่างๆของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่จัดขึ้นของนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

การใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัย หมายถึง การใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งในมหาวิทยาลัย เช่น การใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งนายกองค์การบริหาร ประธานสภานักศึกษา องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ และการใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งนายกสโมสรนักศึกษาในคณะในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา และการไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาอาจารย์ในกลุ่มตัวอย่างอาจารย์

การกล่อมเกลາทางการเมือง หมายถึง กระบวนการที่นักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ได้มาซึ่งทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก ความสำนึก และค่านิยมเกี่ยวกับการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย

ลักษณะนิสัยประจำชาติ หมายถึง ลักษณะนิสัยที่นักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ได้รับการอบรม และมีประสบการณ์ลักษณะเดียวกัน ทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิด และประพฤติปฏิบัติอย่างเดียวกันกับบุคคลในสังคมการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย

อุดมการณ์และวัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ระบบความเชื่อ ระบบความคิด แบบแผนทัศนคติ ค่านิยม และความรู้สึกที่นักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ที่มีต่อระบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง ความสนใจในการเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทยของนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

กระแสโลกาภิวัตน์ หมายถึง ทัศนคติของนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ที่มีต่อการเชื่อมโยงด้านต่างๆ ระหว่างประเทศทั่วโลก โดยมีการเปลี่ยนแปลงของระบบโลก และเทคโนโลยีการสื่อสาร การคมนาคม และสารสนเทศเป็นเครื่องกระตุ้นที่มีผลต่อระบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

อาจารย์ หมายถึง ข้าราชการมหาวิทยาลัยซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสาย ก และพนักงานมหาวิทยาลัยซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสายวิชาการที่สังกัดคณะที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บุคลากรสายสนับสนุน หมายถึง ข้าราชการมหาวิทยาลัยซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสายสนับสนุน และพนักงานมหาวิทยาลัยซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสายสนับสนุนที่สังกัดคณะที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ซึ่งประกอบด้วย อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ฝ่ายต่างๆ, รองอธิการบดีวิทยาเขตหาดใหญ่ และคณบดีคณะที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ผู้นำนักศึกษา หมายถึง สมาชิกองค์การนักศึกษา สมาชิกสภานักศึกษา นายกส์โมสร นักศึกษาของคณะที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทที่ 2 วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเพิ่มเติมด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) เพื่อให้ได้รายละเอียดเพิ่มเติม เพื่อศึกษาถึงบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีการศึกษา ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย

1.1 นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ 14,810 คน

1.2 อาจารย์ที่สังกัดในคณะที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ 1,315 คน

1.3 บุคลากรสายสนับสนุนที่สังกัดในคณะที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ 2,560 คน

1.4 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ 21 คน

1.5 ผู้นำนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ 60 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา, อาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุนโดยใช้สูตรของ Yamane ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N (e^2)}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ขนาดของความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง

เมื่อแทนค่าในสูตรดังกล่าวโดยกำหนด $N = 18,685$ และ $e = 0.05$ จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{18,685}{1 + 18,685(0.05^2)}$$

$$n = 392$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา, อาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุน จะใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 392 ตัวอย่าง

หลักจากนั้นผู้วิจัยทำการแบ่งชั้นตามอัตราส่วนตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสถานภาพต่าง ๆ ดังตาราง 1 ต่อไปนี้

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
นักศึกษา	14,810	311
อาจารย์	1,315	27
บุคลากรสายสนับสนุน	2,560	54

เมื่อกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มแล้วผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตหาดใหญ่ ผู้วิจัยจะทำการสุ่มตัวอย่าง 2 ครั้ง

ครั้งที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มแบบเชิงชั้นตามอัตราส่วน (Proportional Stratified Sampling) โดยเปรียบเทียบจากจำนวนนักศึกษาในแต่ละคณะ โดยจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของแต่ละคณะ ดังตาราง 2 ต่อไปนี้

ตาราง 2 การจำแนกกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาจากการสุ่มแบบเชิงชั้นตามสัดส่วนโดยเปรียบเทียบจากจำนวนนักศึกษาในแต่ละคณะ

คณะ	จำนวนนักศึกษา (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
คณะวิทยาศาสตร์	2,728	57
คณะวิทยาการจัดการ	2,552	54
คณะวิศวกรรมศาสตร์	2,445	51
คณะแพทยศาสตร์	1,215	26
คณะทรัพยากรธรรมชาติ	1,162	24
คณะศิลปศาสตร์	983	21
คณะเภสัชศาสตร์	793	17
คณะพยาบาลศาสตร์	686	14
คณะนิติศาสตร์	634	13
คณะอุตสาหกรรมเกษตร	522	11
คณะเศรษฐศาสตร์	426	9
คณะทันตแพทยศาสตร์	337	7
คณะการแพทย์แผนไทย	234	5
โครงการจัดตั้งคณะเทคนิคการแพทย์	93	2
รวม	14,810	311

ครั้งที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเชิงชั้นตามอัตราส่วน (Proportional Stratified Sampling) โดยเปรียบเทียบจากจำนวนนักศึกษาในแต่ละชั้นปี โดยจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของแต่ละชั้นปี ดังตาราง 3 ต่อไปนี้

ตาราง 3 การจำแนกกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาจากการสุ่มแบบเชิงชั้นตามสัดส่วนโดยเปรียบเทียบจากจำนวนนักศึกษาในแต่ละชั้นปี

คณะ	ชั้นปี	ชั้นปี	ชั้นปี	ชั้นปี	ชั้นปี	ชั้นปี	รวม
	ที่1	ที่2	ที่3	ที่4	ที่5	ที่6	
คณะวิทยาศาสตร์	17	15	13	12	-	-	57
คณะวิทยาการจัดการ	15	15	14	10	-	-	54
คณะวิศวกรรมศาสตร์	15	14	12	10	-	-	51
คณะแพทยศาสตร์	5	5	4	4	4	4	26
คณะทรัพยากรธรรมชาติ	8	7	5	4	-	-	24
คณะศิลปศาสตร์	6	7	5	3	-	-	21
คณะเภสัชศาสตร์	4	3	3	3	4	-	17
คณะพยาบาลศาสตร์	4	4	4	2	-	-	14
คณะนิติศาสตร์	3	4	3	3	-	-	13
คณะอุตสาหกรรมเกษตร	3	3	2	3	-	-	11
คณะเศรษฐศาสตร์	3	2	2	2	-	-	9
คณะทันตแพทยศาสตร์	1	2	1	1	1	1	7
คณะกรรมการแพทย์แผนไทย	2	1	1	1	-	-	5
โครงการจัดตั้งคณะเทคนิคการแพทย์	1	1	-	-	-	-	2
รวม	87	83	69	58	9	5	311

2.2 กลุ่มตัวอย่างอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

กลุ่มตัวอย่างอาจารย์ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (Quota Sampling) โดยกำหนดให้กระจายกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ไปตามคณะทั้ง 14 คณะอย่างเท่าเทียม โดยกำหนดให้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ในแต่ละคณะ คณะละ 2 คน ดังนั้นจึงจะได้กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มอาจารย์ทั้งสิ้น 28 ตัวอย่าง

2.3 กลุ่มตัวอย่างบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

กลุ่มตัวอย่างบุคลากรสายสนับสนุนผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (Quota Sampling) โดยกำหนดให้กระจายกลุ่มตัวอย่างบุคลากรสายสนับสนุนไปตามคณะทั้ง 14 คณะอย่างเท่าเทียม โดยกำหนดให้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างบุคลากรสายสนับสนุนในแต่ละคณะ คณะละ 4 คน ดังนั้นจึงจะได้กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มบุคลากรสายสนับสนุนทั้งสิ้น 56 ตัวอย่าง

2.4 กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Judgmental of Purposive Sampling) เนื่องจากผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างที่สามารถให้ข้อมูลในเชิงลึกได้ ผู้วิจัยจึงเลือกอธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งท่านอธิการบดีได้มอบหมายให้รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษาเป็นผู้ตอบแทน และรองอธิการบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษา กีฬา และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนานักศึกษาในด้านต่างๆ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลากเพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มผู้บริหารเพิ่มเติม โดยสุ่มเลือกคณบดีคณะทางด้านวิทยาศาสตร์หนึ่งท่าน ได้แก่ คณบดีคณะอุตสาหกรรมเกษตร ส่วนคณบดีคณะทางด้านสังคมศาสตร์ผู้วิจัยได้เลือกคณบดีคณะวิทยาการจัดการ เนื่องจากในขณะนี้ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาประชาธิปไตยมากที่สุด รวมกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ทั้งสิ้น 4 ตัวอย่าง

2.5 กลุ่มตัวอย่างผู้นำนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Judgmental of Purposive Sampling) เนื่องจากผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างที่สามารถให้ข้อมูลในเชิงลึกได้ ผู้วิจัยจึงเลือกนายกองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ประธานสภานักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ นายกสโมสรณ์นักศึกษาคณะทางด้านวิทยาศาสตร์ ได้แก่ นายกสโมสรณ์นักศึกษาคณะอุตสาหกรรมเกษตร และนายกสโมสรณ์นักศึกษาคณะทางด้านสังคมศาสตร์ ได้แก่ นายกสโมสรณ์นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ รวมกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มผู้นำนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ทั้งสิ้น 4 ตัวอย่าง

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบบสอบถามผู้วิจัยจะใช้ทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุน ส่วนแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้วิจัยจะใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและผู้นำนักศึกษา

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างนักศึกษามีคำถามจำนวน 8 ข้อ กลุ่มตัวอย่างอาจารย์มีคำถามจำนวน 7 ข้อ และกลุ่มตัวอย่างบุคลากรสายสนับสนุนมีคำถามจำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่มีข้อความจำนวน 44 ข้อ สร้างเป็นแบบข้อมูลการประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

แบบสอบถามตอนนี้จะแบ่งเป็นข้อความเชิงบวก จำนวน 38 ข้อ คือ คำถามข้อที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43 และ 44 ส่วนข้อความเชิงลบ จำนวน 6 ข้อ คือ คำถามข้อที่ 18, 20, 22, 24, 26 และ 28

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนจะทำการคำนวณและหาค่าเฉลี่ยคะแนนรวมทั้งหมด แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{5-1}{3} = 1.33$$

ช่วงค่าเฉลี่ย 3.67-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมในระดับสูง

ช่วงค่าเฉลี่ย 2.34-3.66 หมายถึง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมในระดับปานกลาง

ช่วงค่าเฉลี่ย 1.00-2.33 หมายถึง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมในระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ โดยแบ่งบทบาทออกเป็น 4 ด้านคือ บทบาทด้านการเรียนการสอน, บทบาทด้านการให้บริการสังคม, บทบาท

ด้านการบริหาร และบทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์ มีจำนวน 40 ข้อ สร้างเป็นแบบ
ข้อมูลการประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน	หมายถึง	บทบาทที่รับรู้	บทบาทที่คาดหวัง
5	หมายถึง	รับรู้ว่ามีปฏิบัติมากที่สุด	ควรปฏิบัติมากที่สุด
4	หมายถึง	รับรู้ว่ามีปฏิบัติมาก	ควรปฏิบัติมาก
3	หมายถึง	รับรู้ว่ามีปฏิบัติปานกลาง	ควรปฏิบัติปานกลาง
2	หมายถึง	รับรู้ว่ามีปฏิบัติน้อย	ควรปฏิบัติน้อย
1	หมายถึง	รับรู้ว่ามีปฏิบัติน้อยที่สุด หรือไม่ได้ปฏิบัติ	ควรปฏิบัติน้อยที่สุด หรือไม่ควรปฏิบัติ

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนจะทำการคำนวณและหาค่าเฉลี่ยคะแนนรวม
ทั้งหมด แบ่งออกเป็น 5 ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{5-1}{5} = 0.80$$

ช่วงค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มีบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้หรือบทบาท
ที่คาดหวังในระดับมากที่สุด

ช่วงค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง มีบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้หรือบทบาท
ที่คาดหวังในระดับมาก

ช่วงค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง มีบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้หรือบทบาท
ที่คาดหวังในระดับปานกลาง

ช่วงค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง มีบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้หรือบทบาท
ที่คาดหวังในระดับน้อย

ช่วงค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง มีบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้หรือบทบาท
ที่คาดหวังในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด โดยแบ่ง
ออกเป็น 4 ด้าน คือ บทบาทด้านการเรียนการสอน, บทบาทด้านการให้บริการสังคม, บทบาท
ด้านการบริหาร และบทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์

2. แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ผู้วิจัยได้สร้างแบบ
สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) โดยได้กำหนดกรอบประเด็นคำถาม
ไว้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การทดสอบเครื่องมือ

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ว่าตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในขั้นต่อไป

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ไปทำการทดสอบก่อนการปฏิบัติการจริง (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่จะทำการศึกษา โดยเก็บแบบสอบถามจากนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวน 30 ชุด จากนั้นได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ซึ่งแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ค่าความระดับเชื่อมั่นดังต่อไปนี้ ตอนที่ 2 ประกอบด้วย ปัจจัยการglomเกลตาทางการเมือง มีค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ .8088 ปัจจัยลักษณะนิสัยประจำชาติ มีค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ .7788 ปัจจัยอุดมการณ์ทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมือง มีค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ .8084 ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ .8844 และปัจจัยด้านกระแสโลกาภิวัตน์ มีค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ .8469 ตอนที่ 3 ประกอบด้วย บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ มีค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ .9577 และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ มีค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ .9724

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องแล้ว จากนั้นนำข้อมูลมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยมีค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

1.1 หาค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับอธิบายสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics)

1.2 หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับอธิบายระดับความคิดเห็น

1.3 วิเคราะห์ปัจจัยสถานภาพส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตย

ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ในกรณีที่มีตัวแปร 2 กลุ่มจะใช้สถิติ t-test แบบ independent และกรณีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไปจะใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA)

1.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ โดยใช้ค่า t-test แบบ dependent

1.5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตย นำเสนอโดยการจัดกลุ่มความคิดเห็น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์มาจัดระเบียบข้อมูลและทำการวิเคราะห์เนื้อหา

บทที่ 3 ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และเพิ่มเติมด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ โดยสุ่มตัวอย่างจากบุคลากรในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย นักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุน รวม 395 ตัวอย่าง ผู้บริหารและผู้นำนักศึกษา รวม 8 ตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุนจะเป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและผู้นำนักศึกษาจะเป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้ผลการศึกษา สรุปเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยวิธีการแจกแจงความถี่ของข้อมูล (Frequency Distribution) การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศ ภูมิภาค ลำเนา สายคณะ ชั้นปี ช่วงอายุ ระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัย การเรียนวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตย การเป็นสมาชิกชมรม การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัย และการใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัย วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่และร้อยละ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อมของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ปัจจัยการกล่อมเกลາทางการเมือง ปัจจัยลักษณะนิสัยประจำชาติ ปัจจัยอุดมการณ์ และวัฒนธรรมทางการเมือง ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง และปัจจัยกระแสโลกาภิวัตน์ วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่และร้อยละ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และระดับบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จำแนกรายข้อวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับ บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่จากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร และผู้นำนักศึกษา

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) โดยแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน โดยในกรณีที่มีตัวแปร 2 กลุ่มจะใช้สถิติ t-test แบบ independent และกรณีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไปจะใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวน (One - Way ANOVA)

ส่วนที่ 2 การเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน โดยในกรณีที่มีตัวแปร 2 กลุ่มจะใช้สถิติ t-test แบบ independent และกรณีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไปจะใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวน (One - Way ANOVA)

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ โดยใช้สถิติ t-test แบบ dependent

ตอนที่ 3 การจัดกลุ่มความคิดเห็นข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามผู้วิจัยได้ทำการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ ตามกลุ่มตัวอย่างดังตาราง 4 ต่อไปนี้

ตาราง 4 ค่าความถี่และค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	หญิง	242	61.3
	ชาย	153	38.7
	รวม	395	100
ภูมิลำเนา	ภาคใต้	352	89.1
	ภาคอื่นๆ	43	10.9
	รวม	395	100

ตาราง 4 (ต่อ)

	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
สายคณะ			
	สายวิทยาศาสตร์	274	69.4
	สายสังคมศาสตร์	121	30.6
	รวม	395	100
ชั้นปี			
	ชั้นปีที่ 1	87	28.0
	ชั้นปีที่ 2	83	26.7
	ชั้นปีที่ 3	69	22.2
	ชั้นปีที่ 4	58	18.6
	ชั้นปีที่ 5	9	2.9
	ชั้นปีที่ 6	5	1.6
	รวม	311	100
ช่วงอายุ			
	21-30 ปี	33	39.3
	31-40 ปี	17	20.2
	41-50 ปี	22	26.2
	51 ปีขึ้นไป	12	14.3
	รวม	84	100
ระยะเวลาในการทำงานในมหาวิทยาลัย			
	1-5 ปี	39	46.4
	6-10 ปี	9	10.7
	11-15 ปี	10	11.9
	16-20 ปี	13	15.5
	21 ปีขึ้นไป	13	15.5
	รวม	84	100

ตาราง 4 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
การเรียนรู้รายวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตย		
ไม่เคย	183	58.8
1 รายวิชา	99	31.8
2 รายวิชา	22	7.1
3 รายวิชา	5	1.6
4 รายวิชา	2	0.6
รวม	311	100
การเป็นสมาชิกชมรมสังกัดคณะและมหาวิทยาลัย		
ไม่เคย	95	30.5
1-3 ชมรม	182	58.5
4-6 ชมรม	29	9.3
7 ชมรมขึ้นไป	5	1.6
รวม	311	100
การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัย		
ไม่เคย	162	41.0
บางครั้ง	211	53.4
เป็นประจำ	22	5.6
รวม	395	100
การใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัย		
ไม่เคย	73	21.5
บางครั้ง	97	28.6
เป็นประจำ	169	49.9
รวม	339	100

จากตาราง 4 สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. เพศ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 61.3 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 38.7

2. ภูมิลำเนา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ภาคใต้ ร้อยละ 89.1 รองลงมามีภูมิลำเนาอยู่ในภาคอื่น ๆ ร้อยละ 10.9

3. สายคณะ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในคณะสายวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 69.4
รองลงมาคือศึกษาอยู่ในคณะสายสังคมศาสตร์ ร้อยละ 30.6

4. ชั้นปี

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในชั้นปีที่หนึ่ง ร้อยละ 28.0 รองลงมา
อยู่ในชั้นปีที่สอง ร้อยละ 26.7 อยู่ในชั้นปีที่สาม ร้อยละ 22.2 อยู่ในชั้นปีที่สี่ ร้อยละ 18.6
อยู่ในชั้นปีที่ห้า ร้อยละ 2.9 และอยู่ในชั้นปีที่หก ร้อยละ 1.6 ตามลำดับ

5. ช่วงอายุ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี ร้อยละ 39.3
รองลงมามีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี ร้อยละ 26.2 มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 20.2
และมีอายุ 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 14.3 ตามลำดับ

6. ระยะเวลาในการทำงานในมหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำงานในมหาวิทยาลัย 1-5 ปี ร้อยละ 46.4
รองลงมาทำงานในมหาวิทยาลัย 16-20 และทำงานในมหาวิทยาลัย 21 ปีขึ้นไป ร้อยละ 15.5
เท่ากัน ทำงานในมหาวิทยาลัย 11-15 ปี ร้อยละ 10.9 และทำงานในมหาวิทยาลัย 6-10 ปี
ร้อยละ 10.7 ตามลำดับ

5. การเรียนรายวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยเรียนรายวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตย
ร้อยละ 58.8 รองลงมาเคยเรียนหนึ่งวิชา ร้อยละ 31.8 เคยเรียนสองวิชา ร้อยละ 7.1
เคยเรียนสามวิชา ร้อยละ 1.6 และเคยเรียนสี่วิชา ร้อยละ 0.6 ตามลำดับ

6. การเป็นสมาชิกชมรมสังกัดคณะและมหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สังกัดชมรมของคณะและมหาวิทยาลัย 1-3
ชมรม ร้อยละ 58.5 รองลงมาไม่เคยสังกัดชมรมใดเลย ร้อยละ 30.5 สังกัด 4-6 ชมรม
ร้อยละ 9.3 และสังกัด 7 ชมรมขึ้นไป ร้อยละ 1.6 ตามลำดับ

7. การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมือง
ในมหาวิทยาลัยเป็นบางครั้ง ร้อยละ 53.4 รองลงมาไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมือง
ในมหาวิทยาลัย ร้อยละ 41.0 และเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัยเป็นประจำ
ร้อยละ 5.6 ตามลำดับ

8. การใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัยเป็นประจำ
ร้อยละ 59.9 รองลงมาใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัยเป็นบางครั้ง ร้อยละ 28.6 และไม่
เคยใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัย ร้อยละ 21.5 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยสภาพแวดล้อมของผู้ตอบแบบสอบถามผู้วิจัยได้ทำการหาค่าความถี่และค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างได้ผลวิเคราะห์ดังตาราง 5 ต่อไปนี้

ตาราง 5 ค่าความถี่และค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยสภาพแวดล้อม

ปัจจัยสภาพแวดล้อม	จำนวน	ร้อยละ
การรกล้อมเกลตาทางการเมือง		
สูง	142	36.0
ปานกลาง	243	61.5
ต่ำ	10	2.5
รวม	395	100
ลักษณะนิสัยประจำชาติ		
สูง	232	58.7
ปานกลาง	152	38.5
ต่ำ	11	2.8
รวม	395	100
อุดมการณ์และวัฒนธรรมทางการเมือง		
สูง	223	56.5
ปานกลาง	170	43.0
ต่ำ	2	0.5
รวม	395	100
การมีส่วนร่วมทางการเมือง		
สูง	26	6.6
ปานกลาง	202	51.1
ต่ำ	167	42.3
รวม	395	100
กระแสโลกาภิวัตน์		
สูง	210	53.2
ปานกลาง	176	44.5
ต่ำ	9	2.3
รวม	395	100

จากตาราง 5 สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

1. การกล่อมเกลາทางการเมือง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองปานกลาง ร้อยละ 61.5 รองลงมา มีระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองสูง ร้อยละ 36.0 และมีระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองต่ำ ร้อยละ 2.5 ตามลำดับ

2. ลักษณะนิสัยประจำชาติ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะนิสัยประจำชาติที่เอื้อต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับสูง ร้อยละ 58.7 รองลงมา มีลักษณะนิสัยประจำชาติที่เอื้อต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ร้อยละ 38.5.5 และมีลักษณะนิสัยประจำชาติที่เอื้อต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับต่ำ ร้อยละ 2.8 ตามลำดับ

3. อุตุการณ์และวัฒนธรรมทางการเมือง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอุตุการณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง ร้อยละ 56.5 รองลงมา มีอุตุการณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ร้อยละ 43.0 และมีอุตุการณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับต่ำ ร้อยละ 0.5 ตามลำดับ

4. การมีส่วนร่วมทางการเมือง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง ร้อยละ 51.1 รองลงมา มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ ร้อยละ 42.3 และมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง ร้อยละ 6.6 ตามลำดับ

5. กระแสโลกาภิวัตน์

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับสูง ร้อยละ 53.2 รองลงมา มีความคิดเห็นต่อกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.5 และมีความคิดเห็นต่อกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับต่ำ ร้อยละ 2.3 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และระดับบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จำแนกรายข้อวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานได้ผลวิเคราะห์ดังตาราง 6 ต่อไปนี้

ตาราง 6 ระดับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และระดับบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนา
 ประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทบาทของมหาวิทยาลัย ในการพัฒนาประชาธิปไตย	บทบาทที่เป็น จริงตามการ รับรู้		บทบาท ที่คาดหวัง		ระดับ บทบาทที่ เป็นจริง ตามการ รับรู้	ระดับ บทบาทที่ คาดหวัง
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
	บทบาทด้านการเรียนการสอน					
1. มหาวิทยาลัยมีการเปิดสอน หลักสูตรเกี่ยวกับประชาธิปไตย	3.18	0.89	3.98	0.83	ปานกลาง	มาก
2. หลักสูตรของมหาวิทยาลัย กำหนดให้เรียนในรายวิชาเกี่ยวกับ ประชาธิปไตย	3.05	0.96	3.90	0.89	ปานกลาง	มาก
3. หลักสูตรเกี่ยวกับประชาธิปไตย ของมหาวิทยาลัยมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน	3.19	0.87	3.98	0.88	ปานกลาง	มาก
4. การเรียนการสอนใน มหาวิทยาลัยไม่ได้สอนแต่เพียง รูปแบบของประชาธิปไตยแต่ รวมถึงการนำไปใช้ในสังคม	3.30	0.92	3.97	0.85	ปานกลาง	มาก
5. การเรียนการสอนใน มหาวิทยาลัยมีการสอดแทรก แนวคิดประชาธิปไตย	3.38	0.84	4.09	0.86	ปานกลาง	มาก
6. การเรียนการสอนใน มหาวิทยาลัยมุ่งให้นักศึกษามี บุคลิกภาพที่เหมาะสมในสังคม ประชาธิปไตย	3.49	0.92	4.23	0.86	มาก	มากที่สุด
7. มหาวิทยาลัยเน้นการออก ข้อสอบแบบอัตนัย เปิดโอกาสให้ นักศึกษาได้แสดงเหตุผล และ ความคิดเห็น	3.48	1.04	4.08	0.91	มาก	มาก
8. สังคมในมหาวิทยาลัยปลูกฝัง วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย	3.47	1.00	4.17	0.87	มาก	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

บทบาทของมหาวิทยาลัย ในการพัฒนาประชาธิปไตย	บทบาทที่เป็น จริงตามการ รับรู้		บทบาท ที่คาดหวัง		ระดับ บทบาทที่ เป็นจริง ตามการ รับรู้	ระดับ บทบาทที่ คาดหวัง
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
9. มหาวิทยาลัยสามารถผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความเข้าใจมีค่านิยมวัฒนธรรมและอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย	3.42	0.93	4.16	0.85	มาก	มาก
10. มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งผลิตผู้นำทางการเมืองที่สำคัญทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ	3.32	0.96	4.12	0.87	ปานกลาง	มาก
รวมด้านการเรียนการสอน	3.33	0.70	4.07	0.68	ปานกลาง	มาก
บทบาทด้านการให้บริการสังคม						
11. มหาวิทยาลัยจัดการประชุมสัมมนา ฝึกอบรมเกี่ยวกับประชาธิปไตย	2.93	0.90	3.82	0.87	ปานกลาง	มาก
12. มหาวิทยาลัยเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยแก่สังคมโดยผ่านสื่อมวลชน	3.08	0.93	3.96	0.86	ปานกลาง	มาก
13. มหาวิทยาลัยให้ข้อมูล และแสดงความคิดเห็นทางวิชาการเกี่ยวกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่สังคม	3.12	0.89	3.96	0.87	ปานกลาง	มาก
14. มหาวิทยาลัยแสดงจุดยืนความคิดเห็นต่อสถานการณ์ทางการเมืองที่สำคัญของประเทศ	3.22	0.94	3.94	0.91	ปานกลาง	มาก
15. มหาวิทยาลัยเป็นสื่อกลางในการรับฟังความคิดเห็นจากสังคมท้องถิ่นเพื่อเสนอต่อรัฐบาลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง	3.14	0.90	3.95	0.85	ปานกลาง	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

บทบาทของมหาวิทยาลัย ในการพัฒนาประชาธิปไตย	บทบาทที่เป็น จริงตามการ รับรู้		บทบาท ที่คาดหวัง		ระดับ บทบาทที่ เป็นจริง ตามการ รับรู้	ระดับ บทบาทที่ คาดหวัง
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
16. มหาวิทยาลัยผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับประชาธิปไตย เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ	3.08	0.93	3.88	0.88	ปานกลาง	มาก
17. มหาวิทยาลัยให้ความร่วมมือทางวิชาการ และด้านข้อมูลแก่องค์กรที่เกี่ยวข้องในระบอบประชาธิปไตย	3.22	0.91	4.01	0.85	ปานกลาง	มาก
18. มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้ใช้สถานที่ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย	3.25	1.04	3.89	0.97	ปานกลาง	มาก
19. มหาวิทยาลัยเป็นสังคมตัวอย่างในระบอบประชาธิปไตย	3.38	1.01	4.10	0.87	ปานกลาง	มาก
20. มหาวิทยาลัยมีส่วนในการรณรงค์เชิญชวนให้ประชาชนโดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง	3.22	0.96	3.96	0.92	ปานกลาง	มาก
รวมด้านการให้บริการสังคม	3.16	0.71	3.94	0.70	ปานกลาง	มาก
บทบาทด้านการบริหาร						
21. คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่มีมาตามหลักประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้บุคลากรและนักศึกษามีส่วนร่วมในการสรรหา	3.12	1.01	3.98	0.90	ปานกลาง	มาก
22. ผู้บริหารของคณะที่มีมาตามหลักประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้บุคลากรและนักศึกษามีส่วนร่วมในการสรรหา	3.16	0.99	3.95	0.91	ปานกลาง	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

บทบาทของมหาวิทยาลัย ในการพัฒนาประชาธิปไตย	บทบาทที่เป็น จริงตามการ รับรู้		บทบาท ที่คาดหวัง		ระดับ บทบาทที่ เป็นจริง ตามการ รับรู้	ระดับ บทบาทที่ คาดหวัง
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
23. โครงสร้างการบริหารของ มหาวิทยาลัยเอื้อในการนำ ประชาธิปไตยมาใช้	3.24	0.92	4.02	0.90	ปานกลาง	มาก
24. โครงสร้างการบริหารภายใน คณะเอื้อในการนำประชาธิปไตย มาใช้	3.15	0.92	3.99	0.85	ปานกลาง	มาก
25. การบริหารของมหาวิทยาลัยมี การนำหลักประชาธิปไตยมาใช้	3.32	0.93	4.01	0.83	ปานกลาง	มาก
26. การบริหารภายในคณะมีการ นำหลักประชาธิปไตยมาใช้	3.33	0.95	4.06	0.83	ปานกลาง	มาก
27. ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเป็น ผู้บริหารแบบประชาธิปไตย	3.27	0.94	4.00	0.87	ปานกลาง	มาก
28. ผู้บริหารของคณะเป็น ผู้บริหารแบบประชาธิปไตย	3.23	0.94	4.05	0.86	ปานกลาง	มาก
29. การบริหารงานของ มหาวิทยาลัยมีส่วนในการปลูกฝัง วัฒนธรรมประชาธิปไตยแก่ บุคลากรและนักศึกษา	3.30	0.93	4.06	0.85	ปานกลาง	มาก
30. แม้ว่าโครงสร้างการบริหาร ของมหาวิทยาลัยจะเป็นแบบระบบ ราชการ แต่มีลักษณะการบริหารที่ เป็นประชาธิปไตยยิ่งกว่าส่วน ราชการอื่น	3.19	0.91	3.98	0.85	ปานกลาง	มาก
รวมด้านการบริหาร	3.23	0.77	4.01	0.72	ปานกลาง	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

บทบาทของมหาวิทยาลัย ในการพัฒนาประชาธิปไตย	บทบาทที่เป็น จริงตามการ รับรู้		บทบาท ที่คาดหวัง		ระดับ บทบาทที่ เป็นจริง ตามการ รับรู้	ระดับ บทบาทที่ คาดหวัง
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
บทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษา และอาจารย์						
31. มหาวิทยาลัยจัดกิจกรรม นักศึกษาเกี่ยวกับประชาธิปไตย	3.20	0.89	3.98	0.85	ปานกลาง	มาก
32. มหาวิทยาลัยประชาสัมพันธ์ จูงใจนักศึกษาและบุคลากรให้เข้า ร่วมกิจกรรมทางการเมืองใน ระบอบประชาธิปไตย	3.23	0.92	3.98	0.90	ปานกลาง	มาก
33. กิจกรรมนักศึกษาของ มหาวิทยาลัยมีการสอดแทรก วัฒนธรรมและอุดมการณ์ ประชาธิปไตย	3.27	0.90	3.98	0.90	ปานกลาง	มาก
34. กิจกรรมนักศึกษาของ มหาวิทยาลัยสามารถพัฒนาให้ นักศึกษาเป็นนักประชาธิปไตย	3.30	0.89	4.10	0.86	ปานกลาง	มาก
35. มหาวิทยาลัยสนับสนุน ให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม ทางการเมือง	3.18	0.93	3.96	0.90	ปานกลาง	มาก
36. นักศึกษาของมหาวิทยาลัย มีความตื่นตัวทางการเมือง และมี กิจกรรมรณรงค์ให้สังคมในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองใน รูปแบบต่างๆ	3.21	0.90	3.99	0.93	ปานกลาง	มาก
37. อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม นักศึกษาสนับสนุนให้การ ดำเนินงานกิจกรรมของนักศึกษา เป็นไปตามหลักประชาธิปไตย	3.29	0.96	4.06	0.90	ปานกลาง	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

บทบาทของมหาวิทยาลัย ในการพัฒนาประชาธิปไตย	บทบาทที่เป็น จริงตามการ รับรู้		บทบาท ที่คาดหวัง		ระดับ บทบาทที่ เป็นจริง ตามการ รับรู้	ระดับ บทบาทที่ คาดหวัง
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
38. อาจารย์ของมหาวิทยาลัยเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ วัฒนธรรม และอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	3.29	0.89	4.09	0.85	ปานกลาง	มาก
39. อาจารย์ของมหาวิทยาลัยมีความตื่นตัวทางการเมือง และเป็นผู้ชี้แนะสังคมในการพัฒนาประชาธิปไตย	3.31	0.86	4.11	0.86	ปานกลาง	มาก
40. สภาอาจารย์เป็นช่องทางตามระบอบประชาธิปไตยในการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรและนักศึกษาเพื่อแสดงความคิดเห็น และให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารและสภามหาวิทยาลัย	3.23	0.92	4.09	0.83	ปานกลาง	มาก
รวมด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์	3.25	0.72	4.03	0.72	ปานกลาง	มาก
รวมทุกด้าน	3.24	0.66	4.01	0.65	ปานกลาง	มาก

จากตาราง 6 สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้ ระดับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.24) ส่วนระดับบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.01)

เมื่อพิจารณารายด้านของระดับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ พบว่า บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ บทบาทด้านการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย 3.33) รองลงมาเป็นบทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์ (ค่าเฉลี่ย 3.25) บทบาท

ด้านการบริหาร (ค่าเฉลี่ย 3.23) และบทบาทด้านการให้บริการสังคม (ค่าเฉลี่ย 3.16) ตามลำดับ

หากพิจารณาบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ด้านการเรียนการสอน เป็นรายชื่อ พบว่า การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยมุ่งให้นักศึกษามีบุคลิกภาพที่เหมาะสมในสังคมประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 3.49) รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยเน้นการออกข้อสอบแบบอัตนัยเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงเหตุผลและความคิดเห็น (ค่าเฉลี่ย 3.48) และหลักสูตรของมหาวิทยาลัยกำหนดให้เรียนในรายวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 3.05)

หากพิจารณาบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ด้านการให้บริการสังคม เป็นรายชื่อ พบว่า มหาวิทยาลัยเป็นสังคมตัวอย่างในระบอบประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 3.38) รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้ใช้สถานที่ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย 3.25) และมหาวิทยาลัยจัดการประชุม สัมมนา ฝึกอบรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 2.93)

หากพิจารณาบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ด้านการบริหารเป็นรายชื่อ พบว่า การบริหารภายในคณะมีการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 3.33) รองลงมาคือ การบริหารของมหาวิทยาลัยมีการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ (ค่าเฉลี่ย 3.32) และคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยมีที่มาจากหลักประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้บุคลากรและนักศึกษามีส่วนร่วมในการสรรหามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 3.12)

หากพิจารณาบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์เป็นรายชื่อ พบว่า อาจารย์ของมหาวิทยาลัยมีความตื่นตัวทางการเมืองและเป็นผู้นำสังคมในการพัฒนาประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 3.31) รองลงมาคือ กิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยสามารถพัฒนาให้นักศึกษาเป็นนักประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย 3.30) และมหาวิทยาลัยสนับสนุนให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 3.20)

เมื่อพิจารณารายด้านของระดับบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ บทบาทด้านการเรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย 4.07) รองลงมาเป็นบทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์ (ค่าเฉลี่ย 4.03) บทบาทด้านการบริหาร (ค่าเฉลี่ย 4.01) และบทบาทด้านการให้บริการสังคม (ค่าเฉลี่ย 3.95) ตามลำดับ

หากพิจารณาบทบาทที่คาดหวังด้านการเรียนการสอนเป็นรายชื่อ พบว่า การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยมุ่งให้นักศึกษามีบุคลิกภาพที่เหมาะสมในสังคมประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.23) รองลงมาคือ สังคมในมหาวิทยาลัยปลูกฝังวิถีชีวิต

แบบประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย 4.17) และหลักสูตรของมหาวิทยาลัยกำหนดให้เรียนในรายวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 3.90)

หากพิจารณาบทบาทที่คาดหวังด้านการให้บริการสังคมเป็นรายชื่อ พบว่ามหาวิทยาลัยเป็นสังคมตัวอย่างในระบอบประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.10) รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยให้ความร่วมมือทางวิชาการและด้านข้อมูลแก่องค์กรที่เกี่ยวข้องในระบอบประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย 4.01) และมหาวิทยาลัยจัดการประชุม สัมมนา ฝึกอบรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 3.82)

หากพิจารณาบทบาทที่คาดหวังด้านการบริหารเป็นรายชื่อ พบว่าการบริหารภายในคณะมีการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ และการบริหารงานของมหาวิทยาลัยมีส่วนในการปลูกฝังวัฒนธรรมประชาธิปไตยแก่บุคลากรและนักศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 4.06) รองลงมาคือ ผู้บริหารของคณะเป็นผู้บริหารแบบประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย 4.05) และผู้บริหารของคณะมีที่มาตามหลักประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้บุคลากรและนักศึกษามีส่วนร่วมในการสรรหามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 3.95)

หากพิจารณาบทบาทที่คาดหวังด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์เป็นรายชื่อ พบว่า อาจารย์ของมหาวิทยาลัยมีความตื่นตัวทางการเมืองและเป็นผู้ชี้นำสังคมในการพัฒนาประชาธิปไตยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.11) รองลงมาคือกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยสามารถพัฒนาให้นักศึกษาเป็นนักประชาธิปไตย (ค่าเฉลี่ย 4.10) และมหาวิทยาลัยสนับสนุนให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 3.96)

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร และผู้นำนักศึกษา

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารมหาวิทยาลัยและผู้นำนักศึกษา โดยแบ่งตามประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

1) บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ด้านการเรียนการสอนในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างรับรู้บทบาทที่เป็นจริงว่าหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือหลักสูตรของคณะทางสังคมศาสตร์ ซึ่งมีการสอนเกี่ยวกับประชาธิปไตยอยู่แล้ว แต่หลักสูตรของคณะทางวิทยาศาสตร์จะมีการสอนเกี่ยวกับประชาธิปไตยอยู่บ้างในส่วนของหมวดศึกษาทั่วไป รายวิชาเกี่ยวกับการเมืองและประชาธิปไตยในมหาวิทยาลัยยังมีน้อย ส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มคณะวิชาทางด้านสังคมศาสตร์ เช่นในคณะวิทยาการจัดการ ที่มีภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ ในคณะนิติศาสตร์ หรือบางวิชา

ในคณะเศรษฐศาสตร์ โดยรายวิชาเกี่ยวกับการเมืองหรือประชาธิปไตยไม่ได้เป็นวิชาที่ถูกกำหนดให้เรียน แต่นักศึกษาอาจเลือกเรียนในรายวิชาศึกษาทั่วไป หรือในรายวิชาเลือกเสรี ซึ่งนักศึกษาโดยเฉพาะในสายวิทยาศาสตร์นั้นจะได้เรียนในรายวิชาเกี่ยวกับการเมืองการปกครองหรือประชาธิปไตยหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสนใจส่วนตัวเท่านั้น หลักสูตรของมหาวิทยาลัยเป็นหลักสูตรที่ถูกกำหนดขึ้นตายตัว โดยไม่ได้คำนึงถึงความสนใจและความต้องการที่แท้จริงของนักศึกษา แต่ละหลักสูตรอาจจะมีรายวิชาที่ให้นักศึกษาเลือกตามความสมัครใจเพียงแค่นี้ก็วิชา และบางวิชาที่เป็นวิชาเลือกอิสระก็อาจมีการบังคับให้นักศึกษาเลือกด้วยข้อจำกัดต่าง ๆ ของคณะหรือมหาวิทยาลัย เช่น อาจารย์มีไม่พอ การกำหนดการเปิดสอนรายวิชาโดยจำนวนนักศึกษา เป็นต้น ซึ่งหากพิจารณาในแง่นี้ถือได้ว่าหลักสูตรของมหาวิทยาลัยยังขาดความเป็นประชาธิปไตย วิธีการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยในปัจจุบันเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมมากขึ้นกว่าสมัยก่อนซึ่งเน้นการบรรยายในห้องเรียนเป็นหลัก อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเลือกทำกิจกรรม การทำกิจกรรมร่วมกัน หรือการวัดผล ซึ่งเป็นการสอดแทรกพฤติกรรมประชาธิปไตยในเรื่องการมีส่วนร่วมหรือการเคารพเสียงส่วนใหญ่ แต่การแสดงความคิดเห็นนั้นอาจจะมีกรอบหรือข้อจำกัดที่แตกต่างกันไปในแต่ละรายวิชา การแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาในรายวิชาต่าง ๆ ในปัจจุบันยังมีน้อยซึ่งอาจเป็นเพราะปัจจัยส่วนตัวของนักศึกษาในปัจจุบันที่ไม่ค่อยกล้าถาม หรือกล้าแสดงออก หากไม่ถูกบังคับ หรือปัจจัยด้านอาจารย์ซึ่งยังมีช่องว่างกับนักศึกษาค่อนข้างมาก ขาดความสนิทสนมกับนักศึกษา จึงทำให้วิธีการเรียนการสอนที่ใช้แนวทางประชาธิปไตยไม่สามารถนำมาใช้ได้ผลอย่างเป็นทางการมากนัก นอกจากนี้ในบางคณะยังมีการนำวิธีการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยในการมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นมาใช้ เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง LMS (Learning Management System) ที่ทำให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองในเวลาใดก็ได้ หรือ PBL (Problem-based Learning) ที่เป็นวิธีการเรียนการสอนที่ให้สิทธิเสรีภาพ แก่นักศึกษาพอสมควร มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม แต่การนำ LMS และ PBL มาใช้ยังมีน้อย มหาวิทยาลัยมีนโยบายในการผลิตบัณฑิตโดยเน้นให้เป็นผู้มีทักษะทางชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นผู้มีความรับผิดชอบที่ต้องการช่วยเหลือสังคม โดยการสอดแทรกหลักคุณธรรม จริยธรรมในการเรียนการสอน อันจะทำให้เป็นบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตย แต่การผลิตบัณฑิตที่ดีในระบอบประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยนั้นยังทำได้น้อยเนื่องจากในปัจจุบันนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเน้นผลด้านการเรียนและการจบการศึกษาเป็นหลัก ส่วนความสนใจทางด้านการเมืองการปกครองเป็นลักษณะของความสนใจส่วนตัวของแต่ละบุคคลเท่านั้น

2) บทบาทที่คาดหวังด้านการเรียนการสอนในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างคาดหวังว่าหลักสูตรควรคำนึงถึงความสนใจและความต้องการที่แท้จริงของนักศึกษา โดยเฉพาะในรายวิชาทั่วไปหรือวิชาเลือกเสรีซึ่งน่าจะให้

นักศึกษามีโอกาสเลือกเรียนในรายวิชาที่ตนเองสนใจอย่างแท้จริง ไม่น่าจะมีการบังคับเลือก โดยข้อจำกัดต่าง ๆ และน่าจะมีการกำหนดให้นักศึกษาต้องลงทะเบียนเรียนวิชาในรายวิชาทั่วไป ที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยรายวิชานั้นอาจจะไม่ต้องเป็นวิชาการเมืองการปกครองโดยตรง แต่เป็นวิชาที่บูรณาการทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของไทย ซึ่งมุ่งเน้นให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในสังคมประชาธิปไตยได้ หรืออาจจะเพิ่มรายวิชาเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในรายวิชาเลือกเสรีให้มากขึ้น และมุ่งใจให้นักศึกษาเรียนในรายวิชาดังกล่าว วิธีการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยควรมีการปรับเปลี่ยน จากการบรรยายบ้าง เช่น การเชิญวิทยากรจากภายนอก การนำนักศึกษาไปดูงาน ซึ่งจะทำให้นักศึกษาสนใจมากขึ้นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในแต่ละรายวิชามากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษาให้มีความสนิทสนมกันมากขึ้น ซึ่งจะทำให้วิธีการเรียนการสอนที่ใช้แนวทางประชาธิปไตยสามารถนำมาใช้ได้ผลอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น การเรียนการสอนควรเปิดกว้างและสนับสนุนให้มีการสอดแทรกประชาธิปไตยให้มากขึ้น วิธีการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมควรมีการปรับให้เหมาะสมกับสังคมการศึกษาไทยเพื่อจะให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนควบคู่กับการปลูกฝังประชาธิปไตยแก่นักศึกษา โดยการเรียนการสอนนั้น ต้องทำควบคู่ไปกับการทำกิจกรรมนักศึกษาจึงจะสามารถผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีทักษะทางชีวิต รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นผู้มั่งมีจิตสาธารณะที่ต้องการช่วยเหลือสังคม ตามนโยบายการผลิตบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัย

3) บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ด้านการให้บริการสังคม ในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างรับรู้บทบาทที่เป็นจริงว่ามหาวิทยาลัย มีนโยบายที่จะเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย แต่หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า แม้มหาวิทยาลัยจะสนับสนุนให้มีการทำวิจัยด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งการมีแหล่งทุน มีระบบตัวชี้วัด ประกันคุณภาพ และการให้รางวัล แต่หากจะมองถึงงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยยังมีงานวิจัยในด้านนี้อยู่ค่อนข้างน้อยคิดเป็นเพียงประมาณร้อยละ 15 ของงานวิจัยทั้งหมดในมหาวิทยาลัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยก็ยิ่งน้อยลงเพราะเป็นเพียงส่วนหนึ่งในร้อยละ 15 เท่านั้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในช่วงแรกมหาวิทยาลัยเน้นด้านสายวิทยาศาสตร์เป็นหลัก ส่วนสายทางด้านสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยนั้นหลายคณะของมหาวิทยาลัยได้รับการจัดตั้งขึ้นภายหลัง นอกจากนี้ยังมีปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ เช่น การเป็นระบบราชการที่ไม่มีกลไกการกระตุ้นหรือสนับสนุนงานให้มีวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ที่มากพอ หรือความไม่พร้อมของบุคลากรในการทำวิจัย ดังนั้นการได้ข้อมูลจากการวิจัยเกี่ยวกับประชาธิปไตยไปใช้ประโยชน์ในสังคมจึงยังมีน้อย ส่วนบทบาทในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของมหาวิทยาลัย แม้ว่ามหาวิทยาลัยไม่ได้ปิดกั้นการแสดงออกทางการเมืองแต่บทบาทในด้านนี้ของมหาวิทยาลัยยังมีน้อย และขาดความชัดเจน มีเพียงบางครั้งที่มหาวิทยาลัยออกประกาศเจตจำนงของมหาวิทยาลัย

ต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีการแสดงออกทางการเมืองน้อย และการแสดงออกก็ไม่ได้เป็นการแสดงออกมาจากทุกส่วนของมหาวิทยาลัย แต่เป็นการแสดงออก จากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในมหาวิทยาลัยเท่านั้น การแสดงออกทางการเมืองส่วนใหญ่จะเป็นแบบ กิจกรรมมากกว่าการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น อีกทั้งยังขาดความต่อเนื่องโดยจะมีเพียง ในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ทางการเมืองเป็นครั้งคราวเท่านั้น การสนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง มหาวิทยาลัยมีการเปิดโอกาสและสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ เช่น การขอใช้สถานที่ มหาวิทยาลัยก็ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่ทุกฝ่าย แต่อาจมีข้อจำกัดในการใช้ พื้นที่ในการจัดกิจกรรม ซึ่งบุคคลภายนอกเองก็ไม่ค่อยเข้ามาให้บริการในส่วนนี้มากนัก ส่วนบทบาทในการสนับสนุนองค์กรที่เป็นกลไกในระบบประชาธิปไตยโดยเฉพาะในภาคใต้ มหาวิทยาลัยมีความร่วมมือในด้านนี้อยู่บ้างแต่น้อย เช่น การให้มหาวิทยาลัยเป็นที่ปรึกษา การให้มหาวิทยาลัยทำวิจัย การเชิญบุคลากรไปเป็นวิทยากร เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์กร ต่าง ๆ ไม่ได้ร้องขอหรือประสานความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยมากนัก บทบาทการเป็นสื่อกลาง ระหว่างสังคมพื้นที่กับรัฐบาลของมหาวิทยาลัยมีให้เห็นอยู่บ้าง เช่น การวิจัยเกี่ยวกับปัญหาสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ถือเป็นหนึ่งในงานวิจัยที่เด่นของมหาวิทยาลัย ซึ่งมหาวิทยาลัยมีส่วน เป็นสื่อกลางในการช่วยเหลือด้านข้อมูลแก่รัฐบาล หรือการระดมความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ เช่น ประเด็นทางด้านกฎหมายเพื่อเสนอแก่รัฐบาล เป็นต้น

4) บทบาทที่คาดหวังด้านการให้บริการสังคมในการพัฒนา ประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างคาดหวังว่ามหาวิทยาลัยควรเพิ่มการให้บริการ สังคมทางด้านการเมืองและประชาธิปไตยให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน ซึ่งควรมีอาจารย์หรือนักวิชาการในมหาวิทยาลัยเป็นแกนนำในการแสดง ความคิดเห็นและให้ข้อมูลทางวิชาการแก่สังคมก่อน จึงจะสามารถจุดประกายให้นักศึกษาที่สนใจ เข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการสังคมด้านการเมืองหรือประชาธิปไตยมากขึ้น มหาวิทยาลัย จะต้องพยายามสนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับประชาธิปไตย รวมถึงการหาแนวทางในการจูงใจ และแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับประชาธิปไตย เพื่อจะได้นำผลงานวิจัย มาช่วยในการพัฒนาประชาธิปไตย ส่วนบทบาทในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง มหาวิทยาลัยควรจะไปมุ่งไปที่การแสดงความคิดเห็นในเชิงวิชาการ โดยนำความรู้ทางวิชาการไปใช้ ให้เกิดประโยชน์แก่สังคม การมีส่วนร่วมทางการเมืองควรสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่ม ในมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น อาจจะไม่จำเป็นต้องเป็นกลุ่มทางการเมือง แต่อาจจะเป็นกลุ่มกิจกรรม บำเพ็ญประโยชน์ กลุ่มกิจกรรมตามสาขาความรู้ต่าง ๆ ของบุคลากรในมหาวิทยาลัย เพื่อจะเป็น กลไกที่มีพลังในการแสดงออกทางการเมือง การสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองมหาวิทยาลัย ควรจะพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น เช่น การจัดระเบียบการใช้พื้นที่อาจจัดให้มีการจัดตารางกิจกรรม ในสถานที่ของมหาวิทยาลัย และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมือง

ให้เป็นระบบและต่อเนื่องมากขึ้น เพราะในปัจจุบันประเทศไทยยังขาดพื้นที่สาธารณะที่จะแสดงออกทางการเมือง ดังนั้นมหาวิทยาลัยที่มีความพร้อมในด้านพื้นที่ที่น่าจะเข้ามามีบทบาทในส่วนนี้ได้ ส่วนบทบาทในการสนับสนุนองค์กรที่เป็นกลไกในระบบประชาธิปไตยโดยเฉพาะในภาคใต้มหาวิทยาลัยต้องมีการประสานความร่วมมือระหว่างกันให้มากขึ้น เช่น การเป็นที่ปรึกษา และให้คำแนะนำแก่องค์กรต่างๆโดยรอบมหาวิทยาลัย โดยในการร่วมมือกันนั้นมหาวิทยาลัยจะต้องคำนึงถึงความเป็นกลางทางวิชาการที่ไม่เอื้อประโยชน์แก่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

5) บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ด้านการบริหารในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างรับรู้บทบาทที่เป็นจริงว่าที่มาของผู้บริหารมหาวิทยาลัย และคณะต่างๆ เมื่อพิจารณาจากระเบียบที่กำหนดไว้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์นั้นใช้ระบบการสรรหาในการเลือกผู้บริหาร ซึ่งเปิดโอกาสให้บุคลากรและนักศึกษามีส่วนร่วมเพียงบางส่วนเท่านั้น เช่น การให้ลงคะแนนเลือกผู้ที่ได้รับการสรรหา แต่กระบวนการหลังจากนั้นการสรรหาจะเป็นการคัดเลือกโดยคณะกรรมการ ซึ่งหากพิจารณาในแง่ของกระบวนการทางประชาธิปไตยก็เป็นที่มาที่ไม่ได้เป็นไปตามหลักประชาธิปไตยที่สมบูรณ์นัก แต่หากมองในเรื่องของการบริหารการศึกษาการสรรหาน่าจะเป็นระบบที่เหมาะสมและมีปัญหาน้อยกว่าระบบการเลือกตั้งโดยตรง แต่การสรรหาในปัจจุบันบุคลากรและนักศึกษายังมีส่วนร่วมในการสรรหาน้อยเกินไป ทั้งนี้อาจเป็นปัญหาที่มีปัจจัยจากทั้งระบบการสรรหา หรือจากบุคลากรหรือนักศึกษาที่ขาดความสนใจไม่ต้องการมีส่วนร่วม โครงสร้างและการบริหารของมหาวิทยาลัยในปัจจุบันยังเป็นโครงสร้างแบบระบบราชการตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่บังคับใช้มาตั้งแต่พ.ศ. 2522 ดังนั้นโครงสร้างการบริหารจึงยังเป็นระบบราชการและขาดความยืดหยุ่นในการนำแนวทางประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหาร แต่มหาวิทยาลัยก็มีการใช้กลไกการบริหารที่เป็นประชาธิปไตยมาปรับใช้ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมบ้าง อาทิ การประชุมในส่วนต่างๆตั้งแต่ในระดับภาควิชา ระดับคณะไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นกลไกที่เปิดโอกาสให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยได้แสดงความคิดเห็น และการตัดสินใจในการบริหารในทุกระดับจะใช้มติที่ประชุมในการตัดสินใจในการบริหารมิได้เป็นไปโดยอำนาจสิทธิ์ขาดของผู้บริหารเท่านั้น แต่อย่างไรก็ดีในส่วนของนักศึกษาจะมีตัวแทนเพียงแค่เฉพาะผู้นำนักศึกษาเท่านั้น ยังไม่ได้เปิดกว้างและมีช่องทางในการมีส่วนร่วมกับนักศึกษาโดยทั่วไปมากนัก แม้มหาวิทยาลัยมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ ซึ่งทำให้ระบบการตรวจสอบและการมีส่วนร่วมของบุคลากรในมหาวิทยาลัยมีมากขึ้น แต่ว่าแนวทางในปฏิบัติของธรรมาภิบาลในโครงสร้างระบบราชการยังขาดความชัดเจนและยังไม่เข้มแข็งพอ อาจจะเป็นเพราะเป็นระบบใหม่ที่นำมาใช้ หรือการคุ้นเคยกับระบบราชการแบบดั้งเดิม ซึ่งมีข้อสังเกตในเรื่องนี้ว่าแม้ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้มีการใช้สิทธิและแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระค่อนข้างมาก

แต่ผลตอบรับกลับน้อย เพราะแต่ละหน่วยงานมุ่งแต่จะทำงานของตนและไม่ค่อยใช้สิทธิของตัวเอง แต่เมื่อเกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตนจึงจะออกมามการคัดค้านในภายหลัง

6) บทบาทที่คาดหวังด้านการบริหารในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างคาดหวังว่าที่มาของผู้บริหารของมหาวิทยาลัยและคณะต่างๆของมหาวิทยาลัยแม้ปัจจุบันจะใช้ระบบสรรหาที่ไม่ได้เป็นไปตามหลักประชาธิปไตยที่สมบูรณ์นัก แต่หากจะให้เปิดให้มีการเลือกตั้งโดยตรงจากบุคลากรและนักศึกษาเมื่อพิจารณาจากหลายๆมหาวิทยาลัยของไทยจะพบว่ามีปัญหาในหลายๆด้าน แม้จะเป็นไปตามระบอบประชาธิปไตยก็ตาม เพราะฉะนั้นที่มาของผู้บริหารควรจะเป็นระบบสรรหาแบบเดิมแต่ต้องศึกษา และหาวิธีการที่สามารถเปลี่ยนระบบการสรรหาให้ดีขึ้น ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคลากรและนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น การให้มีส่วนในการคัดเลือกในเบื้องต้นก่อน แล้วจึงให้ผู้ทรงคุณพิจารณา เป็นต้น ซึ่งจะให้นักศึกษามีโอกาสรู้จักผู้บริหารและทำให้เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการบริหารตามแนวทางประชาธิปไตยมากขึ้นขั้นตอนในการสรรหาควรจะมีโปร่งใสและตรวจสอบได้ โครงสร้างในการบริหารของมหาวิทยาลัยควรพัฒนาให้มีความยืดหยุ่นในการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ให้มากขึ้น เพราะแนวโน้มของการพัฒนาการบริหารในปัจจุบันจะเน้นการมีส่วนร่วมมากขึ้น โครงสร้างแบบราชการในปัจจุบันมีกรอบต่างๆซึ่งบางอย่างก็เป็นอุปสรรคในการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ เพราะฉะนั้นโครงสร้างของมหาวิทยาลัยก็ควรจะมีการปรับเปลี่ยนให้รองรับกับการมีส่วนร่วมที่มากขึ้นตามแนวทางการพัฒนาการบริหารในอนาคต แต่การจะปรับเปลี่ยนโครงสร้างหรือระบบการบริหารของมหาวิทยาลัยได้นั้นต้องแก้ที่พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพราะการบริหารของมหาวิทยาลัยอิงกับพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งถือว่าเป็นพระราชบัญญัติที่บังคับใช้มานานตั้งแต่ปีพ.ศ. 2522 ดังนั้นพระราชบัญญัตินี้จึงทำให้มีข้อจำกัดในการบริหารงานอยู่บ้าง ซึ่งหากมีการปรับพระราชบัญญัติใหม่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ก็น่าจะปรับการบริหารให้เข้ากับหลักประชาธิปไตยได้มากขึ้น แต่การที่จะมีการแก้พระราชบัญญัตินั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยากมีหลายขั้นตอน และต้องใช้เวลา นอกจากนี้ในกระบวนการการบริหารควรปรับปรุงกระบวนการในการมีส่วนร่วม เนื่องจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นหน่วยงานที่ใหญ่ การบริหารของมหาวิทยาลัยควรเปิดช่องทางให้บุคลากรและนักศึกษาได้รับรู้ถึงการบริหารและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น เช่น การเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เข้าฟังการประชุมการดำเนินงานต่างๆของมหาวิทยาลัยหรือเปิดเผยรายงานการประชุมเพื่อให้บุคลากรและนักศึกษาได้ทราบถึงนโยบายและการดำเนินกิจกรรมต่างๆของมหาวิทยาลัย ซึ่งจะทำให้เกิดความยอมรับในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของมหาวิทยาลัยมากขึ้น

7) บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ด้านกิจกรรมนักศึกษา และอาจารย์ในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างรับรู้บทบาทที่เป็นจริงว่ามหาวิทยาลัย มีนโยบายที่ต้องการสร้างให้นักศึกษามีจิตสำนึกสาธารณะ เป็นคนดีของสังคม และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมตามปณิธานของพระราชบิดา มหาวิทยาลัยจึงเห็นความสำคัญ ของกิจกรรมนักศึกษาว่าเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนานักศึกษาให้เป็นไปตามที่มหาวิทยาลัย ต้องการ รวมทั้งเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้นักศึกษา ฝึกฝนประชาธิปไตยโดยให้มีการเลือกตั้งตัวแทนนักศึกษาในการบริหารกิจกรรมทั้งในระดับ มหาวิทยาลัยและในระดับคณะ ในการคิดกิจกรรมต่างๆมหาวิทยาลัยก็เปิดโอกาสให้นักศึกษาเป็น ผู้คิดริเริ่มกิจกรรม โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ดูแลเท่านั้น ซึ่งจะทำให้สามารถพัฒนานักศึกษา ให้เป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของประเทศได้ แต่กิจกรรมนักศึกษาในปัจจุบันยังไม่ สามารถส่งเสริมประชาธิปไตยได้มากนัก อาทิ การเลือกตั้งองค์การนักศึกษาในช่วง 1-2 ปีหลัง ที่มีผู้สมัครเพียงทีมเดียวซึ่งไม่เกิดบรรยากาศของประชาธิปไตย การเลือกตั้งต่างๆในชมรมก็เป็น เพียงแค่ประชาธิปไตยพื้นฐานเท่านั้น ไม่ได้มีกิจกรรมที่เป็นประชาธิปไตยที่ต่อเนื่อง กิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองและประชาธิปไตยทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและคณะของมหาวิทยาลัย ยังมีน้อยมาก โดยเฉพาะกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยมีเพียง 1-2 กิจกรรมต่อปีเท่านั้น ทั้งนี้ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยยังเน้นเรื่องเรียนเป็นหลักและไม่สนใจในการทำกิจกรรมมากนัก และแม้ว่ามหาวิทยาลัยมีการกำหนดให้นักศึกษาต้องทำกิจกรรมตามชั่วโมงที่กำหนด แต่การกำหนดชั่วโมงกิจกรรมให้นักศึกษานั้นดูเหมือนว่าจะประสบความสำเร็จในเชิงปริมาณ เท่านั้น แต่ในเชิงคุณภาพกิจกรรมบางกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่เป็นรูปแบบตายตัว และเป็นกิจกรรมแบบพิธีการมากกว่าเป็นกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม และยังมีกิจกรรมบางอย่าง ที่ปลูกฝังค่านิยมที่ไม่เหมาะสม เช่น ค่านิยมวัตถุ ค่านิยมอำนาจนิยม ซึ่งเป็นค่านิยมที่ขัดกับ หลักประชาธิปไตย อาจารย์ของมหาวิทยาลัยมีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นกว่าแต่ก่อน เพราะปัจจุบันเป็นสังคมแห่งข่าวสาร ซึ่งอาจารย์แต่ละคนมีความคิดเห็นทางการเมือง ของตัวเอง แต่การแสดงออกทางการเมืองของอาจารย์ของมหาวิทยาลัยยังมีน้อย ทั้งนี้อาจจะเป็น เพราะการเป็นมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคซึ่งอาจจะมีโอกาสในการแสดงออกน้อยกว่า มหาวิทยาลัยในส่วนกลาง หรืออาจมีบทบาทอยู่แต่ไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์จนทำให้การรับรู้ถึง บทบาทด้านนี้มีน้อย โดยการทำการกิจกรรมทางการเมืองของอาจารย์ของมหาวิทยาลัยนั้น ส่วนใหญ่ จะเป็นการเข้าร่วมแบบปัจเจกบุคคลเสียมากกว่า ไม่ได้เกิดการรวมกันจนเกิดพลัง ในการทำการกิจกรรมต่างๆ หรือสามารถขึ้นนำสังคมได้ บทบาทของสภาอาจารย์ของมหาวิทยาลัย ยังมีน้อย เพราะสมาชิกไม่ค่อยเข้าไปมีส่วนร่วมทำการกิจกรรมกับสภาอาจารย์ แต่จะใช้ช่องทางนี้เป็น ช่องทางในการร้องเรียนเสียมากกว่า จึงทำให้สภาอาจารย์ไม่สามารถแสดงพลังหรือจัดกิจกรรม เกี่ยวกับประชาธิปไตยได้

8) บทบาทที่คาดหวังด้านกิจกรรมนักศึกษาและกิจกรรมอาจารย์ในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าควรสนับสนุนให้การทำกิจกรรม นักศึกษามีบรรยากาศของประชาธิปไตยให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ควรมีกิจกรรมเกี่ยวกับการเมือง การปกครองและประชาธิปไตยให้มากขึ้น กิจกรรมของมหาวิทยาลัยแม้ให้อิสระแก่นักศึกษา ในการทำกิจกรรมพอสมควร แต่หากจะให้กิจกรรมสามารถพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยได้ ควรจะคำนึงถึงรูปแบบของกิจกรรมเป็นหลัก เพื่อให้สามารถสอดแทรกประชาธิปไตย ให้กับนักศึกษา โดยอาจจะกำหนดให้กิจกรรมแบ่งเป็นกิจกรรมบังคับส่วนหนึ่ง และกิจกรรมที่ นักศึกษาเลือกทำได้อย่างอิสระส่วนหนึ่ง เพื่อแก้ปัญหานักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นพิธีกรรม มากจนเกินไป และควรทำควบคู่กับการทำให้นักศึกษามีความตระหนักว่าการร่วมกิจกรรมนั้น เป็นสิ่งที่มีประโยชน์และสามารถพัฒนาตัวเองได้ มิใช่ทำไปเพียงเพื่อให้ครบตามที่กำหนดไว้ เท่านั้น นอกจากนี้ยังต้องหาเทคนิค กระบวนการในการทำกิจกรรมนักศึกษาให้ควบคู่ไปกับการเรียนในห้องเรียนได้ และควรสอดแทรกเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยลงในกิจกรรม นักศึกษาให้เพิ่มขึ้น โดยต้องคำนึงว่าประชาธิปไตยไม่ใช่เป็นเรื่องการเมืองเพียงอย่างเดียว แต่ยัง รวมถึงไปถึงกระบวนการทำงาน การเป็นคนกล้าคิดกล้าแสดงออก การฝึกฝนการเป็นผู้นำ รวมไปถึง การมีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากนี้ควรสร้างระบบกิจกรรมนักศึกษาให้นักศึกษาลงสู่ชุมชน ให้มากขึ้น เพื่อฝึกฝนการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และส่งเสริมจิตสำนึกสาธารณะแก่นักศึกษา มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนให้อาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นผู้มีจิตใจประชาธิปไตย เช่น การเรียนรู้ ร่วมกันกับนักศึกษา การทบทวนตัวเองจากผลการประเมิน ซึ่งถ้าหากอาจารย์เป็นผู้มีจิตใจ ประชาธิปไตยแล้ว ก็จะส่งผลไปถึงนักศึกษาด้วย นอกจากนี้อาจารย์ควรทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ให้กับนักศึกษาให้มากขึ้นเพราะบทบาทนี้เป็นบทบาทที่สำคัญที่จะชี้แนะให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา ให้มีพฤติกรรมให้เหมาะสม ซึ่งในปัจจุบันบทบาทนี้ถูกละเลยอาจจะด้วยภาระงานอื่น ๆ นอกจากนี้อาจารย์ของมหาวิทยาลัยควรมีการรวมกลุ่มแสดงความคิดเห็นทางการเมืองให้มากขึ้น และหากเป็นไปได้ควรมีหน่วยงานที่จะสนับสนุนการแสดงออกทางวิชาการของอาจารย์ ด้านการเมืองของมหาวิทยาลัยให้มีความโดดเด่นจนสามารถอ้างอิงได้ โดยอาจเน้นในพื้นที่ภาคใต้ เป็นหลักก่อน โดยต้องทำควบคู่กับการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น และต้องมีบทบาททางการเมือง อย่างต่อเนื่องไม่ใช่ทำเฉพาะในช่วงสถานการณ์ต่าง ๆ เท่านั้น ส่วนสภาอาจารย์นั้นถือเป็นช่องทาง หนึ่งในการแสดงพลังประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยจึงควรมีการจูงใจหรือกระตุ้นให้มีการเข้าร่วม กิจกรรมกับสภาอาจารย์ของสมาชิกให้มากยิ่งขึ้น

9) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนา ประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัย

กลุ่มผู้บริหารมีข้อเสนอแนะว่า บทบาทหลักที่สำคัญ ของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาประชาธิปไตย นั้นคือการพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้มีจิตใจ

ประชาธิปไตย ซึ่งควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมนักศึกษา เพราะกิจกรรมนักศึกษาจะเป็นส่วนที่ช่วยพัฒนานักศึกษาให้มีจิตใจประชาธิปไตย ได้มากกว่าการเรียนในห้องเรียนเสียอีก ดังนั้นการจัดกิจกรรมนักศึกษาจึงต้องคำนึงถึงเนื้อหาของกิจกรรมให้มากขึ้น ให้มีการสอดแทรกประชาธิปไตย และลดกิจกรรมที่สร้างทัศนคติที่ขัดกับประชาธิปไตยให้น้อยลง ซึ่งการสอนประชาธิปไตยให้ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องแทรกไว้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษามหาวิทยาลัยจึงควรให้ความสำคัญในส่วนนี้ให้มาก นอกจากบทบาทในด้านการพัฒนานักศึกษา การที่มหาวิทยาลัยจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศได้นั้น มหาวิทยาลัยจะต้องมีการพัฒนาตัวมหาวิทยาลัยเองก่อน โดยน่าจะต้องเริ่มจากการพัฒนาบุคลากรทุกส่วนของมหาวิทยาลัยให้มีวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตย ซึ่งถ้าหากบุคลากรของมหาวิทยาลัยมีวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตยแล้ว มหาวิทยาลัยโดยรวมก็ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เหมาะสมกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รวมไปถึงสังคมรอบ ๆ มหาวิทยาลัยก็จะได้รับประโยชน์ด้วย มหาวิทยาลัยควรมีบทบาทในการเป็นสมองของสังคม การเป็นสื่อกลางแก่สังคมในเรื่องต่าง ๆ ทั้งการให้ข้อชี้แนะ การตรวจสอบ หรือการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง นอกจากนี้บทบาทในด้านการจัดกิจกรรมช่วยรณรงค์สร้างจิตสำนึกแก่สังคมในด้านประชาธิปไตย เช่น เรื่องการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ซึ่งในปัจจุบันมีกิจกรรมเหล่านี้บ้างแต่ก็ไม่ได้มีผลที่ชัดเจน ซึ่งควรหาระบบหรือวิธีการที่จะรณรงค์และสร้างจิตสำนึกประชาธิปไตยให้แก่สังคมมากขึ้น ในด้านวิชาการมหาวิทยาลัยควรจะมีการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านประชาธิปไตยให้มากขึ้น และต้องมีการปรับให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศ โดยเฉพาะในส่วนนักวิชาการของคณะทางสังคมศาสตร์ เช่น นิติศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ที่จะต้องมีความเข้มแข็งในด้านการวิจัยให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และเป็นมันสมองของสังคม ที่ผ่านมามักต้องยอมรับว่ามหาวิทยาลัยยังทำบทบาทในส่วนของพัฒนาประชาธิปไตยได้ไม่ดีพอ หรือไม่เห็นเป็นรูปธรรมมากนัก เพราะมหาวิทยาลัยอาจมีข้อจำกัดในเรื่องต่าง ๆ เช่น โครงสร้าง ระเบียบ หรือระบบงานต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย แต่การที่มหาวิทยาลัยจะแสดงบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยได้นั้นคงเกิดขึ้นจากการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเพียงฝ่ายเดียวไม่ได้ แต่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในทุกส่วนของมหาวิทยาลัย และสังคมในมหาวิทยาลัยที่ต้องตระหนักและตื่นตัวในฐานะของหน่วยงานที่ถือได้ว่าเป็นศูนย์รวมของปัญญาชนและเป็นผู้ผลิตบัณฑิตที่เป็นอนาคตของประเทศ เพราะหากบุคลากรและสังคมในมหาวิทยาลัยเป็นผู้มีจิตใจที่เป็นประชาธิปไตยแล้ว ก็เชื่อได้ว่ามหาวิทยาลัยจะสามารถแสดงบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยได้มากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) โดยแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน

เปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันได้ผลวิเคราะห์ดังตาราง 7 ต่อไปนี้

ตาราง 7 เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยส่วนบุคคล	บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้					บทบาทที่คาดหวัง						
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	t/F	P	เปรียบเทียบ รายคู่	\bar{X}	S.D.	ระดับ	t/F	P	เปรียบเทียบ รายคู่
เพศ				-3.053	.002					-0.657	.511	
(1) ชาย	3.12	.64	ปานกลาง				3.99	.66	มาก			
(2) หญิง	3.32	.67	ปานกลาง				4.03	.65	มาก			
ภูมิลำเนา				1.262	.208					-0.476	.635	
(1) ภาคใต้	3.26	.66	ปานกลาง				4.01	.66	มาก			
(2) ภาคอื่นๆ	3.12	.70	ปานกลาง				4.06	.61	มาก			
สายคณะ				-3.036	.003					-1.663	.097	
(1) สายวิทยาศาสตร์	3.18	.67	ปานกลาง				3.98	.63	มาก			
(2) สายสังคมศาสตร์	3.39	.62	ปานกลาง				4.10	.69	มาก			

ตาราง 7 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้					บทบาทที่คาดหวัง						
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	t/F	P	เปรียบเทียบ รายคู่	\bar{X}	S.D.	ระดับ	t/F	P	เปรียบเทียบ รายคู่
ชั้นปี				1.325	.253					.845	.519	
(1) ชั้นปีที่ 1	3.31	.62	ปานกลาง				4.06	.62	มาก			
(2) ชั้นปีที่ 2	3.31	.62	ปานกลาง				4.18	.62	มาก			
(3) ชั้นปีที่ 3	3.47	.76	มาก				4.00	.76	มาก			
(4) ชั้นปีที่ 4	3.24	.65	ปานกลาง				3.98	.65	มาก			
(5) ชั้นปีที่ 5	3.19	.62	ปานกลาง				4.16	.62	มาก			
(6) ชั้นปีที่ 6	2.95	.71	ปานกลาง				4.14	.71	มาก			
ช่วงอายุ				.429	.732					1.876	.140	
(1) 21-30 ปี	2.93	.56	ปานกลาง				3.90	.59	มาก			
(2) 31-40 ปี	2.93	.52	ปานกลาง				3.52	.55	มาก			
(3) 41-50 ปี	2.91	.74	ปานกลาง				3.90	.57	มาก			
(4) 51 ปีขึ้นไป	3.15	.83	ปานกลาง				3.86	.58	มาก			

ตาราง 7 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้					บทบาทที่คาดหวัง						
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	t/F	P	เปรียบเทียบ รายคู่	\bar{X}	S.D.	ระดับ	t/F	P	เปรียบเทียบ รายคู่
ระยะเวลา ในการทำงาน				.574	.682					.970	.429	
(1) 1-5 ปี	2.96	.57	ปานกลาง				3.89	.58	มาก			
(2) 6-10 ปี	2.79	.44	ปานกลาง				3.50	.47	มาก			
(3) 11-15 ปี	3.00	.70	ปานกลาง				3.87	.73	มาก			
(4) 16-20 ปี	2.83	.78	ปานกลาง				3.71	.57	มาก			
(5) 20 ปีขึ้นไป	3.15	.79	ปานกลาง				3.87	.56	มาก			
การเรียนวิชา ประชาธิปไตย				4.076	.003	(1) กับ (3)				3.918	.004	(1) กับ (3)
(1) ไม่เคย	3.32	.63	ปานกลาง			(2) กับ (3)						(1) กับ (4)
(2) 1 วิชา	3.21	.67	ปานกลาง			(2) กับ (4)	3.98	.66	มาก			(1) กับ (5)
(3) 2 วิชา	3.70	.53	มาก				4.13	.67	มาก			
(4) 3 วิชา	3.81	.34	มาก				4.34	.43	มากที่สุด			
(5) 4 วิชา	4.06	.05	มาก				4.62	.44	มากที่สุด			
							4.96	.05	มากที่สุด			

ตาราง 7 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้						บทบาทที่คาดหวัง					
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	t/F	P	เปรียบเทียบ รายคู่	\bar{X}	S.D.	ระดับ	t/F	P	เปรียบเทียบ รายคู่
การเป็นสมาชิกชมรม				1.969	.083					1.731	.127	
(1) ไม่เคย	3.33	.65	ปานกลาง				4.11	.67	มาก			
(2) 1 ชมรม	3.28	.66	ปานกลาง				3.93	.62	มาก			
(3) 2 ชมรม	3.20	.56	ปานกลาง				4.06	.74	มาก			
(4) 3 ชมรม	3.32	.74	ปานกลาง				4.07	.70	มาก			
(5) 4 ชมรม	3.71	.63	มาก				4.24	.54	มากที่สุด			
(6) 5 ชมรมขึ้นไป	3.51	.51	มาก				4.35	.39	มากที่สุด			
การเข้าร่วมกิจกรรม เกี่ยวกับการเมืองใน มหาวิทยาลัย				1.338	.264					3.959	0.20	(1) กับ (3) (2) กับ (3)
(1) ไม่เคย	3.19	.69	ปานกลาง				3.94	.63	มาก			
(2) บางครั้ง	3.27	.62	ปานกลาง				4.04	.66	มาก			
(3) เป็นประจำ	3.39	.81	ปานกลาง				4.34	.62	มากที่สุด			

ตาราง 7 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้					บทบาทที่คาดหวัง						
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	t/F	P	เปรียบเทียบ รายคู่	\bar{X}	S.D.	ระดับ	t/F	P	เปรียบเทียบ รายคู่
การใช้สิทธิทางการเมือง ในมหาวิทยาลัย				6.394	.002	(1) กับ (3) (2) กับ (3)				1.859	.157	
(1) ไม่เคย	3.21	.54	ปานกลาง				3.93	.67	มาก			
(2) บางครั้ง	3.13	.75	ปานกลาง				4.10	.55	มาก			
(3) เป็นประจำ	3.41	.61	มาก				4.10	.68	มาก			

จากตาราง 7 สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังนี้

เพศ พบว่า

กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงรับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.32) สูงกว่าเพศชายที่รับรู้ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.12) ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงคาดหวังบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) สูงกว่าเพศชายที่คาดหวังในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.99) ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ภูมิสำเนา พบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิสำเนาอยู่ในภาคใต้รับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.26) สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิสำเนาในภาคอื่น ๆ ที่รับรู้ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.12) ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิสำเนาในภาคอื่น ๆ คาดหวังบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 4.06) สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิสำเนาอยู่ในภาคใต้ที่คาดหวังในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 4.01) ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สายคณะ พบว่า

กลุ่มตัวอย่างในคณะทางสายสังคมศาสตร์รับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.39) สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในคณะทางสายวิทยาศาสตร์ที่รับรู้ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.18) ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างในคณะทางสายสังคมศาสตร์คาดหวังบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.10) สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในคณะทางสายวิทยาศาสตร์ที่คาดหวังในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.98) ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ชั้นปี พบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่รับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในระดับมาก ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 3 (ค่าเฉลี่ย 3.47) โดยกลุ่มตัวอย่างที่รับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในระดับปานกลาง ได้แก่

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 3.31) รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 (ค่าเฉลี่ย 3.24) กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 5 (ค่าเฉลี่ย 3.19) และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 6 (ค่าเฉลี่ย 2.95) ตามลำดับ ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างทุกชั้นปีคาดหวังบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในระดับมาก ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2 (ค่าเฉลี่ย 4.18) รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 5 (ค่าเฉลี่ย 4.16) กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 6 (ค่าเฉลี่ย 4.14) กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 (ค่าเฉลี่ย 4.06) กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 3 (ค่าเฉลี่ย 4.00) และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 (ค่าเฉลี่ย 3.98) ตามลำดับ ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ช่วงอายุ พบว่า

กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุรับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 3.15) รองลงมาเป็นช่วงอายุ 21-30 ปีและช่วงอายุ 31-40 ปี ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 2.93) และช่วงอายุ 31-50 ปี (ค่าเฉลี่ย 2.91) ตามลำดับ ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุคาดหวังบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในระดับมาก ได้แก่ ช่วงอายุ 21-30 ปี และช่วงอายุ 41-50 ปี ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 3.90) รองลงมาเป็นช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 3.86) และช่วงอายุ 31-40 ปี (ค่าเฉลี่ย 3.52) ตามลำดับ ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ระยะเวลาในการทำงานในมหาวิทยาลัย พบว่า

กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยรับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยของสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในระดับปานกลาง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในมหาวิทยาลัย 20 ปีขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 3.15) รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในมหาวิทยาลัย 11-15 ปี (ค่าเฉลี่ย 3.00) กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในมหาวิทยาลัย 1-5 ปี (ค่าเฉลี่ย 2.96) กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในมหาวิทยาลัย 16-20 ปี (ค่าเฉลี่ย 2.83) และกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในมหาวิทยาลัย 6-10 ปี (ค่าเฉลี่ย 2.79) ตามลำดับ ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยคาดหวังบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในระดับมาก ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานในมหาวิทยาลัย 1-5 ปี (ค่าเฉลี่ย 3.89) รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัยเลย (ค่าเฉลี่ย 3.94) ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัยกับกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัยเป็นประจำ และกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัยเป็นบางครั้งกับกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัยเป็นประจำ

การใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัย พบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัยที่รับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในระดับมาก ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัยเป็นประจำ (ค่าเฉลี่ย 3.41) โดยกลุ่มตัวอย่างที่รับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในระดับปานกลาง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัย (ค่าเฉลี่ย 3.21) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัยเป็นบางครั้ง (ค่าเฉลี่ย 3.13) ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัยกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัยเป็นประจำ และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัยเป็นบางครั้งกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัยเป็นประจำ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัยทุกกลุ่มคาดหวังบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในระดับมาก ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัยเป็นบางครั้งและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัยเป็นประจำ ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 4.10) รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัย (ค่าเฉลี่ย 3.93) ตามลำดับ ซึ่งความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนที่ 2 การเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยสภาพแวดล้อมแตกต่างกันได้ผลวิเคราะห์ดังตาราง 8 ต่อไปนี้

ตาราง 8 เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จำแนกตามปัจจัยสภาพแวดล้อม

ปัจจัยสภาพแวดล้อม	บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้					บทบาทที่คาดหวัง						
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	t/F	P	เปรียบเทียบ รายคู่	\bar{X}	S.D.	ระดับ	t/F	P	เปรียบเทียบ รายคู่
การกล่อมเกลாதอง การเมือง				3.670	.026	(2) กับ (3)				17.647	.000	(2) กับ (3)
(1) ต่ำ	3.00	.67	ปานกลาง				3.67	.97	มาก			
(2) ปานกลาง	3.19	.61	ปานกลาง				3.89	.66	มาก			
(3) สูง	3.36	.73	ปานกลาง				4.26	.53	มากที่สุด			
ลักษณะนิสัยประจำชาติ				7.609	.001	(1) กับ (2)				4.456	.012	(1) กับ (3)
(1) ต่ำ	2.54	.73	น้อย			(1) กับ (3)	3.69	.55	มาก			(2) กับ (3)
(2) ปานกลาง	3.21	.58	ปานกลาง				3.92	.65	มาก			
(3) สูง	3.30	.69	ปานกลาง				4.09	.65	มาก			
อุดมการณ์และ วัฒนธรรมทางการเมือง				2.116	.122					10.838	.000	(2) กับ (3)
(1) ต่ำ	2.88	.11	ปานกลาง				3.44	1.00	มาก			
(2) ปานกลาง	3.17	.69	ปานกลาง				3.85	.68	มาก			
(3) สูง	3.30	.64	ปานกลาง				4.14	.60	มาก			

ตาราง 8 (ต่อ)

ปัจจัยสภาพแวดล้อม	บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้					บทบาทที่คาดหวัง						
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	t/F	P	เปรียบเทียบ รายคู่	\bar{X}	S.D.	ระดับ	t/F	P	เปรียบเทียบ รายคู่
การมีส่วนร่วมทาง				4.089	.017	(1) กับ (3)				5.598	.004	(1) กับ (3)
การเมือง						(2) กับ (3)						(2) กับ (3)
(1) ต่ำ	3.20	.65	ปานกลาง				3.95	.69	มาก			
(2) ปานกลาง	3.24	.65	ปานกลาง				4.02	.62	มาก			
(3) สูง	3.59	.77	มาก				4.40	.50	มากที่สุด			
กระแสโลกาภิวัตน์				5.191	.006	(1) กับ (3)				16.652	.000	(1) กับ (2)
(1) ต่ำ	2.78	.53	ปานกลาง			(2) กับ (3)	3.30	.84	มาก			(1) กับ (3)
(2) ปานกลาง	3.17	.58	ปานกลาง				3.87	.65	มาก			(2) กับ (3)
(3) สูง	3.33	.71	ปานกลาง				4.17	.60	มาก			

กระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับปานกลาง กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับต่ำกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นต่อกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับสูง และกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับปานกลางกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นต่อกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับสูง

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ได้ผลวิเคราะห์ดังตาราง 9 ต่อไปนี้

ตาราง 9 เปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทบาทในการพัฒนา ประชาธิปไตย	\bar{X}	S.D.	n	t-value	t-prob
บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้	3.24	0.66	395	-22.471	0.000*
บทบาทที่คาดหวัง	4.01	0.65	395		

จากตารางที่ 9 ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ต่ำกว่าบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ตอนที่ 3 การจัดกลุ่มความคิดเห็นข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถาม

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมจากคำถามปลายเปิดซึ่งสามารถพิจารณารายละเอียด ดังนี้

ตาราง 10 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทด้านการเรียนการสอน

บทบาท	จำนวน	ร้อยละ
1. ควรให้มีหลักสูตรการสอนรายวิชาทางสังคมศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับ การเมืองการปกครองและประชาธิปไตย	12	30.0
2. ควรสอดแทรกประชาธิปไตยในการเรียนการสอนโดยเน้นพัฒนานักศึกษา ให้มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย	12	30.0
3. ควรเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันในชั้นเรียนให้มากขึ้น	9	22.5
4. ควรกำหนดให้นักศึกษาทุกคณะเรียนวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตยในรายวิชา พื้นฐาน	5	12.5
5. ควรมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยในช่วงชั้นปีที่หนึ่ง		
6. เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนในการกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนบ้าง	1	2.5
ตามสมควร	1	2.5
รวม	40	100

จากตาราง 10 พบว่า มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อบทบาทด้านการเรียนการสอนว่าควรให้มีหลักสูตรการสอนรายวิชาทางสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองและประชาธิปไตย และควรสอดแทรกประชาธิปไตยในการเรียนการสอนโดยเน้นพัฒนานักศึกษาให้มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยมากที่สุดเท่ากัน ร้อยละ 30.0 รองลงมาเห็นว่าควรเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันในชั้นเรียนให้มากขึ้น ร้อยละ 22.5 ควรกำหนดให้นักศึกษาทุกคณะเรียนวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตยในรายวิชาพื้นฐาน ร้อยละ 12.5 ควรมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยในช่วงชั้นปีที่หนึ่งและเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนในการกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนบ้างตามสมควร ร้อยละ 2.5 เท่ากัน ตามลำดับ

ตาราง 11 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทด้านการให้บริการสังคม

บทบาท	จำนวน	ร้อยละ
1. ควรกระจายความรู้ ข้อมูลประชาธิปไตยแก่สังคมอย่างทั่วถึง	9	37.5
2. ควรบริการสังคมด้านประชาธิปไตยให้มากขึ้น เช่น การนำเสนองานวิจัย การสนับสนุนสถานที่ในการแสดงออกทางการเมือง เป็นต้น	6	25.0
3. ควรรณรงค์ให้ประชาชนมีวัฒนธรรมประชาธิปไตยและมีส่วนร่วมทางการเมือง	4	16.7
4. ควรสนับสนุนให้นักศึกษาและบุคลากรนำความรู้ประชาธิปไตยสู่สังคม	4	16.7
5. ควรจัดกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยให้กับสังคมให้มากขึ้น	1	4.1
รวม	24	100

จากตาราง 11 พบว่า มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อบทบาทด้านการให้บริการสังคมว่าควรกระจายความรู้ ข้อมูลประชาธิปไตยแก่สังคมอย่างทั่วถึงมากที่สุด ร้อยละ 37.5 รองลงมาควรบริการสังคมด้านประชาธิปไตยให้มากขึ้น เช่น การนำเสนองานวิจัย การสนับสนุนสถานที่ในการแสดงออกทางการเมือง เป็นต้น ร้อยละ 25.0 ควรรณรงค์ให้ประชาชนมีวัฒนธรรมประชาธิปไตยและมีส่วนร่วมทางการเมือง และควรสนับสนุนให้นักศึกษาและบุคลากรนำความรู้ประชาธิปไตยสู่สังคม ร้อยละ 16.7 เท่ากัน และควรจัดกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยให้กับสังคมให้มากขึ้น ร้อยละ 4.1 ตามลำดับ

ตาราง 12 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทด้านการบริหาร

บทบาท	จำนวน	ร้อยละ
1. ควรจัดระบบบริหารให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น เพื่อเป็นตัวอย่างประชาธิปไตยที่ดีแก่สังคม	10	55.6
2. ควรรับฟังความคิดเห็นและให้นักศึกษาและบุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารให้มากขึ้น	3	16.7
3. ผู้บริหารควรมีที่มาจากคัดเลือกตั้ง	3	16.7
4. ควรให้นักศึกษาและบุคลากรมีส่วนร่วมในเลือกผู้บริหารให้มากขึ้น	1	5.5
5. ให้นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการบริหารของมหาวิทยาลัยและให้เข้าไปมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น	1	5.5
รวม	18	100

จากตาราง 12 พบว่า มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อบทบาทด้านการบริหารว่าควรจัดระบบบริหารให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น เพื่อเป็นตัวอย่างประชาธิปไตยที่ดีแก่สังคมมากที่สุด ร้อยละ 55.6 รองลงมาควรรับฟังความคิดเห็นและให้นักศึกษาและบุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารให้มากขึ้นและผู้บริหารควรมีที่มาจากคัดเลือกตั้ง ร้อยละ 16.7 เท่ากัน และควรให้นักศึกษาและบุคลากรมีส่วนร่วมในเลือกผู้บริหารให้มากขึ้น และให้นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการบริหารของมหาวิทยาลัยและให้เข้าไปมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ร้อยละ 5.5 เท่ากันตามลำดับ

ตาราง 13 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อบทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์

บทบาท	จำนวน	ร้อยละ
1. ควรมีการจัดกิจกรรมนักศึกษาที่สอดแทรกประชาธิปไตยให้มากขึ้น	12	42.9
2. ควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมเรื่องประชาธิปไตย โดยให้อาจารย์และนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมด้วยกัน	7	25.0
3. ควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและกระตุ้นให้มีการเสนอหรือแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาประชาธิปไตยในหมู่นักศึกษา	2	7.1
4. อาจารย์ควรมีความรู้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยอย่างท่องแท้และเข้าถึงเพื่อจะให้ความรู้แก่นักศึกษาที่ถูกต้อง	2	7.1
5. กิจกรรมควรยืดหยุ่นมากกว่าอำนาจ	2	7.1
6. ควรมีการแบ่งกิจกรรมนักศึกษาให้ทั่วถึง ไม่จัดทำโดยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น	1	3.6
7. ไม่ควรปิดกั้นกิจกรรมนักศึกษา		
8. ควรทำกิจกรรมควบคู่ไปกับการเรียนการสอน ในการส่งเสริมกิจกรรมที่ปลูกฝังประชาธิปไตย	1	3.6
	1	3.6
รวม	28	100

จากตาราง 13 พบว่า มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อบทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์ว่าควรมีการจัดกิจกรรมนักศึกษาที่สอดแทรกประชาธิปไตยให้มากขึ้นมากที่สุด ร้อยละ 42.9 รองลงมาควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมเรื่องประชาธิปไตย โดยให้อาจารย์และนักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมด้วยกัน ร้อยละ 25.0 ควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและกระตุ้นให้มีการเสนอหรือแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาประชาธิปไตยในหมู่นักศึกษา และอาจารย์ควรมีความรู้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยอย่างท่องแท้และเข้าถึงเพื่อจะให้ความรู้แก่นักศึกษาที่ถูกต้อง และกิจกรรมควรยืดหยุ่นมากกว่าอำนาจ ร้อยละ 7.1 เท่ากัน และควรมีการแบ่งกิจกรรมนักศึกษาให้ทั่วถึงไม่จัดทำโดยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น และไม่ควรปิดกั้นกิจกรรมนักศึกษา และควรทำกิจกรรมควบคู่ไปกับการเรียนการสอน ในการส่งเสริมกิจกรรมที่ปลูกฝังประชาธิปไตย ร้อยละ 3.6 เท่ากัน ตามลำดับ

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตย ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตย และศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตย ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ โดยทำการศึกษาแบบเชิงปริมาณและเพิ่มเติมด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ ใช้แบบสอบถามทำการทดสอบกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ นักศึกษา อาจารย์ และบุคลากรสายสนับสนุน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสถิติโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test แบบ independent การทดสอบ One - way ANOVA และการทดสอบ t-test แบบ dependent และเพื่อให้ได้รายละเอียดเพิ่มเติมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้นำวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้เพิ่มเติมโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มผู้นำนักศึกษา แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีภูมิลำเนาในพื้นที่ภาคใต้ อยู่ในสายคณะทางวิทยาศาสตร์ ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 มีช่วงอายุ 21-30 ปี มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัย 1-5 ปี ไม่เคยเรียนในรายวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตย เป็นสมาชิกชมรม 1-3 ชมรม เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในมหาวิทยาลัยเป็นบางครั้ง และใช้สิทธิทางการเมืองเป็นประจำ

2. ปัจจัยสภาพแวดล้อม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการกล่อมเกลາทางการเมืองปานกลาง มีลักษณะนิสัยประจำชาติที่เอื้อต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับสูง มีอุดมการณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับสูง มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง และมีความคิดเห็นต่อกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับสูง

3. บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนา ประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

กลุ่มตัวอย่างรับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในภาพรวมในระดับปานกลาง โดยรับรู้บทบาทด้านการเรียนการสอนในระดับปานกลาง ด้านการให้บริการสังคมในระดับปานกลาง ด้านการบริหารในระดับปานกลาง และด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์ในระดับปานกลาง

กลุ่มตัวอย่างคาดหวังบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในภาพรวมในระดับมาก โดยคาดหวังบทบาทด้านการเรียนการสอนในระดับมาก ด้านการให้บริการสังคมในระดับมาก ด้านการบริหารในระดับมาก และด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์ในระดับมาก

โดยบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในด้านต่าง ๆ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

บทบาทด้านการเรียนการสอน พบว่า มหาวิทยาลัยยังมีหลักสูตรเกี่ยวกับการเมืองและประชาธิปไตยน้อย หลักสูตรไม่ได้คำนึงถึงความสนใจและความต้องการที่แท้จริงของนักศึกษารายวิชาเกี่ยวกับการเมืองและประชาธิปไตยไม่ได้เป็นวิชาที่ถูกระบุให้เรียน วิธีการเรียนการสอนในปัจจุบันเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมมากขึ้น ในบางคณะมีการนำวิธีการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยในการมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นมาใช้ เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง LMS (Learning Management System) หรือ PBL (Problem-based Learning)

บทบาทด้านการบริการสังคม พบว่า มหาวิทยาลัยมีนโยบายที่จะเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย แต่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยยังมีน้อย มหาวิทยาลัยไม่ได้ปิดกั้นการแสดงออกทางการเมือง แต่การสนับสนุนกิจกรรมในระบอบประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยยังรับรู้ได้น้อย และขาดความต่อเนื่อง การให้ความรู้ความเข้าใจและข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองและประชาธิปไตยแก่สังคมของมหาวิทยาลัยยังรับรู้ได้น้อย มหาวิทยาลัยสนับสนุน ๆ องค์การที่เป็นกลไกในระบบประชาธิปไตยโดยเฉพาะในภาคใต้อยู่บ้างแต่ยังน้อย มหาวิทยาลัยมีบทบาทเป็นสื่อกลางระหว่างสังคมพื้นที่กับรัฐบาลอยู่บ้าง เช่น ประเด็นปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

บทบาทด้านการบริหาร พบว่า ที่มาของผู้บริหารของมหาวิทยาลัย และคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยมีบางส่วนเท่านั้นที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม ซึ่งบุคลากรและนักศึกษา ยังมีส่วนร่วมในการสรรหาน้อยเกินไป โครงสร้างและการบริหารของมหาวิทยาลัยในปัจจุบันยังเป็นโครงสร้างแบบระบบราชการทำให้ขาดความยืดหยุ่นในการนำแนวทางประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารงาน แต่มหาวิทยาลัยก็มีการใช้กลไกการบริหารที่เป็นประชาธิปไตยมาปรับใช้

เช่น หลักธรรมาภิบาล แต่การนำธรรมาภิบาลในโครงสร้างระบบราชการของมหาวิทยาลัย ยังขาดความชัดเจน

บทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์ พบว่า กิจกรรมนักศึกษาของ มหาวิทยาลัยในปัจจุบันยังไม่สามารถส่งเสริมประชาธิปไตยได้มากนัก เพราะกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองและประชาธิปไตยในมหาวิทยาลัยยังมีน้อย แม้ว่ามหาวิทยาลัยจะให้นักศึกษาฝึกฝน ประชาธิปไตยโดยให้มีการเลือกตั้งตัวแทนนักศึกษาในการบริหารกิจกรรมทั้งในระดับมหาวิทยาลัย และในระดับคณะ แต่ก็ยังเป็นเพียงกระบวนการพื้นฐานเท่านั้น มหาวิทยาลัยมีการกำหนดให้นักศึกษาต้องทำกิจกรรมตามชั่วโมงที่กำหนด แต่ยังมีกิจกรรมบางอย่างที่ปลูกฝังค่านิยมที่ไม่เหมาะสมกับระบอบประชาธิปไตย อาจารย์ของมหาวิทยาลัยมีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น กว่าแต่ก่อน แต่การแสดงออกทางการเมืองของอาจารย์ยังมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นการเข้าร่วมแบบ ปัจเจกบุคคลจึงไม่เกิดพลังที่จะสามารถชี้นำสังคมได้ และบทบาทของสภาอาจารย์ยังมีน้อย

และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ในด้านต่างๆ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

บทบาทด้านการเรียนการสอน พบว่า มหาวิทยาลัยควรกำหนดให้นักศึกษา เรียนรายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประชาธิปไตยในรายวิชาทั่วไป หรือเพิ่มรายวิชาเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในรายวิชาเลือกเสรีให้มากขึ้น และจูงใจให้นักศึกษาเรียนในรายวิชาดังกล่าว โดยในวิชาเลือกเสรีควรลดข้อจำกัดเพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสเลือกเรียนในรายวิชา ที่มีความสนใจได้อย่างแท้จริง วิธีการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยควรมีการปรับเปลี่ยน จากการเน้นแบบบรรยายเพียงอย่างเดียวเพื่อให้นักศึกษาสนใจมากขึ้นและเข้าไปมีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมในแต่ละรายวิชามากขึ้น และการเรียนการสอนนั้นต้องทำควบคู่ไปกับการทำกิจกรรมนักศึกษา

บทบาทด้านการบริการสังคม พบว่า มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนให้มีการวิจัย เกี่ยวกับประชาธิปไตยให้มากขึ้น การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองควรจะมุ่งไปที่การแสดง ความคิดเห็นในเชิงวิชาการ มหาวิทยาลัยควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับการเมือง และประชาธิปไตยให้มากขึ้น และควรพัฒนาการสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองให้ดีขึ้น และแสดงบทบาทอย่างต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยควรมีการประสานความร่วมมือกับองค์กรเป็นกลไก ในระบบประชาธิปไตยโดยเฉพาะในภาคใต้ให้มากขึ้น โดยต้องคำนึงถึงความเป็นกลางทางวิชาการ ที่ไม่เอื้อประโยชน์แก่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

บทบาทด้านการบริหาร พบว่า ที่มาของผู้บริหารควรจะเป็นระบบสรรหาแบบเดิม แต่ต้องศึกษาและหาวิธีการที่สามารถเปลี่ยนระบบการสรรหาให้ดีขึ้น ควรเปิดโอกาสให้บุคลากร และนักศึกษามีส่วนร่วมในการสรรหาผู้บริหารทั้งในส่วนของมหาวิทยาลัยและคณะให้มากขึ้น โครงสร้างของมหาวิทยาลัยก็ควรมีการปรับเปลี่ยนให้รองรับกับการมีส่วนร่วมในอนาคต และควรสร้างช่องทางในการมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นจากบุคลากรและนักศึกษา

ให้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้บุคลากรและนักศึกษาเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการบริหาร ไม่ละเลยสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของตนเอง

บทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์ พบว่า มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนให้ การทำกิจกรรมนักศึกษามีบรรยากาศของประชาธิปไตยและมีกิจกรรมเกี่ยวกับการเมือง การปกครองและประชาธิปไตยให้มากขึ้น การกำหนดให้นักศึกษาทำกิจกรรมตามจำนวนชั่วโมง ที่กำหนดควรมีการพิจารณารายละเอียดและแนวทางในการปฏิบัติที่เหมาะสม ซึ่งต้องคำนึงถึง รูปแบบของกิจกรรมเพื่อให้สามารถสอดแทรกประชาธิปไตยให้กับนักศึกษา กระบวนการ ในการทำกิจกรรมนักศึกษาควรทำควบคู่ไปกับการเรียนในห้องเรียน และควรสร้างระบบ กิจกรรมนักศึกษาให้นักศึกษาจะลงสู่ชุมชนให้มากขึ้น ควรปลูกฝังให้อาจารย์มหาวิทยาลัย เป็นผู้มีความตั้งใจประชาธิปไตย ควรคำนึงถึงบทบาทการเป็นที่ปรึกษาให้กับนักศึกษาให้มากขึ้น อาจารย์ของมหาวิทยาลัยควรมีการรวมกลุ่มแสดงความคิดเห็นทางการเมืองให้มากขึ้น ควรมีหน่วยงานสนับสนุนการแสดงผลงานวิชาการของอาจารย์ และควรมีการจูงใจหรือกระตุ้น ให้มีการเข้าร่วมกิจกรรมกับสภาอาจารย์ของสมาชิกให้มากขึ้น

4. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และ บทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต หาดใหญ่

4.1 บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้จากผลการวิจัย ปัจจัยส่วนบุคคล ที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

เพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงรับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนา ประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่สูงกว่าเพศชาย

สายคณะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างในคณะทางสายสังคมศาสตร์รับรู้บทบาท ที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่สูงกว่า นักศึกษาในคณะทางวิทยาศาสตร์

การเรียนวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เรียนรายวิชา เกี่ยวกับประชาธิปไตย 4 รายวิชารับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตย ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่มากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่เรียนรายวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตย 3 รายวิชา กลุ่มตัวอย่างที่เรียนรายวิชาเกี่ยวกับ ประชาธิปไตย 2 รายวิชา กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเรียนในรายวิชาประชาธิปไตย และกลุ่มตัวอย่าง ที่เรียนรายวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตย 1 รายวิชารับรู้บทบาทที่เป็นจริงน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเรียนในรายวิชา ประชาธิปไตยกับกลุ่มตัวอย่างที่เรียนรายวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตย 2 รายวิชา กลุ่มตัวอย่าง

ในมหาวิทยาลัยเป็นประจำ และกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัย เป็นบางครั้งกับกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัยเป็นประจำ

4.3 ผลการทดสอบสมมุติฐาน

จากสมมุติฐานการวิจัยที่กล่าวไว้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมุติฐานสามารถอธิบายได้ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สายคณะ การเรียนวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตย และการใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การเรียนวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตย และการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กับบทบาทที่คาดหวัง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

5.1 บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้จากผลการวิจัยของกลุ่มตัวอย่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่พบมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

การกล่อมเกลາทางการเมือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการกล่อมเกลาทางการเมืองในระดับสูงรับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่มากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการกล่อมเกลาทางการเมืองในระดับปานกลาง และกลุ่มตัวอย่างที่มีการกล่อมเกลาทางการเมืองในระดับต่ำรับรู้บทบาทน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกันได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีการกล่อมเกลาทางการเมืองในระดับปานกลางกับกลุ่มตัวอย่างที่มีการกล่อมเกลาทางการเมืองในระดับสูง

ลักษณะนิสัยประจำชาติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะนิสัยประจำชาติที่เอื้อต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับสูงรับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่มากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะนิสัยประจำชาติที่เอื้อต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง และกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะนิสัยประจำชาติที่เอื้อต่อการปกครองในระบอบ

ประชาธิปไตยในระดับต่ำรับรู้บทบาทน้อยที่สุด และเมื่อทดสอบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะนิสัยประจำชาติที่เอื้อต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับต่ำ กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะนิสัยประจำชาติที่เอื้อต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง และกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะนิสัยประจำชาติที่เอื้อต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับต่ำกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะนิสัยประจำชาติที่เอื้อต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับสูง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงรับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่มากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง และกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำที่รับรู้บทบาทน้อยที่สุด และเมื่อทดสอบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำกับกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง และกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลางกับกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง

กระแสโลกาภิวัตน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นต่อกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับสูงรับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่มากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับปานกลาง และกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับต่ำที่รับรู้บทบาทน้อยที่สุด และเมื่อทดสอบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับต่ำกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นต่อกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับสูง และกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับปานกลางกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นต่อกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับสูง

5.2 บทบาทที่คาดหวังจากผลการวิจัยในกลุ่มตัวอย่าง ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่พบนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

การกล่อมเกลாதองการเมือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการกล่อมเกลாதองการเมืองในระดับสูงคาดหวังบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่มากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการกล่อมเกลาทองการเมืองในระดับปานกลาง และกลุ่มตัวอย่างที่มีการกล่อมเกลาทองการเมืองในระดับต่ำคาดหวังบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อทดสอบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน

ต่ำที่คาดหวังบทบาทน้อยที่สุด และเมื่อทดสอบรายคู่ พบคู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับต่ำกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับปานกลาง กลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับต่ำกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นต่อกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับสูง และกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับปานกลางกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นต่อกระแสโลกาภิวัตน์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับสูง

5.3 ผลการทดสอบสมมุติฐาน

จากสมมุติฐานการวิจัยที่กล่าวไว้ว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมุติฐานสามารถอธิบายได้ดังนี้

ปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ การกล่อมเกลາทางการเมือง ลักษณะนิสัยประจำชาติ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และกระแสโลกาภิวัตน์ มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ การกล่อมเกลาทางการเมือง ลักษณะนิสัยประจำชาติ อุดมการณ์และวัฒนธรรมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และกระแสโลกาภิวัตน์ มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. เปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

6.1 การเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ พบว่า

บทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6.2 ผลการทดสอบสมมุติฐาน

จากสมมุติฐานการวิจัยที่กล่าวไว้ว่า บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ได้แก่ เพศ สายคณะ การเรียนวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตย และการใช้สิทธิทางการเมือง ที่สัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ ส่วนการเรียนวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตยและการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัยที่สัมพันธ์กับบทบาทที่คาดหวัง ซึ่งอธิบายได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่กล่าวมาข้างต้นที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการรับรู้บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยที่แตกต่างกัน เพศต่างกันจะทำให้มีพฤติกรรมการใช้ชีวิตในสังคมมหาวิทยาลัย และในสังคมประชาธิปไตยที่ต่างกัน ซึ่งทำให้การรับรู้บทบาทที่เป็นจริงมีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกภพ ลิมปิบูล (2548 : 58-60) ที่พบว่า เพศที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธิดา ทองแผ่น (2549 : 36-60) ที่พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองที่ต่างกัน สายคณะที่ต่างกันย่อมทำให้การรับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยแตกต่างกัน เนื่องจากการแตกต่างกันของหลักสูตร การเข้าถึงกิจกรรมที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย ซึ่งหากอยู่ในสายสังคมศาสตร์อาจเข้าถึงได้มากกว่าสายวิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับดุชนี สุทธิปริยาศรี และวรรณภา ปุณฺโฑติ (2540 : 36-116) ที่พบว่า นิสิตนักศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับหลักการประชาธิปไตยมีความเห็นเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตยทุกเรื่องสูงกว่านักศึกษาในสาขาวิชาที่ไม่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับ ภูวน อุจน์จันทร์ (2548 : 47-173) ที่พบว่า สายวิชาที่ศึกษาแตกต่างกัน

มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ต่างกัน การที่จำนวนการเรียนวิชาที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยต่างกันย่อมทำให้การรับรู้บทบาทที่เป็นจริงและการคาดหวังบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยแตกต่างกัน เนื่องจากการเรียนในรายวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตยทำให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย และสามารถรับรู้กิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยในมหาวิทยาลัยแตกต่างกันในขณะเดียวกันก็ทำให้มีทัศนคติต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่แตกต่างกันจึงทำให้การรับรู้บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับก๊วน อุ่ณจันทร์ (2548 : 47-173) ที่พบว่า ความรู้เรื่องการเมืองไทยที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ต่างกัน และสอดคล้องกับวิฑูรย์ ภูษ (2548 : 34-54) ที่พบว่าทัศนคติเกี่ยวกับประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายในมหาวิทยาลัย การใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัยที่ต่างกันย่อมทำให้การรับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยแตกต่างกัน ผู้ที่ไปใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัยเป็นประจำแสดงให้เห็นถึงความสนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมากกว่าผู้ที่เข้าร่วมเป็นบางครั้งและไม่เคยเข้าร่วมเลย จึงทำให้สามารถรับรู้บทบาทที่เป็นจริงได้มากกว่ากลุ่มอื่นๆ แต่ขัดแย้งกับพิมพ์อร สดเอี่ยม (2537 : 22-59) ที่พบว่า การไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงในสถาบันต่างกันมีอุดมการณ์ประชาธิปไตยในทุกด้านและภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยยะสำคัญทางสถิติ การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัยที่แตกต่างกันย่อมทำให้การคาดหวังบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยแตกต่างกัน เนื่องจากผู้ที่มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในมหาวิทยาลัยมากกว่าย่อมแสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่ดีและความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่มากกว่าซึ่งสอดคล้องกับยรรยงค์ สุริยะมณี (2540 : 52-75) ที่พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมมีอิทธิพลต่อการยอมรับกลมเกลียวทางการเมือง

2. ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ได้แก่ การกลมเกลียวทางการเมือง ลักษณะนิสัยประจำชาติ การมีส่วนร่วมทางการเมืองและกระแสโลกาภิวัตน์ที่สัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังส่วนอุดมการณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองสัมพันธ์กับบทบาทที่คาดหวังเท่านั้น ซึ่งอธิบายได้ว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมที่กล่าวมาข้างต้นแตกต่างกันจะมีผลต่อการรับรู้บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยที่แตกต่างกัน ในการวิจัยครั้งนี้จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับสูงจะสามารถรับรู้บทบาทที่เป็นจริงและคาดหวังบทบาทมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง และต่ำ

โดยสังเกตได้ว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมในการวิจัยครั้งนี้มีความเกี่ยวเนื่องกัน หากกลุ่มตัวอย่างได้รับการกล่อมเกลาทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยก็จะทำให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย และเป็นผู้มีลักษณะนิสัยประจำชาติที่เอื้อในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีอุดมการณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยสภาพแวดล้อมในระดับที่ต่ำกว่า ย่อมทำให้การรับรู้บทบาทที่เป็นจริงและการคาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับบรรยงค์ สุริยะมณี (2540 : 52-75) ที่พบว่า ผลของการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองทำให้นักศึกษามีทัศนคติทางการเมืองเป็นไปในรูปแบบประชาธิปไตยมากกว่ารูปแบบอำนาจนิยม สอดคล้องกับดวงเดือน ศาสตร์ภักดิ์ และคณะ (2547 : 96-98) ที่พบว่าการพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยนั้นสามารถเพิ่มจิตสำนึกประชาธิปไตยได้ สอดคล้องกับบรรจง กลิ่นสงวน (2547 : 88-90) ที่พบว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมือง สอดคล้องกับ เอกภพ ลิ้มปวีบูล (2548 : 58-60) ที่พบว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองของนิสิตที่ต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับจวนอรุณ อักษรเสื่อ (2549 : 40-83) ที่พบว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองของนิสิตมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับ ณิชฐิตา ทองแผ่น (2549 : 36-60) ที่พบว่า การอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ส่วนกระแสโลกาภิวัตน์นั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งหากกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีและใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์ในแง่ของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการเมืองทั้งภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย จึงทำให้สามารถรับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยได้มากกว่า ในขณะที่เดียวกันด้วยกระแสประชาธิปไตยที่เป็นกระแสหลักของโลกที่ได้รับการส่งผ่านมาโดยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยขึ้นก็มีส่วนในการผลักดันให้มีความคาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยจากหน่วยงานต่างๆซึ่งก็รวมไปถึงมหาวิทยาลัยด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับพิมพ์อร สดเอี่ยม (2537 : 22-59) ที่พบว่า นักศึกษาที่ติดตามข่าวสารด้านการเมืองการปกครองต่างก็มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยด้านวิถีการดำเนินชีวิตในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับกฤษกร พบศิริ (2544 : 49-90) ที่พบว่า กลุ่มนักศึกษาที่เข้ามาใช้งานอินเทอร์เน็ต โดยเปิดรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับระดับการเรียนรู้ทางการเมือง สอดคล้องกับมลินี สมภพเจริญ (2547 : 118-213) ที่พบว่า การติดตามข่าวสารการเมืองทางอินเทอร์เน็ตมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด ซึ่งยืนยันว่าการคาดหวังได้ว่าอินเทอร์เน็ตส่งผลต่อการเกิดกระบวนการประชาธิปไตย และสอดคล้องกับนันท์ชพร ปานะรัตน์ (2549 : 60-103) ที่พบว่า สื่อมวลชนทุกรูปแบบ (หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต)

มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองทั้งภายในมหาวิทยาลัย และภายนอกมหาวิทยาลัย ของนักศึกษา

3. บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยบทบาทที่เป็นจริงด้านการเรียนการสอนเป็นบทบาทที่มีการรับรู้สูงสุด รองลงมาเป็นบทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์ บทบาทด้านการบริหาร และบทบาทด้านการให้บริการสังคมต่ำที่สุด ตามลำดับ จากการสัมภาษณ์จะเห็นว่ามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ยังมีบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยในแต่ละด้านไม่มากนัก และบทบาทด้านการพัฒนาประชาธิปไตยในแต่ละด้านยังมีปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดในการแสดงบทบาทอยู่พอสมควร ส่วนบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยบทบาทด้านการเรียนการสอนเป็นบทบาทที่มีการคาดหวังสูงสุด รองลงมาเป็นบทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์ บทบาทด้านการบริหาร และบทบาทด้านการให้บริการสังคมต่ำที่สุด ตามลำดับ จากการสัมภาษณ์จะเห็นว่ามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ได้รับการคาดหวังให้แสดงบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ และยังมีการเสนอความคิดเห็นในการแก้ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดต่าง ๆ เพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถแสดงบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยได้มากขึ้น โดยบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้

ทำให้สามารถอภิปรายผลได้ว่า มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่แต่เดิมเน้นจัดการศึกษาในสายวิทยาศาสตร์ ส่วนคณะทางสังคมศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นคณะที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ดังนั้นการแสดงบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยจึงมีไม่มากนัก อีกทั้งในปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีนโยบายที่มุ่งจะเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย บทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยนั้นเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของนโยบายนี้เท่านั้นและไม่ได้เป็นบทบาทที่มีความโดดเด่น จึงทำให้การรับรู้บทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้นซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และอ้อมใจ วงษ์มณฑา (2549 : 65-88) ที่พบว่า บทบาทสถาบันอุดมศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมและค่านิยมของเยาวชนในจังหวัดชายแดนใต้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับดุขณี สุทธิปรียาศรี และวรรณ ปุณฺณโชติ (2540 : 36-116) ที่พบว่า การปลูกฝังค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตยให้กับนิสิตนักศึกษาในสถาบันการศึกษา นักศึกษา

เห็นว่าตนเองได้รับการปลูกฝังในระดับปานกลาง ผู้บริหารและอาจารย์เห็นว่าได้ทำการปลูกฝังในระดับปานกลาง สอดคล้องกับเอกภพ ลิ้มวิบูล (2548 : 58-60) และจวนอรุณ อักษรเสื่อ (2549 : 40-83) ที่พบว่า การกล่อมเกลามาจากสถาบันการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการวิจัยโสภา ลีวงศ์พันธ์ (2550 : 41-73) ที่พบว่า บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีความเห็นต่อบทบาทที่เป็นจริงของมหาวิทยาลัยในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทที่คาดหวัง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ได้รับการคาดหวังจากสังคมภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยในหลาย ๆ ด้าน รวมถึงด้านการพัฒนาประชาธิปไตยก็เช่นกัน ประกอบกับบุคลากรในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ถือได้ว่าเป็นปัญญาชน และเป็นอนาคตของชาติ ดังนั้นจึงมีความคาดหวังให้มหาวิทยาลัยแสดงบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับบรรเจิด พฤติภักดี (2549 : 21-22) ที่พบว่า ชาวสงขลาเห็นว่ามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ควรเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง คาดหวังให้มหาวิทยาลัยทำเอกสารด้านการเมืองเผยแพร่ จัดเวทีให้ความรู้ด้านการเมืองแก่ประชาชน และเผยแพร่ผ่านวิทยุโม. และประชาชนชาวสงขลาคาดหวังให้มหาวิทยาลัยเป็นชุมชนวิชาการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน เผยแพร่ข่าวสารที่ประชาชนต้องการ เช่น ด้านการเมือง ด้านสาธารณสุข และด้านการประกอบอาชีพ และเมื่อสังคมประสบปัญหาประชาชนชาวสงขลาคาดหวังให้มหาวิทยาลัยขึ้นนำสังคม สอดคล้องกับดุชนิ สุทธิปริยาศรี และวรรณมา ปุณฺโชนิตติ (2540 : 36-116) ที่พบว่า นิสิตนักศึกษามีค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตยในระดับมาก โดยอดีตผู้นำนักศึกษาและอาจารย์คาดหวังว่านักศึกษาควรมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมากและระดับปานกลาง ตามลำดับ อดีตผู้นำนักศึกษาและอาจารย์คาดหวังว่านักศึกษาควรมีระดับค่านิยมและวิถีประชาธิปไตยในระดับมากที่สุด และมาก ตามลำดับ และสอดคล้องกับโสภา ลีวงศ์พันธ์ (2550 : 41-73) ที่พบว่า บุคลากรของมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมมีความเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่เห็นได้ว่ามีความแตกต่างกัน โดยบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ เนื่องจากบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ยังรับรู้ได้ในระดับปานกลางเท่านั้นในทุก ๆ ด้าน ซึ่งยังไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นปัญญาชนซึ่งคาดหวังที่จะเห็นบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยโสภา ลีวงศ์พันธ์ (2550 : 41-73) ที่พบว่า ความคิดเห็นต่อบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของมหาวิทยาลัยของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยควรประชาสัมพันธ์ และหาวิธีการเพิ่มบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยให้มากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น และจากการสัมภาษณ์ก็จะเห็นได้ว่าบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยยังรับรู้ได้น้อยในทุกด้าน อีกทั้งยังพบปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดในการแสดงบทบาทในทุกด้านเช่นกัน แต่การคาดหวังบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยกลับอยู่ในระดับสูง และจากการสัมภาษณ์ก็มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าต้องการให้มหาวิทยาลัยเพิ่มบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยในทุก ๆ ด้าน และมีการเสนอแนวทางแก้ปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดต่าง ๆ เพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถแสดงบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น เมื่อประกอบกับการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยที่มีความแตกต่างกัน จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างคาดหวังบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยมากกว่าบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงควรเพิ่มบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยให้มากขึ้น และต้องมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาประชาธิปไตยให้มากขึ้น เพื่อสนองตอบต่อความคาดหวังที่อยู่ในระดับสูง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นบุคลากรในส่วนต่างๆ ของมหาวิทยาลัยซึ่งประชากรทุกกลุ่มล้วนคาดหวังบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยไปในทางเดียวกันคือต้องการบทบาทที่สูงขึ้น ดังนั้นจึงเป็นโอกาสดีที่มหาวิทยาลัยควรจะมาสนใจบทบาททางด้านการพัฒนาประชาธิปไตยให้มากขึ้นเพราะบุคลากรในทุกกลุ่มล้วนมีความคาดหวังและน่าจะพร้อมที่จะสนับสนุนบทบาทในด้านนี้

2. การแสดงบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยควรให้ความสนใจในการพัฒนาบุคลากรทุกส่วนของมหาวิทยาลัยให้มีปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อในการพัฒนาประชาธิปไตยให้มากขึ้น ในการวิจัยครั้งนี้เห็นได้ว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมเกือบทุกตัวมีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวัง มีเพียงปัจจัยอุดมการณ์และวัฒนธรรมทางการเมืองที่สัมพันธ์กับบทบาทที่คาดหวังเท่านั้น บุคลากรที่มีปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อในการพัฒนาประชาธิปไตยสูงจะสามารถรับรู้และคาดหวังบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยมากกว่าบุคลากรที่มีปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อในการพัฒนาต่ำกว่า ดังนั้นหากมหาวิทยาลัยสามารถแสดงบทบาทในการพัฒนาบุคลากรให้มีปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เอื้อในการพัฒนาประชาธิปไตย ก็จะทำให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีความสนใจเข้าร่วมในระบอบประชาธิปไตยในทุก ๆ ระดับมากขึ้น ซึ่งเป็นน่าจะเป็นการแสดงบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยที่เหมาะสมของมหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาโอกาสต่อไป

1. ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา โดยศึกษาประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัย เพื่อจะได้รู้ถึงบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ในมุมมองที่แตกต่าง
2. ควรมีการศึกษาในภาพรวมของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในทุกวิทยาเขต ซึ่งอาจมีการเปรียบเทียบระหว่างวิทยาเขต ที่มีที่แตกต่างกันทั้งด้านบุคลากร คณะที่เปิดสอน หรือสถานที่ตั้ง เป็นต้น

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2527. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กิติพร โชประการ. 2544. กรณีศึกษาการบริหารสถาบันอุดมศึกษา รวมบทความกรณีศึกษาจากประสบการณ์ของผู้เข้ารับการศึกษา “การพัฒนาผู้บริหารระดับสูง รุ่นที่ 6 ทบวงมหาวิทยาลัย”. ส่วนฝึกอบรมและพัฒนาข้าราชการ สำนักส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหาร : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- กองบริการการศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2537. คู่มือบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- งามพิศ สัตย์สงวน. 2543. หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุมพล นิมพานิช. 2548. เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาพัฒนาการทางการเมืองไทย สาขาวิชารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน่วยที่ 1-8. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จำนง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. 2540. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เดโช สวานานนท์. 2541. รวมสารรัฐธรรมนุญฉบับประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : มติชน.
- ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์. 2535. พฤติกรรมบุคคลในองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. 2534. **อุดมศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย : รายงานการสัมมนาทางวิชาการ 28 กันยายน 2534.** กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย.
- ประจักษ์ พันธุ์เพชร. 2542. **ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มายด์ พับลิชชิ่ง.
- พิศวง ธรรมพันทา. 2523. **สังคมวิทยาเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ไพบูลย์ ช่างเรียน. 2516. **สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา.** กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.
- ไพศาล สุกใส. 2544. **กรณีศึกษาการบริหารสถาบันอุดมศึกษา รวมบทความกรณีศึกษาจากประสบการณ์ของผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรมหลักสูตร “การพัฒนาผู้บริหารระดับสูง รุ่นที่ 6 ทบวงมหาวิทยาลัย”.** ส่วนฝึกอบรมและพัฒนาข้าราชการ สำนักส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหาร : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ลิขิต อีร์เวคิน. 2545. **การเมืองการปกครองของไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิษณุ เครืองาม. 2534. **อุดมศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย : รายงานการสัมมนาทางวิชาการ 28 กันยายน 2534.** กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย.
- วุฒิเลิศ เทวกุล. 2538. **การจัดระเบียบสังคม. เอกสารการสอนชุดวิชา “สังคมวิทยา การแพทย์”.** พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สงวนศรี วิชัยรัช. 2527. **จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา.** กรุงเทพฯ : บริษัท ศึกษาพร จำกัด.
- เสน่ห์ จามริก. 2549. **การเมืองไทยกับการพัฒนาการรัฐธรรมนูญ.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

- สุกรี เมฆพันธ์. 2549. **คู่มือกิจกรรมนักศึกษา**มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
หาดใหญ่. สงขลา : กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุจิต บุญบงการ. 2548. **เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาพัฒนาการทางการเมืองไทย**
สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หน่วยที่ 1-8. พิมพ์ครั้งที่ 4.
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุธี บุรณนิต. 2534. **อุดมศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย : รายงานการสัมมนา**
ทางวิชาการ 28 กันยายน 2534. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา สุภาพ. 2546. **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 23. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. 2543. **การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 11.
กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมศักดิ์ ชูโต. 2534. **อุดมศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย : รายงานการสัมมนา**
ทางวิชาการ 28 กันยายน 2534. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย.
- อุทัย หิรัญโต. 2526. **สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา**. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์.
- องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2516. 2541. **วันมหาปิติ 14 ตุลาคม 2516**.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : องค์การสภานักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2516.
- วารสาร**
- จารุวรรณ ดวงวิชัย. 2549. “คุณค่าและการพัฒนาประชาธิปไตย”, รัฐสภาสาร. 54
(สิงหาคม 2549), 125-130.

- ชูชาติ อารีจิตรานุสรณ์. 2539. “สถาบันอุดมศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย”, วารสาร
ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องมหาวิทยาลัยขอนแก่น. 4 (มกราคม-เมษายน 2539),
31-34.
- ชูชีพ ประทุมเวียง. 2547. “องค์การนักศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย”, วารสารมนุษย
สังคมวิชาการ 2547. ปีที่ 2 (2548), 89-100.
- ประหยัด หงษ์ทองคำ. 2538. “การปกครองระบอบประชาธิปไตย”, รัฐสภาสาร. 43
(กรกฎาคม 2538), 5-32.
- ศิริ พรหมดี. 2539. “ประชาธิปไตย (Democracy)”, รัฐสภาสาร. 44 (พฤศจิกายน 2539),
45-54.
- สุนีย์ ธีรวิรุฬห์. 2547. “พลเมืองดีของเมืองประชาธิปไตย”, รัฐสภาสาร. 52 (พฤศจิกายน
2547), 37-44.
- สรรัักษ์ เลี่ยมสุวรรณ. 2549. “กระบวนการปลูกฝังพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา”, มนุษยสังคมปริทัศน์. 8 (มิถุนายน-พฤศจิกายน
2549), 138-146.
- รายงานการวิจัย**
- คณะอนุกรรมการฝ่ายวิชาการและวิจัย สภาข้าราชการและลูกจ้างมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
2540. รายงานการวิจัยเรื่องบทบาทของมหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อการขยาย
โอกาสทางการศึกษาสู่ภูมิภาค : ศึกษาเฉพาะกรณีสาขาวิทยบริการเฉลิมพระ
เกียรติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และอ้อมใจ วงษ์มณฑา. 2549. รายงานการวิจัยบทบาท
สถาบันอุดมศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาวัฒนธรรมและค่านิยมของเยาวชนใน
จังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดิน
เชิงคุณธรรม.

- ดุษณี สุทธิปริยาศรี และวรรณมา ปุณฺณโชติ. 2540. รายงานการวิจัยกระบวนการปลูกฝัง
ค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตยในสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.
- ดวงเดือน ศาสตราภักดิ์ และคณะ. 2547. รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาจิตสำนึก
ประชาธิปไตยในเยาวชนไทย. โครงการการวิจัยและพัฒนาจิตสำนึกทางปัญญา
เพื่อฟื้นฟูสังคมไทยในภาวะวิกฤต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. 2547. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ : การมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนและความคิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ.
นนทบุรี : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และสถาบันพระปกเกล้า.
- เบญจนาฏ ดวงจิโน และคณะ. 2548. รายงานการวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริการวิชาการ
ชุมชนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บรรเจิด พลดีกิตติ. 2549. รายงานโครงการวิจัยเรื่องทัศนคติของชาวสงขลาเกี่ยวกับการ
ปฏิรูปการเมืองและบทบาทของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่มีต่อสังคม.
ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
หาดใหญ่.
- ประพิศ โบราณมูล. 2547. รายงานผลการวิจัยเรื่องบทบาทของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ที่มีต่อวิถีชีวิตของชุมชน. สถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พิมพ์อร สดเอี่ยม. 2537. รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาอุดมการณ์ประชาธิปไตยของ
นักศึกษาสถาบันราชภัฏเลย. ภาควิชาการทดสอบและวิจัยการศึกษา : สถาบัน
ราชภัฏเลย.
- ภาคย์ ขวัญทองเย็น. 2548. รายงานวิจัย : ปัญหาในการบริหารงานที่สำนักงานภาควิชาใน
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่. สงขลา : ภาควิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เยาวเรศ แดงจวง. 2549. รายงานการวิจัยเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย
ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์. สำนักวิจัยและบริการวิชาการ :
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

วราภรณ์ ชาวพงษ์. 2549. รายงานการวิจัยเรื่องภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ตามการรับรู้ของชุมชนท้องถิ่นอำเภอหาดใหญ่. สงขลา :
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วิชัย กาญจนสุวรรณ. 2543. รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาองค์การอาสาสมัครประชาชนใน
การมีส่วนร่วมพัฒนาสังคม : กรณีจังหวัดสงขลา. สงขลา : ภาควิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วิทยานิพนธ์

กฤษกร พบศิริ. 2544. “การเรียนรู้ทางการเมืองของนักศึกษาสายสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทางอินเทอร์เน็ต”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กฤษฎาภักดิ์ จิตตรีพล. 2539. “อุดมการณ์ประชาธิปไตยของนักเรียนนายร้อยตำรวจ”,
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จวนอรุณ อักษรเสื่อ. 2549. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม”,
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณัฐธิดา ทองแผ่น. 2549. “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณี
นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์”, วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นัฐกานต์ สุวรรณโสภณ. 2548. “บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต
รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”, วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- นันทชัย ปานะรัตน์. 2549. “สื่อสารมวลชนกับพฤติกรรมทางการเมืองของนักศึกษา : ศึกษากรณีมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บรรจง กลิ่นสงวน. 2547. “การล้อมกลาทางการเมืองและทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ภาวน อุ่นจันทร์. 2548. “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา : ศึกษาเปรียบเทียบ นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มลินี สมภพเจริญ. 2547. “อินเทอร์เน็ตและสื่อสารมวลชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยรรยงค์ สุริยะมณี. 2540. “ผลของการอบรมล้อมกลาในมหาวิทยาลัยต่อทัศนคติทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิฑูรย์ ภูษ. 2548. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- โสภา ลีวงศ์พันธ์. 2550. “ความคิดเห็นของบุคลากรต่อบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เอกภพ ลิ้มปิบูล. 2548. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

Berlo, David.k. 1960. **The Process of Communication : An Introduction to Theory and Practice.** New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc.

Broom and Selznick. 1968. **Sociology : A Text with Adepted Readings.** New York : Harper &Row.

Robbin, S.P. 1996. **Organizational Behavior.** New Jersey : Prentice Hall.

เอกสารอื่นๆ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 2552. **โครงสร้างการบริหารของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จากhttp://w08.psu.ac.th/sites/default/files/p45_01.pdf, เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2552.

สภาอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. **แนะนำสภาอาจารย์** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://facultysenate.demo.cityvariety.com/index.php?cmd=content&option=2>, เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2552.

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม
เรื่อง
บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตย
ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้
และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัย
ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังใน
การพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัย
ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตย
ของมหาวิทยาลัย
2. กรุณาตอบคำถามให้ครบถ้วนและถูกต้องตามความเป็นจริง
3. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
4. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ และเป็นการวิเคราะห์
ข้อมูลในภาพรวม ดังนั้นการตอบแบบสอบถามนี้จึงไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านแต่อย่างใด

ผู้วิจัยขอบคุณทุกท่านอย่างสูงที่กรุณาร่วมมือตอบแบบสอบถาม

(นายอรรถวิทย์ แซ่หยุ่น)
นักศึกษาปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

แบบสอบถาม
บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตย
ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
(กลุ่มตัวอย่างนักศึกษา)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน และเติมคำในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. ภูมิลำเนา

1. ภาคเหนือ 2. ภาคกลาง 3. ภาคใต้
 4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5. ภาคตะวันออก 6. ภาคตะวันตก

3. ชั้นปี

1. ชั้นปีที่ 1 2. ชั้นปีที่ 2 3. ชั้นปีที่ 3
 4. ชั้นปีที่ 4 5. ชั้นปีที่ 5 6. ชั้นปีที่ 6

4. สังกัดคณะ

1. คณะวิทยาศาสตร์ 2. คณะแพทยศาสตร์
 3. คณะวิศวกรรมศาสตร์ 4. คณะพยาบาลศาสตร์
 5. คณะทันตแพทยศาสตร์ 6. คณะเภสัชศาสตร์
 7. คณะทรัพยากรธรรมชาติ 8. คณะศิลปศาสตร์
 9. คณะวิทยาการจัดการ 10. คณะอุตสาหกรรมเกษตร
 11. คณะเศรษฐศาสตร์ 12. คณะการแพทย์แผนไทย
 13. คณะนิติศาสตร์ 14. โครงการจัดตั้งคณะ
 เทคนิคการแพทย์

5. การเรียนในรายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย

1. ไม่เคย 2. เคย (ระบุจำนวนรายวิชา).....วิชา

6. การเป็นสมาชิกชมรมในสังกัดของมหาวิทยาลัยและชมรมในสังกัดของคณะ

1. ไม่เคยสังกัด 2. เคยสังกัด (ระบุจำนวนชมรม).....ชมรม

7. การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัย

1. ไม่เคย 2. บางครั้ง 3. เป็นประจำ

8. การใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัย เช่น การเลือกตั้งสโมสรนักศึกษาประจำคณะ
 การเลือกตั้งองค์การนักศึกษาและสภานักศึกษา เป็นต้น

1. ไม่เคย 2. บางครั้ง 3. เป็นประจำ

แบบสอบถาม
บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตย
ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
(กลุ่มตัวอย่างอาจารย์)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน และเติมคำในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ภูมิลำเนา

1. ภาคเหนือ 2. ภาคกลาง
 3. ภาคใต้ 4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 5. ภาคตะวันออก 6. ภาคตะวันตก

4. สังกัดคณะ

1. คณะวิทยาศาสตร์ 2. คณะแพทยศาสตร์
 3. คณะวิศวกรรมศาสตร์ 4. คณะพยาบาลศาสตร์
 5. คณะทันตแพทยศาสตร์ 6. คณะเภสัชศาสตร์
 7. คณะทรัพยากรธรรมชาติ 8. คณะศิลปศาสตร์
 9. คณะวิทยาการจัดการ 10. คณะอุตสาหกรรมเกษตร
 11. คณะเศรษฐศาสตร์ 12. คณะการแพทย์แผนไทย
 13. คณะนิติศาสตร์ 14. โครงการจัดตั้งคณะ

เทคนิคการแพทย์

5. ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.....ปี

6. การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัย

1. ไม่เคย 2. บางครั้ง 3. เป็นประจำ

7. การใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัย เช่น การเลือกตั้งสภาอาจารย์ เป็นต้น

1. ไม่เคย 2. บางครั้ง 3. เป็นประจำ

แบบสอบถาม

บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตย
ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
(กลุ่มตัวอย่างบุคลากรสายสนับสนุน)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน และเติมคำในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ภูมิลำเนา

1. ภาคเหนือ 2. ภาคกลาง
 3. ภาคใต้ 4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 5. ภาคตะวันออก 6. ภาคตะวันตก

4. สังกัดคณะ

1. คณะวิทยาศาสตร์ 2. คณะแพทยศาสตร์
 3. คณะวิศวกรรมศาสตร์ 4. คณะพยาบาลศาสตร์
 5. คณะทันตแพทยศาสตร์ 6. คณะเภสัชศาสตร์
 7. คณะทรัพยากรธรรมชาติ 8. คณะศิลปศาสตร์
 9. คณะวิทยาการจัดการ 10. คณะอุตสาหกรรมเกษตร
 11. คณะเศรษฐศาสตร์ 12. คณะการแพทย์แผนไทย
 13. คณะนิติศาสตร์ 14. โครงการจัดตั้งคณะ

เทคนิคการแพทย์

5. ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.....ปี

6. การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัย

1. ไม่เคย 2. บางครั้ง 3. เป็นประจำ

ตอนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวัง
ในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 = ไม่เห็นด้วย 3 = ไม่แน่ใจ

4 = เห็นด้วย 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
ปัจจัยการกล่อมเกลາทางการเมือง					
1. ครอบครัวของท่านมีการพูดคุย วิพากษ์วิจารณ์ข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอ					
2. ครอบครัวของท่านมีส่วนในการปลูกฝังวัฒนธรรม วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่ท่าน อาทิ การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเรื่องในครอบครัว หรือให้ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ					
3. สถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาทำให้ท่านได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองในระบอบประชาธิปไตย					
4. สถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษามีส่วนในการปลูกฝังวัฒนธรรม วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยแก่ท่าน					
5. ท่านได้รับข่าวสารทางการเมืองจากการพบปะพูดคุยกับเพื่อนของท่าน					
6. ท่านพูดคุย วิพากษ์วิจารณ์ โต้แย้งเกี่ยวกับการเมืองกับเพื่อนของท่านเสมอ					
7. ท่านสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์อย่างสม่ำเสมอ					
8. ท่านสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองจากโทรทัศน์อย่างสม่ำเสมอ					
9. ท่านสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุอย่างสม่ำเสมอ					
10. ท่านสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองจากอินเทอร์เน็ตอย่างสม่ำเสมอ					
ปัจจัยลักษณะนิสัยประจำชาติ					
11. ท่านเป็นคนรักอิสระ กล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ					
12. ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นหากมีข้อขัดแย้งท่านสามารถประสานประโยชน์และประนีประนอมเพื่อให้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างดี					
13. ท่านปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมเสมอ แม้กฎระเบียบจะเป็นอุปสรรคกับท่าน					

1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 = ไม่เห็นด้วย 3 = ไม่แน่ใจ
4 = เห็นด้วย 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
14.ท่านเคารพหรือเชื่อฟังผู้ใดนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล มิใช่เคารพเชื่อฟังเพราะผู้นั้นเป็นผู้มีอำนาจหรือมีอิทธิพล					
15.ระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองจากประชาชนส่วนใหญ่ แม้ว่าผู้นำจะอ่อนแอแต่ประชาธิปไตยก็สามารถดำเนินต่อไปได้					
16.แม้ว่าประชาธิปไตยของไทยจะมีปัญหามากมาย แต่ท่านก็อดทนและเชื่อว่าระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่เหมาะสมกับสังคมไทย แม้จะต้องใช้เวลานาน					
ปัจจัยอุดมการณ์ทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมือง					
17.การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเป็นการปกครองที่เหมาะสมกับประเทศไทยมากที่สุด					
18.เสียงส่วนใหญ่มีความสำคัญในระบอบประชาธิปไตยโดยไม่ต้องสนใจเสียงส่วนน้อย					
19.เราควรยอมรับและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น แม้ความคิดเห็นนั้นจะไม่ตรงกับความคิดเห็นของเรา					
20.คนที่มีการศึกษาต่ำไม่ควรมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง					
21.การหาข้อยุติในเรื่องใดต้องมีการนำข้อมูลมาอภิปรายและลงมติโดยคนหมู่มาก					
22.การเมืองในระบอบประชาธิปไตยง่ายต่อการเกิดความไม่สงบทางการเมือง					
23.การติดตามข่าวสารการเมือง และการทำกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ เช่น การเลือกตั้ง การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ควรเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน					
24.เรื่องการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว ดังนั้นควรใส่ใจกับการทำมาหากินซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวมากกว่า					
25.การแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องสำคัญ และเป็นความรับผิดชอบของประชาชนทุกคน					

1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 = ไม่เห็นด้วย 3 = ไม่แน่ใจ
4 = เห็นด้วย 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
26.การวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมีแต่ส่งผลเสียต่อตนเอง ดังนั้นจึงไม่ควรวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล					
27.ในการปกครองประเทศต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างเท่าเทียมเป็นสำคัญ					
28.การประชุมประท้วงเป็นการทำให้บ้านเมืองวุ่นวาย ควรมีการสั่งห้ามอย่างเด็ดขาด					
ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง					
29.ท่านพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นในเรื่องการเมือง					
30.ท่านออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งในทุกระดับและทุกครั้งที่ท่านมีสิทธิในการเลือกตั้ง					
31.ท่านเปิดประเด็นเรื่องการเมือง การเลือกตั้ง และให้ความรู้แก่ผู้อื่น					
32.ท่านประชาสัมพันธ์เชิญชวนผู้อื่นให้เลือกบุคคลที่ท่านสนับสนุน					
33.ท่านร่วมประชาสัมพันธ์ในการเลือกตั้งโดยวิธีการต่างๆ เช่น การสวมเสื้อ การติดสติ๊กเกอร์ เป็นต้น					
34.ท่านติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐและผู้นำทางการเมืองในระดับต่างๆเสมอ					
35.ท่านบริจาคเงิน/สิ่งของช่วยเหลือพรรคการเมือง					
36.ท่านช่วยรณรงค์หาเสียงให้ผู้สมัครของพรรคการเมือง					
37.ท่านร่วมในการประชุม ฟังการหาเสียง หรือเข้าร่วมการประชุมทางการเมือง					
38.ท่านสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและร่วมกิจกรรมกับพรรคการเมืองที่ท่านสังกัด เช่น เข้าร่วมประชุมพรรค ดำเนินกิจกรรมหาเงินเข้าพรรค					
ปัจจัยด้านกระแสโลกาภิวัตน์					
39.กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ประเทศไทยได้รับแนวคิด ค่านิยม วัฒนธรรมแบบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น					
40.กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้การเมืองไทยมีการปรับตัวให้เป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น					

1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 = ไม่เห็นด้วย 3 = ไม่แน่ใจ
4 = เห็นด้วย 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
41. กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาประชาธิปไตย เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การร่วมกลุ่มทางการเมือง เป็นต้น					
42. สังคมแห่งข่าวสารและความรู้ที่เกิดขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยทำได้สะดวกและรวดเร็วยิ่ง อาทิ การให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม เป็นต้น					
43. กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ประเทศไทยนำแนวคิดหลักธรรมรัฐ (Good Governance) ซึ่งประกอบด้วย หลักเหตุผล หลักโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความสามารถคาดการณ์ได้ และการมีความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบทั้งสิ้น มาใช้ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น					
44. การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นปัจจัยที่เพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านต่างๆ ให้กับประเทศไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์					

- 5 = รับรู้บทบาทมากที่สุด&ควรมีบทบาทมากที่สุด 4 = รับรู้บทบาทมาก&ควรมีบทบาทมาก
 3 = รับรู้บทบาทปานกลาง&ควรมีบทบาทปานกลาง 2 = รับรู้บทบาทน้อย&ควรมีบทบาทน้อย
 1 = รับรู้บทบาทน้อยที่สุด&ควรมีบทบาทน้อยที่สุด

บทบาทของมหาวิทยาลัย ในการพัฒนาประชาธิปไตย	บทบาทที่เป็นจริง ตามการรับรู้					บทบาทที่คาดหวัง				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
38.อาจารย์ของมหาวิทยาลัยเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ มีวัฒนธรรม และอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย										
39.อาจารย์ของมหาวิทยาลัยมีความตื่นตัวทางการเมือง และเป็นผู้ชี้นำสังคมในการพัฒนาประชาธิปไตย เช่น การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นต้น										
40.สภาอาจารย์เป็นช่องทางตามระบอบประชาธิปไตยในการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรและนักศึกษาเพื่อแสดงความคิดเห็น และให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารและสภามหาวิทยาลัย										

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาประชาธิปไตย

บทบาทด้านการเรียนการสอน

.....

บทบาทด้านการให้บริการสังคม

.....

บทบาทด้านการบริหาร

.....

บทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก 2
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

ผู้บริหารและผู้นำนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

1. วันที่สัมภาษณ์
2. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์
3. ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์
4. บทบาทด้านการเรียนการสอน
 - 4.1 ท่านรับรู้ว่ามีบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ด้านการเรียนการสอนในปัจจุบันอยู่ในระดับใด และอย่างไรบ้าง
 - 4.2 ท่านคาดหวังว่าบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ด้านการเรียนการสอนควรอยู่ในระดับใด และอย่างไรบ้าง
โดยมีประเด็นย่อยดังต่อไปนี้
 - หลักสูตร
 - วิธีการเรียนการสอนและการวัดผล
 - การผลิตบัณฑิตสู่สังคม
5. บทบาทด้านการให้บริการสังคม
 - 5.1 ท่านรับรู้ว่ามีบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ด้านการให้บริการสังคมในปัจจุบันอยู่ในระดับใด และอย่างไรบ้าง
 - 5.2 ท่านคาดหวังว่าบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ด้านการให้บริการสังคมควรอยู่ในระดับใด และอย่างไรบ้าง
โดยมีประเด็นย่อยดังต่อไปนี้
 - การวิจัย และเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่สังคม
 - การเป็นสื่อกลาง และแสดงความคิดเห็นทางการเมือง
 - การสนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง
 - การพัฒนาประชาธิปไตยในท้องถิ่นภาคใต้
6. บทบาทด้านการบริหาร
 - 6.1 ท่านรับรู้ว่ามีบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ด้านการบริหารในปัจจุบันอยู่ในระดับใด และอย่างไรบ้าง
 - 6.2 ท่านคาดหวังว่าบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ด้านการบริหารควรอยู่ในระดับใด และอย่างไรบ้าง
โดยมีประเด็นย่อยดังต่อไปนี้
 - ผู้บริหาร
 - โครงสร้างการบริหาร
 - วิธีการบริหาร

7. บทบาทด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์

7.1 ท่านรับรู้บทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตหาดใหญ่ด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์ในปัจจุบันอยู่ในระดับใด

7.2 ท่านคาดหวังว่าบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตหาดใหญ่ด้านกิจกรรมนักศึกษาและอาจารย์ควรอยู่ในระดับใด และอย่างไรบ้าง
โดยมีประเด็นย่อยดังต่อไปนี้

- กิจกรรมของนักศึกษา
- กิจกรรมของอาจารย์

8. ท่านมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่หรือไม่ อย่างไรบ้าง

ภาคผนวก 3**ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ**

ตาราง 14 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มนักศึกษา

	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ			
	หญิง	191	61.4
	ชาย	120	38.6
	รวม	311	100
ภูมิภาค			
	ภาคใต้	284	91.3
	ภาคอื่นๆ	27	8.7
	รวม	311	100
ชั้นปี			
	ชั้นปีที่ 1	87	28.0
	ชั้นปีที่ 2	83	26.7
	ชั้นปีที่ 3	69	22.2
	ชั้นปีที่ 4	58	18.6
	ชั้นปีที่ 5	9	2.9
	ชั้นปีที่ 6	5	1.6
	รวม	311	100
สายคณะ			
	สายวิทยาศาสตร์	214	68.8
	สายสังคมศาสตร์	97	31.2
	รวม	311	100
การลงทะเบียนเรียนในรายวิชาเกี่ยวกับประชาธิปไตย			
	ไม่เคย	183	58.8
	1 รายวิชา	99	31.8
	2 รายวิชา	22	7.1
	3 รายวิชา	5	1.6
	4 รายวิชา	2	0.6
	รวม	311	100

ตาราง 14 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกชมรมสังกัดคณะและมหาวิทยาลัย		
ไม่เคย	95	30.5
1-3 ชมรม	182	58.5
4-6 ชมรม	29	9.3
7 ชมรมขึ้นไป	5	1.6
รวม	311	100
การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัย		
ไม่เคย	125	40.2
บางครั้ง	164	52.7
เป็นประจำ	22	7.1
รวม	311	100
การใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัย		
ไม่เคย	66	21.2
บางครั้ง	82	26.4
เป็นประจำ	163	52.4
รวม	311	100

ตาราง 15 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มอาจารย์

	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ			
	หญิง	16	57.1
	ชาย	12	42.9
	รวม	28	100
อายุ			
	26-35 ปี	11	39.3
	36-45 ปี	8	28.6
	46 ปีขึ้นไป	9	32.1
	รวม	28	100
ภูมิลำเนา			
	ภาคใต้	24	85.7
	ภาคอื่นๆ	4	14.3
	รวม	28	100
สายคณะ			
	สายวิทยาศาสตร์	20	71.4
	สายสังคมศาสตร์	8	28.6
	รวม	28	100
ระยะเวลาในการทำงานในมหาวิทยาลัย			
	1-5 ปี	12	42.9
	6-10 ปี	2	7.1
	11-15 ปี	6	21.4
	16-20 ปี	5	17.9
	20 ปีขึ้นไป	3	10.7
	รวม	28	100
การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับเมืองในมหาวิทยาลัย			
	ไม่เคย	13	46.4
	บางครั้ง	15	53.6
	รวม	28	100

ตาราง 15 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
การใช้สิทธิทางการเมืองในมหาวิทยาลัย		
ไม่เคย	7	25.0
บางครั้ง	15	53.6
เป็นประจำ	6	21.4
รวม	28	100

ตาราง 16 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มบุคลากรสายสนับสนุน

	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ			
	หญิง	35	62.5
	ชาย	21	37.5
	รวม	56	100
อายุ			
	21-30 ปี	24	42.9
	31-40 ปี	10	17.9
	41-50 ปี	12	21.4
	51 ปีขึ้นไป	10	17.9
	รวม	56	100
ภูมิลำเนา			
	ภาคใต้	44	78.6
	ภาคอื่นๆ	12	21.4
	รวม	56	100
สายคณะ			
	สายวิทยาศาสตร์	40	71.4
	สายสังคมศาสตร์	16	28.6
	รวม	56	100
ระยะเวลาในการทำงานในมหาวิทยาลัย			
	1-5 ปี	27	48.2
	6-10 ปี	7	12.5
	11-15 ปี	4	7.1
	16-20 ปี	8	14.3
	20 ปีขึ้นไป	10	17.9
	รวม	56	100
การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมืองในมหาวิทยาลัย			
	ไม่เคย	24	42.9
	บางครั้ง	32	57.1
	รวม	56	100

ภาคผนวก 4
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ผศ.ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒน์	<p>คณบดีคณะวิทยาการจัดการ
อาจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์
คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์</p>
2. ผศ.ดร.กมล สังกวัฒนา	<p>หัวหน้าภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์
อาจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์
คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์</p>
3. รศ.พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์	<p>รองหัวหน้าภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์
ฝ่ายประกันคุณภาพ
อาจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์
คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์</p>

ภาคผนวก 5
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

กลุ่มผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

1. รศ.ดร.ชูศักดิ์ ลิ่มสกุล รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. ผศ.ดร.นิวัติ แก้วประดับ รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษา กีฬา
และวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. ผศ.ดร.ไพศาล วุฒิจำนงค์ คณบดีคณะอุตสาหกรรมเกษตร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
4. ผศ.ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒน์ คณบดีคณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กลุ่มผู้นำนักศึกษา

1. นายนิรัตน์ ชูขำ นายกองกิจการบริหาร องค์การนักศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตหาดใหญ่
2. นายคณิศร์ เผ่าวรรณนะพันธุ์ ประธานสภานักศึกษา องค์การนักศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตหาดใหญ่
3. นายอรรถพร มีสุขศรี นายกสโมสรนักศึกษาคณะอุตสาหกรรมเกษตร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตหาดใหญ่
4. นางสาวชนาธิป ไชยเชื้อ นายกสโมสรนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตหาดใหญ่

ภาคผนวก 6
ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

เรื่อง บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตย
ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการ
พัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ปัจจัยการกล่อมเกลາทางการเมือง

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item - Total Correlation	Alpha if Item Deleted
B1	33.5667	21.0816	.4642	.7942
B2	33.2333	21.0126	.4993	.7907
B3	33.3000	24.0103	.1430	.8195
B4	33.2667	23.1678	.2450	.8134
B5	33.5000	19.9138	.6640	.7730
B6	33.8000	18.6483	.6885	.7659
B7	33.6333	21.0678	.3503	.8099
B8	33.4000	20.1793	.6192	.7778
B9	34.1667	19.8678	.5039	.7904
B10	33.5333	18.6713	.6453	.7714

Reliability Coefficients

N of Cases = 30 N of Items = 10

Alpha = .8088

ปัจจัยลักษณะนิสัยประจำชาติ

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item - Total Correlation	Alpha if Item Deleted
C1	17.4667	11.8437	.5573	.7378
C2	17.2667	12.2023	.5732	.7359
C3	17.1333	11.7747	.6790	.7129
C4	17.2333	10.3920	.7267	.6891
C5	17.4667	10.6023	.5768	.7348
C6	16.4333	15.0816	.0999	.8326

Reliability Coefficients

N of Cases = 30 N of Items = 6

Alpha = .7788

ปัจจัยอุดมการณ์ทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมือง

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item - Total Correlation	Alpha if Item Deleted
D1	38.7667	48.8747	.1452	.8204
D2	40.2333	40.5989	.6098	.7783
D3	38.9333	46.6851	.4787	.7953
D4	39.4333	38.3230	.6304	.7758
D5	39.2667	47.5816	.3652	.8021
D6	40.7333	48.6161	.2265	.8114
D7	38.7333	46.5471	.4389	.7970

D8	39.6667	36.2299	.8544	.7468
D9	39.0000	45.3793	.5011	.7918
D10	39.7000	40.0793	.6574	.7730
D11	38.8667	48.3954	.2852	.8071
D12	40.4000	46.1103	.2679	.8138

Reliability Coefficients

N of Cases = 30 N of Items = 12

Alpha = .8084

ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item - Total Correlation	Alpha if Item Deleted
E1	26.4000	55.4207	.7263	.8672
E2	25.7333	67.9264	-.1255	.9108
E3	26.8333	52.2816	.7709	.8615
E4	26.7000	54.4931	.6419	.8713
E5	26.7000	51.8724	.7901	.8599
E6	27.0333	49.0678	.8678	.8522
E7	28.1333	57.4299	.4976	.8811
E8	27.3000	50.9069	.7521	.8622
E9	26.9667	57.4816	.5800	.8761
E10	27.6000	51.9034	.6056	.8760

Reliability Coefficients

N of Cases = 30 N of Items = 10

Alpha = .8844

ปัจจัยด้านกระแสโลกาภิวัตน์

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item - Total Correlation	Alpha if Item Deleted
F1	19.2667	8.2713	.7007	.8070
F2	19.1667	8.7644	.7099	.8059
F3	18.9333	10.2713	.5314	.8401
F4	19.0000	9.5172	.4727	.8524
F5	19.2333	8.8057	.6264	.8223
F6	19.0667	8.5471	.7640	.7951

Reliability Coefficients

N of Cases = 30 N of Items = 6

Alpha = .8469

ตอนที่ 3 บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้และบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตย
ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตหาดใหญ่

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item - Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V1.1	136.2000	454.7172	.4834	.9573
V1.2	136.6333	450.5851	.4185	.9577
V1.3	136.4333	448.6678	.5521	.9569
V1.4	136.5667	452.9437	.4439	.9574

V1.5	136.4000	444.8000	.6397	.9565
V1.6	136.3333	456.1609	.4738	.9574
V1.7	136.1000	455.0586	.3698	.9578
V1.8	136.3333	448.1609	.5198	.9571
V1.9	136.4667	451.5678	.5284	.9571
V1.10	136.3667	456.8609	.3036	.9581
V1.11	136.6667	444.6437	.6109	.9566
V1.12	136.7333	450.3402	.5145	.9571
V1.13	136.6667	451.2644	.4232	.9576
V1.14	136.7000	441.5276	.5343	.9572
V1.15	136.8333	451.0402	.3750	.9580
V1.16	136.7333	447.3747	.5425	.9570
V1.17	136.3000	455.8034	.4469	.9574
V1.18	136.6333	449.8954	.3459	.9585
V1.19	136.1667	447.6609	.4725	.9574
V1.20	136.4000	454.3172	.4063	.9576
V1.21	136.6667	435.1264	.6972	.9560
V1.22	136.6667	433.7471	.7293	.9558
V1.23	136.5000	430.8103	.7677	.9555
V1.24	136.6000	441.1448	.7417	.9559
V1.25	136.6000	436.5931	.7325	.9558
V1.26	136.5000	431.9138	.8197	.9552
V1.27	136.5667	435.0816	.7414	.9557
V1.28	136.5000	442.6034	.6304	.9565
V1.29	136.4667	441.9816	.6488	.9564
V1.30	136.7000	436.0793	.7878	.9555
V1.31	136.7333	439.0989	.7126	.9560
V1.32	136.7667	427.7023	.8592	.9549
V1.33	136.5333	438.6023	.7076	.9560
V1.34	136.3000	443.8034	.6534	.9564
V1.35	136.8000	438.6483	.7399	.9558
V1.36	136.5000	443.2241	.5873	.9567
V1.37	136.4333	445.4264	.5851	.9567

V1.38	136.5333	449.2920	.5630	.9569
V1.39	136.6333	447.3437	.5936	.9567
V1.40	136.6333	435.7575	.7563	.9557

Reliability Coefficients

N of Cases = 30 N of Items = 40

Alpha = .9577

บทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาประชาธิปไตยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item - Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V2.1	165.9000	516.3690	.4891	.9724
V2.2	165.9667	517.2747	.3869	.9731
V2.3	165.7000	515.4586	.5828	.9721
V2.4	165.8000	518.6483	.4798	.9724
V2.5	165.7667	510.0471	.7214	.9715
V2.6	165.4667	520.3264	.5278	.9722
V2.7	165.7667	511.6333	.5768	.9721
V2.8	165.7667	501.7023	.7944	.9712
V2.9	165.8667	506.1195	.7492	.9714
V2.10	165.7667	508.2540	.6943	.9716
V2.11	165.9667	504.3782	.7678	.9713
V2.12	165.8667	504.1195	.8024	.9712
V2.13	165.8667	505.8437	.7565	.9714
V2.14	165.8000	508.5103	.6973	.9716
V2.15	166.0333	508.9299	.6832	.9717
V2.16	165.9333	515.5126	.5232	.9723
V2.17	165.7333	513.5126	.6109	.9720
V2.18	166.2333	525.6333	.2412	.9734

V2.19	165.6333	511.4126	.6506	.9718
V2.20	165.7667	507.7713	.6201	.9720
V2.21	166.0000	506.1379	.7391	.9715
V2.22	165.8000	509.0621	.7198	.9715
V2.23	165.8000	504.1655	.7763	.9713
V2.24	165.7333	508.7540	.7077	.9716
V2.25	165.6333	505.4126	.8194	.9712
V2.26	165.6333	508.4471	.7338	.9715
V2.27	165.6667	501.4713	.7794	.9713
V2.28	165.6000	509.8345	.7313	.9715
V2.29	165.6333	508.6540	.6905	.9716
V2.30	165.7000	508.7690	.7384	.9715
V2.31	165.8000	503.3379	.7632	.9713
V2.32	165.8000	505.8207	.7335	.9715
V2.33	165.6000	511.4897	.6826	.9717
V2.34	165.6000	507.9724	.7047	.9716
V2.35	165.6333	517.1368	.6010	.9720
V2.36	165.5667	509.4954	.7862	.9714
V2.37	165.5000	510.8103	.7972	.9714
V2.38	165.5667	507.7023	.7465	.9714
V2.39	165.5333	505.0851	.7767	.9713
V2.40	165.6000	509.5586	.7395	.9715

Reliability Coefficients

N of Cases = 30 N of Items = 40

Alpha = .9724

หมายเหตุ รายละเอียดข้อคำถามดูในภาคผนวก 1 แบบสอบถาม

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล	นายอรรถวิทย์ แซ่หยุ่น	
รหัสประจำตัวนักศึกษา	4910520511	
วุฒิการศึกษา		
วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2548